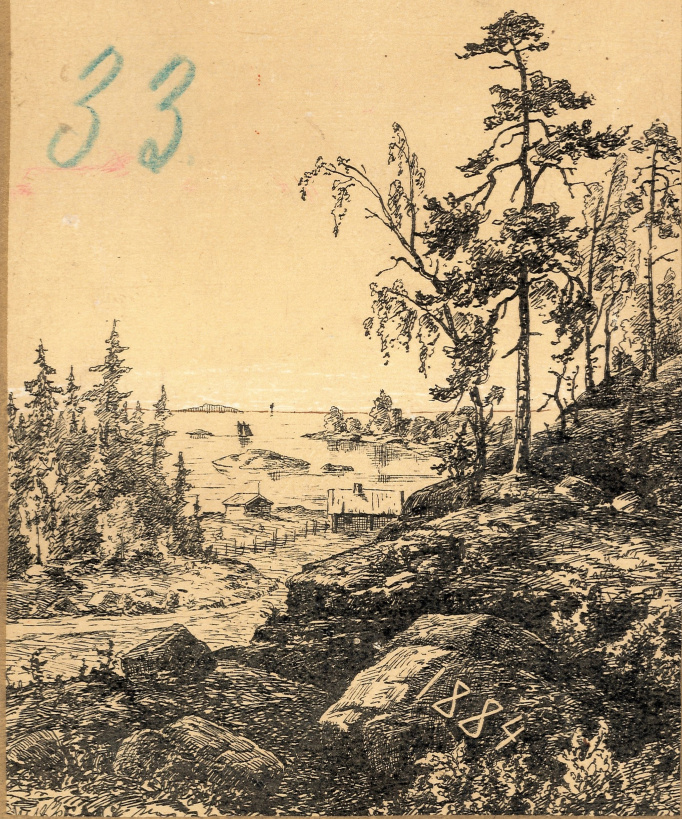
ILMARINEN

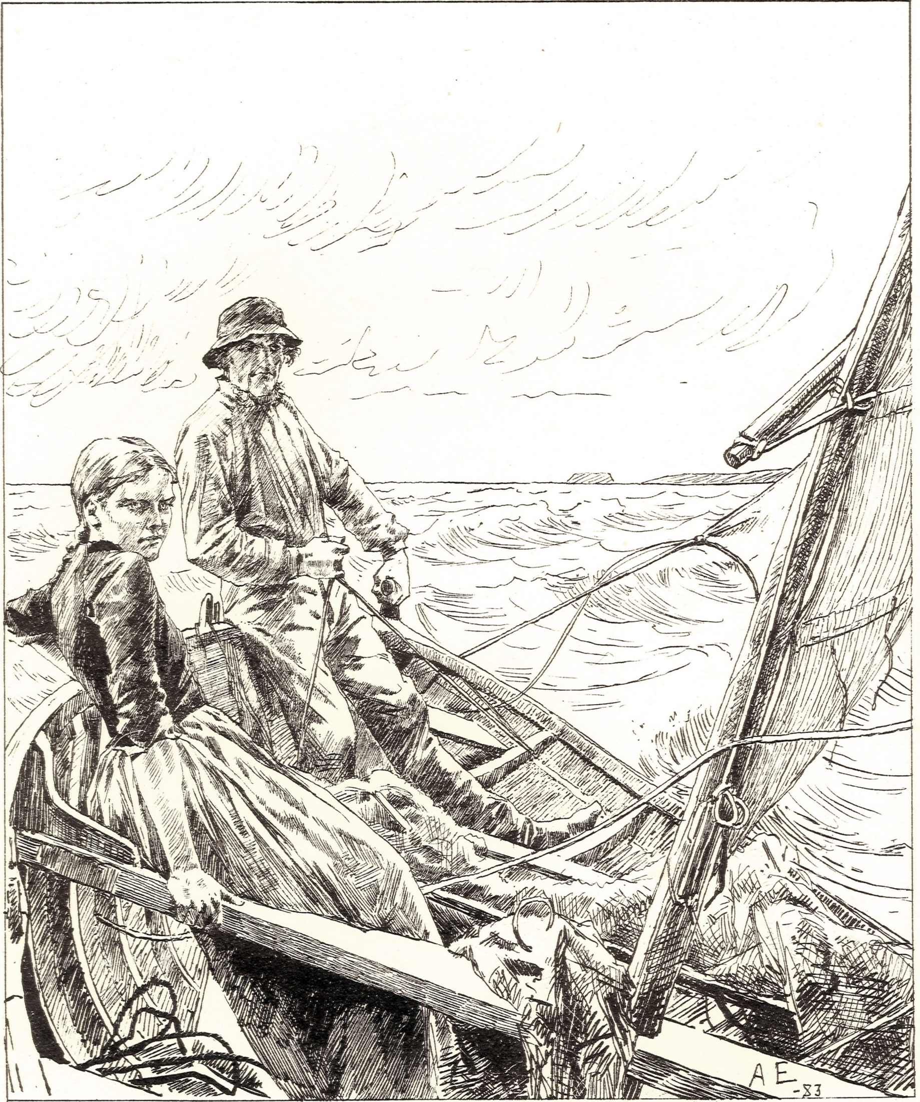
ALMANAKKA

G. W. EDLUND.

Autuas kuin
Herraa pelkää

A. EDELFELT.

PÅ HAFVET. * MERELLÄ.

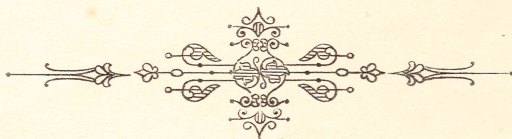
Autogravure
F. Tilgmann
Helsingfors.

Ilmarinen.

Kuwallinen Almanakka

wuodelle

1884.

Helsingissä,
G. W. Edlund,
Kustantaja.

Sisällys.

Almanakka 1884.

Almanakka 1884.

JAN. Tammikuu.

				1883 Dec.
1	T	* Uud. wuod. p.		20
2	K	Abel, Seth		21
3	T	Enok		22
4	P	Titus		23
5	L	Simeon	☽	24
6	S	* Loppiainen		*25
7	M	August		*26
8	T	Erhard		*27
9	K	Julian		28
10	T	Nikanor		29
11	P	Hyginus		30
12	L	Arkadius	○	31
13	S	* 1 s. Lopp.	1884 J.	*1
14	M	Feliks		2
15	T	Maurus		3
16	K	Marcellus		4
17	T	Anton		5
18	P	Priska		*6
19	L	Henrik		7
20	S	* 2 s. Loppiais.	☾	8
21	M	Agneta		9
22	T	Wincentius		10
23	K	Emerentia		11
24	T	Erik Transl.		12
25	P	Paawali		13
26	L	Polykarpus		14
27	S	* 3 s. Loppiais.		15
28	M	Karl	●	16
29	T	Walerius		17
30	K	Gunilla		18
31	T	Alfhild		19

FEBR. Helmikuu.

1	P	Brigitta	Jan.	20
2	L	Maar. kirk. käy.		21
3	S	* Kynttiläm. p.		22
4	M	Ansgarius	☽	23
5	T	Agata		24
6	K	Dorotea		25
7	T	Rikard		26
8	P	Malakias		27
9	L	Naema		28
10	S	* Septuages.		29
11	M	Eufrosyne	○	30
12	T	Eulalia		31
13	K	Agabus	Febr.	1
14	T	Walentin		*2
15	P	Sigfrid		3
16	L	Juliana		4
17	S	* 1 Rukousp.		5
18	M	Konkordia		6
19	T	Gabinus	☾	7
20	K	Eukarius		8
21	T	Hilarius		9
22	P	Piet. Kathedr.		10
23	L	Tertullian		11
24	S	* Laskiaiss.		12
25	M	Mattias		13
26	T	Wiktorina	●	14
27	K	Nestor		15
28	T	Leander		16
29	P	Makarius		*17

MART. Maaliskuu.

1	L	Albinus	Febr.	*18
2	S	* 1 s. Paast.		19
3	M	Kunigunda		20
4	T	Adrian	☽	21
5	K	Konon		22
6	T	Rudolf		23
7	P	Perpetua		24
8	L	Filemon		25
9	S	* 2 s. Paast.		*26
10	M	Aurora		27
11	T	Vindisian	○	28
12	K	Gregorius		29
13	T	Nikeforus	M.	1
14	P	Matilda		*2
15	L	Kristofer		3
16	S	* 3 s. Paast.		4
17	M	Gertrud		5
18	T	Edward		6
19	K	Josef		7
20	T	Joakim	☾ K. tas.	8
21	P	Benedikt		9
22	L	Viktor		10
23	S	* Puolipaastos.		11
24	M	Gabriel		12
25	T	* Mar. ilm. p.		13
26	K	Immanuel		14
27	T	Rupert	●	15
28	P	Malkus		16
29	L	Jonas		17
30	S	* 5 s. Paast.		18
31	M	Amos		19

APRIL. Huhtikuu.

1	T	Harald	Mart.	20
2	K	Teodosius	☽	21
3	T	Ferdinand		22
4	P	Ambrosius		23
5	L	Irene		24
6	S	* Palmusunn.		*25
7	M	Hegesippus		26
8	T	Perpetuus		27
9	K	Otto		28
10	T	Hesekiel	○	29
11	P	* Pitkäperj.		30
12	L	Julius		31
13	S	* Pääsiäispäiw.	A.	1
14	M	* 2 Pääsiäis p.		2
15	T	Olympias		3
16	K	Patrik		4
17	T	Elias		*5
18	P	Walerian	☾	*6
19	L	Bernhard		*7
20	S	* 1 s. Pääs. j.		*8
21	M	Anshelm		*9
22	T	Alina		*10
23	K	Georg		*11
24	T	Albertina		*12
25	P	Markus	●	*13
26	L	Kletus		*14
27	S	* 2 s. Pääs. jälk.		15
28	M	Ture		16
29	T	Tycho		17
30	K	Mariana		18

MAJ. Toukokuu.

1	T	Wappu	Apr.	19
2	P	Athanasius	☽	20
3	L	Ristinpäiwä		21
4	S	* 3 s. Pääs. j.		22
5	M	Aleksandra		23
6	T	Sigismund		24
7	K	Stanislaus		25
8	T	Akatius		26
9	P	Timoteus		27
10	L	Aina	○	28
11	S	* 2 Rukous p.		29
12	M	Lotta		30
13	T	Flora	Maj.	1
14	K	Edit		2
15	T	Sofia		3
16	P	Ester		4
17	L	Rebekka		5
18	S	* Rukoussunn.	☾	*6
19	M	Emilia		7
20	T	Karolina		8
21	K	Konstantin		*9
22	T	* Helatuorst.		10
23	P	Lydia		11
24	L	Alarik		12
25	S	* 6 s. Pääs. j	●	13
26	M	Wilhelmina		14
27	T	Beda		*15
28	K	Germanus		16
29	T	Maksiminus		*17
30	P	Basilius		18
31	L	Petronella	☽	19

JUN. Kesäkuu.

1	S	* Helunt. p.	M.	20
2	M	* 2 Helunt. p.		21
3	T	Viola		22
4	K	Optatus		23
5	T	Bonifacius		24
6	P	Gustaf		25
7	L	Robert		26
8	S	* P. Kolm. p.	○	*27
9	M	Primus		*28
10	T	Swante		29
11	K	Barnabas		30
12	T	Eskil		31
13	P	Edla	Jun.	1
14	L	Elisa		2
15	S	* 1 s. Kolm. p.		3
16	M	Justina	☾	4
17	T	Botolf		5
18	K	Leontius		6
19	T	Sigrid		7
20	P	Florentin		8
21	L	Albanus	K. p. seis.	9
22	S	* 2 s. Kolm. p.		10
23	M	Adolf	●	11
24	T	* Joh. Kast. p.		12
25	K	Dawid		13
26	T	Jeremias		14
27	P	Kressens		15
28	L	Leo		16
29	S	* 3 s. Kolm. p.		17
30	M	Martialis	☽	18

JUL. Heinäkuu.

1	T	Aron	J.	19
2	K	Marian ets. p.		20
3	T	Anatolius		21
4	P	Ulrika		22
5	L	Melker		23
6	S	* 4 s. Kolm. p.		24
7	M	Klaus		25
8	T	Kilian	○	26
9	K	Cyrillus		27
10	T	Kanutus		28
11	P	Eleonora		*29
12	L	Herman		30
13	S	* 5 s. Kolm. p.	Jul.	1
14	M	Alisa		2
15	T	Apost. jak.	☾	3
16	K	Reinhold		4
17	T	Aleksius		5
18	P	Fredrik		6
19	L	Sara		7
20	S	* 6 s. Kolm. p.		8
21	M	Johanna		9
22	T	Magdalena	●	10
23	K	Olga	M. k. alk.)	11
24	T	Kristina		12
25	P	Jakob		13
26	L	Martta		14
27	S	* 7 s. Kolm. p.		15
28	M	Botwid		16
29	T	Olof	☽	17
30	K	Erika		18
31	T	Helena		19

AUG. Elokuu.

1	P	Piet. wank.	Jul.	20
2	L	Katarina		21
3	S	* 8 s. Kolm. p.		*22
4	M	Aristarkus		23
5	T	Dominikus		24
6	K	Sikstus		25
7	T	Donatus	○	26
8	P	Cyriakus		27
9	L	Romanus		28
10	S	* 9 s. Kolm. p.		29
11	M	Susanna		30
12	T	Klara		31
13	K	Hippolytus	Aug.	1
14	T	Eusebius	☾	2
15	P	Jälk. Mar. p.		3
16	L	Brynolf		4
17	S	* 3 Rukous p.		5
18	M	Agapetus		*6
19	T	Magnus		7
20	K	Samuel	●	8
21	T	Anastasius		9
22	P	Iwar	M. k. lop.	10
23	L	Sakeus		11
24	S	* 11 s. Kolm. p.		12
25	M	Lowisa		13
26	T	Sefyrinus		14
27	K	Rufus		*15
28	T	Augustinus	☽	16
29	P	Joh. Kast. k. leikk.		17
30	L	Emil		18
31	S	* 12 s. Kolm. p.		19

Almanakka 1884.

SEPT. Syyskuu.

1	M	Ägidius		Aug. 20
2	T	Justus		21
3	K	Serafina		22
4	T	Moses		23
5	P	Eudoksius	☺	24
6	L	Sakarias		25
7	S	* 13 s. Kolm. p.		26
8	M	Mar. synt. p.		27
9	T	Ewert		28
10	K	Theodard		*29
11	T	ALEKSANDER		*30
12	P	Cyrus	☾	31
13	L	Amatus		Sept. 1
14	S	* 14 s. Kolm. p.		2
15	M	Niketas		3
16	T	Eufemia		4
17	K	Elisabeth		5
18	T	Methodius		6
19	P	Fredrika	●	7
20	L	Augusta		*8
21	S	* 15 s. Kolm. p.		9
22	M	Maurits Syysp. t.		10
23	T	Tekla		11
24	K	Gerhard		12
25	T	Klofas		13
26	P	Cyprianus		*14
27	L	Damianus	☽	15
28	S	* 16 s. Kolm. p.		16
29	M	Mikael		17
30	T	Hieronymus		18

OCT. Lokakuu.

1	K	Remigius		Sept. 19
2	T	Ludwig		20
3	P	Ewald		21
4	L	Frans	☺	22
5	S	* Mikkel. p.		23
6	M	Bruno		24
7	T	Brigitta		25
8	K	Demetrius		*26
9	T	Dionysius		27
10	P	Josefina		28
11	L	Probus	☾	29
12	S	* 18 s. Kolm. p.		30
13	M	Teofilus		Oct. *1
14	T	Kalikstus		2
15	K	Hedwig		3
16	T	Gallus		4
17	P	Lucina		5
18	L	Luukas		6
19	S	* 19 s. Kolm. p.	●	7
20	M	Kasper		8
21	T	Ursula		9
22	K	Sewerus		10
23	T	Sewerin		11
24	P	Ewergistus		12
25	L	Krispinus		13
26	S	* 20 s. Kolm. p.		14
27	M	Sabina	☽	15
28	T	Simon, Judas		16
29	K	Narcissus		17
30	T	Gustawa		18
31	P	Arthur		19

NOV. Marraskuu.

1	L	P. miest. p.		Oct. 20
2	S	* P. miest. p.		21
3	M	Erland	☺	*22
4	T	Amatius		23
5	K	Malakias		24
6	T	Gustaf Adolf		25
7	P	Engelbert		26
8	L	Willehad		27
9	S	* 4 Rukous p.		28
10	M	Mart. Lutherus	☾	29
11	T	Mart. Piisp.		30
12	K	Konrad		31
13	T	Kristian		Nov. 1
14	P	Hypatius		2
15	L	Leopold		3
16	S	* 23 s. Kolm. p.		4
17	M	Anian	●	5
18	T	Maksimus		6
19	K	Lambert		7
20	T	Hjalmar		8
21	P	Heliodorus		9
22	L	Cecilia		10
23	S	* Tuomios.		11
24	M	Kristogonus		12
25	T	Katharina	☽	13
26	K	Dagmar		*14
27	T	Vitalis		15
28	P	Sten		16
29	L	Saturninus		17
30	S	* 1 s. Adwent.		18

DEC. Joulukuu.

1	M	Eligius		Nov. 19
2	T	Beata	☺	20
3	K	Sefanias		*21
4	T	Barbara		22
5	P	Selma		23
6	L	Nikolaus		24
7	S	* 2 s. Adwent.		25
8	M	Mar. sikiäm.		26
9	T	Anna	☾	27
10	K	Judith		28
11	T	Daniel		29
12	P	Adalbert		30
13	L	Lucia		Dec. 1
14	S	* 3 s. Adwent.		2
15	M	Ireneus		3
16	T	Latsarus		4
17	K	Ignatius	●	5
18	T	Abraham		*6
19	P	Isak		7
20	L	Jakob		8
21	S	* 4 s. Adwent.		9
22	M	Josef Talw. p. s.)		10
23	T	Israel		11
24	K	Adam, Ewa		12
25	T	* Joulupäiwä	☽	13
26	P	* Tapanin p.		14
27	L	Joh. Ewank.		15
28	S	* Läh. s. Joul.		16
29	M	Tuomas Piispa		17
30	T	Dawid		18
31	K	Sylwester		19

Markkinat. Uudenmaan läänissä: Helsingissä, keskiw. 1 p. Lokak. Porwoossa, tiist. 7 p. Lokak. Lowiisassa, tuorst. 9 p. Lokak. Tammisaaressa, perjant. 10 p. Lokak. — Turun ja Porin läänissä: Turussa, tuorst. 17 p. Tammik. ja keskiwiikk. 17 p. Syysk. Uudessa kaup., keskiw. 8 p. Lokak. Raumalla, tuorst. 25 p. Syysk. Maarianhaminassa, tuorst. 27 p. Syysk. — Hämeen läänissä: Hämeenlinnassa, tiist. 29 p. Tammik. ja tuorst. 25 p. Syysk. Tampereella, tuorst. 4 p. Syysk. — Wiipurin läänissä: Wiipurissa, tuorst 31 p. Tammik. ja tuorst. 2 p. Lokak. Haminassa, keskiw. 15 p. Lokak. Lappeenrannassa, tiist. 23 p. Syysk. Käkisalmessa, tuorst. 25 p. Syysk. Sortawalassa, tuorst. 3 p. Heinäk. — Mikkelin läänissä: Mikkelissä, tuorst. 13 p. Maalisk. Heinolassa, tuorst. 2 p. Lokak. Sawonlinnassa, keskiw. 27 p. Helmik. — Kuopion läänissä: Kuopiossa, keskiwiikk. 16 p. Tammik. — Waasan läänissä: Ywäskylässä, keskiwiikk. 9 p. Tammik. — Oulun läänissä: Oulussa, tuorst. 25 p. Syysk. Raahessa, keskiw. 8 p. Lokak. Torniossa, tuorst. 6 p. Maalisk. Kajaanissa, tuorst. 21 p. Helmik. Kemissä, tuorst. 18 p. Syysk. Kuusamossa, perjant. 19 p. Jouluk. Yli-Torniossa, tuorst. 13 p. Maalisk. Kolarissa, tuorst. 11 p. Jouluk. Kittilässä, keskiw. 17 p. Jouluk. Inarissa, tiist. 30 p. Jouluk. Kemijärwen kirkonkylässä, keskiwiikk. 9 p. Tammik. Rowaniemessä, keskiwiikk. 27 p. Helmik. Iissä, kewäällä kymmenenä päiwänä, jotka Oulun läänin kuwernööri kuulutuksen kautta tarkemmin määrää. — Toripäiwät. Uudenmaan läänissä: Porwoossa, tuorst. 24 p. Tammik. ja tiist. 1 p. Heinäk. Lowisassa, tiist. 5 p. Helmik. ja tuorst. 19 p. Kesäk. — Wiipurin läänissä: Lappeenrannassa, keskiw. 5 p. Maalisk. Sortawalassa, keskiw. 6 p. Helmik. Kurkijoella, tuorst. 20 p. Maaliskuuta; Korpiselässä, keskiwiikk. 10 p. Jouluk — Mikkelin läänissä: Mikkelissä, tiist. 23 p. Syysk. Sawonlinnassa, keskiwiikk. 15 p Lokak. Heinolassa, tuorst. 31 p. Tammik. — Kuopion läänissä: Kuopiossa, perjant. 7 p Maalisk. ja keskiw. 17 p. Syysk. Iisalmessa, keskiwiikk. 19 p. Maalisk. ja tuorst. 11 p. Jouluk. Joensuussa, keskiwiikk. 17 p. Jouluk. Nurmeen pitäjäässä, keskiwiikk. 10 p. Jouluk. — Waasan läänissä: Himangossa, tuorst. 18 p. Syysk. — Oulun läänissä: Kajaanissa, tuorst. 4 p. Jouluk. Kalajoella, keskiw. 12 p. Maalisk. ja tuorst. 18 p. Syysk. — Eläinmarkkinat. Uudenmaan läänissä: Iitin pitäjään Kausalan kylässä, tiist. 20 p. Toukok. ja keskiw. 24 p. Syysk. Tammisaaressa, keskiw. 28 p. Toukok. ja perjant. 26 p. Syysk. — Turun ja Porin läänissä: Turussa, tuorst. 15 p. Tou-kok. ja tuorst. 2 p. Lokak. Huittisten pitäjään Lauttakylän kylässä, tiist. 30 p. Syysk. Mouhijärwen pitäjään Häijän kylässä, tiist. 16 p. Syysk. — Hämeen läänissä: Längelmäen pitäjään Länkipohjan kylässä, keskiw. 4 p. Kesäk. ja tuorst 18 p. Syysk. Akkaan pitäjään Toijalan kylässä, tiist. 10 p. Kesäk. ja tiist. 23 p. Syysk. — Kuopion läänissä: Kiuruweden pitäjän kirkonkylässä, keskiw. 3 p. Syysk. Leppäwirran pitäjän kirkonkylässä, tiist. 16 p. Syysk. — Mikkelin läänissä: Sysmän pitäjään kirkonkylässä, perjant. 19 p Syysk. Pieksämäen pitäjään kirkonkylässä, perjant. 12 p. Syysk. — Waasan läänissä: Ywäskylässä, perjant. 19 p. Syysk. — Oulun läänissä: Frantsilan kappelin kirkonkylässä, tiist. 2 p. Syysk. Pidisjärwen pitäjän kirkonkylässä, tiist. 16 p. Syysk.

Täysin luotettawa

Ilmanlaatu-taulu,

maailman-mainion tähtein tutkijan T:ri Herschell'in tekemä, yleisön ja erittäinkin maamiehen tarpeeksi ulosannettu.

Oppinut Tohtori Clark piti tätä taulua niin luotettawana, että hän siitä lausui näin: „Jos Herschell olisi elänyt ainoastaan ilmanlaatu-taulunsa walmistaakseen, niin olisi siinä ollut kylläksi hänen syystä ansaitaksensa ihmiskunnan suurinta kiitollisuutta."

Jos Uusikuu, Kuun ensimäinen neljännes, Täysikuu tahi Kuun wiimeinen neljännes sattuu:	Niin tulee ilma olemaan ensi kuunwaiheesen asti: Kesällä.	Talwella.
sydänyön ja k:lo 2:n wälillä aamulla,	Kaunista.	Kowaa pakkasta, jos ei tuuli ole E tahi L.
k:lo 2:n ja k:lo 4:n „ „	Kylmää, tiheillä sadekuuroilla.	Lunta ja myrskyä.
k:lo 4:n ja k:lo 6:n „ „	Sadetta.	Sadetta.
k:lo 6:n ja k:lo 8:n „ „	Tuulta ja sadetta,	Myrskyä.
k:lo 8:n ja k:lo 10:n „ „	Epäwakaista.	Kylmää sadetta, jos tuuli on L., lunta jos tuuli on I.
k:lo 10:n ja k:lo 12:n „ „	Tiheitä sadekuuroja.	Pakkasta ja kowaa tuulta.
k:lo 12:sta päiwällä k:lo 2:een jälk. puolip.	Hywin sateellista.	Lunta tahi sadetta.
k:lo 2:n ja k:lo 4:n wälillä „ „	Epäwakaista.	Kaunista ja leutoa.
k:lo 4:n ja k:lo 6:n „ „ „	Kaunista.	Kaunista.
k:lo 6:n ja k:lo 8:n „ „ „	Kaunista, jos tuuli on L P, sateellista, jos tuuli on E tahi L E.	Kaunista pakkasen kanssa, jos tuuli on P tahi I. P, sadetta ja lunta, jos tuuli on E tahi L E.
k:lo 8:n ja k:lo 10:n „ „ „	Samoin sam. sam.	Samoin sam. sam.
k:lo 10:n ja sydänyön wälillä	Kaunista.	Kaunista pakkasen kanssa.

Tärkeimmät tapaukset

1 p. Syysk. 1882 — 15 p. Lokak. 1883.

Kotimaasta.

1882. Syysk. 1—3 p. Warsin rikasaineinen ja onnistunut meijerinäyttely pidetään Sawonlinnassa.

4 p. Raahen kauppiaan Juhana Fellman wainajan suurellaisella lahjoituksella Raaheen perustettu kauppakoulu awataan juhlallisesti.

4—5 p. Keisari-suuriruhtinas korkeine puolisoineen käy Uuraalla katselemassa sotalaiwaston harjoituksia.

10 p. Kuopion kaupunki wiettää juhlalla satawuotisen olemisensa muistoa.

14 p. Kaksi opettajaa wenäläisessä lukiossa ja eräs wenäläinen upseeri Helsingissä wangitaan syytettyinä yhteydestä Wenäjän nihilistien kanssa.

15 p. Yksityisten waroilla perustettu musiikiopisto aloittaa Helsingissä waikutuksensa.

Lokak. 1 p. Kewäällä nimitetyt uudet senaatin jäsenet, joiden joukossa Y. S. Forsman kamari-toimituskunnan päällikkönä, ja prokuraatori R. Montgomery astuwat wirkoihinsa.

7 p. Entinen waltiopäiwämies Juhana Heinrikki **Keto** † Mustasaarella.

21 p. Wapah. Edward af Forselles nimitetään wapah. J. M. Nordenstam wainajan jälkeen senaatin talousosaston wara-puheenjohtajaksi.

23 p. Suuriruhtinas wahwistaa säätyjen päätöksen, ett'ei asewelwollisten reserwiä w. 1882 kutsuta harjoituksiin.

27 p. Ensimmäinen juna kulkee rautatien Tampereelta Waasaan.

Marrask. 2—3 p. Suuri tulipalo häwittää Oulussa neljäkymmentä taloa.

5 p. Sanomalehden „Helsingfors Dagblad" päätoimittaja Robert Olawi **Lagerborg** † Helsingissä 46 wuoden iässä.

6 p. Juhla Ruotsin ja Suomen sankarikuninkaan Kustaa II Aatolfin muistoksi wietetään useimmissa Suomen kaupungeissa ja monialla maaseuduillakin; Sakari Topelius on sitä warten runoillut ylewän runoelman.

23 p. Ylioppilaskunta wiettää juhlan eronneen opettajansa, senaatori Y. S. Forsmanin kunniaksi.

24 p. Yliopisto wiettää J. V. Snellmanin muistoksi juhlan, missä muistopuheen pitää prof. Th. Rein.

28 p. Suomen säätyjen asettama waliokunta antaa kehoituksen koota waroja jalon keisari-suuriruhtinaamme Aleksanteri II:n muistopatsasta warten.

Jouluk. 8 p. Entinen kansakouluopettaja Jaakko **Innainen** † Parikkalassa, lahjoittaen omaisuutensa yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

14 p. Lainopin tohtori Joel Napoleon Lang nimitetään talous-oikeuden ja waltio-talouden professoriksi Suomen yliopistoon.

1883. Tammik. 4 p. Filosofian tohtori Antero Sewerin Donner nimitetään tähtitieteen professoriksi yliopistoon.

8 p. Eläintieteen professori Freedrikki Wilho **Mäklin** † Helsingissä.

15 p. Suomen senaatille suodaan lawennettu oikeus lopullisesti ratkaista asioita, alistamatta niitä suuriruhtinaan päätettäwäksi.

Helmik. 1 p. Ewersti A. Tamelander nimitetään Oulun läänin kuwernööriksi.

1 p. Jumaluusopin tohtori Otto Immanuel Colliander nimitetään käytöllisen jumaluusopin professoriksi.

4 p. Entinen presidentti Waasan howioikeudessa senaatori William **Forsman** † Helsingissä 95:nessä ikäwuodessaan.

10 p. Huonekaluin tehtailia Juhana Wilho **Alander** †; hän oli hywin tunnettu ja uuttera osanottaja Helsingin kunnallisissa ja kirkollisissa asioissa.

25 p. Porwoon maaseurakunnan kappalainen, entinen waltiopäiwämies Kustaa Vihtori **Eklund** †.

Maalisk. 5 p. Wapah. senaatori Kaarlo Olawi **Cronstedt** † Helsingissä.

8 p. Maawiljelys-kokous, johon ottawat osaa läänien maawiljelys-neuwojat ja maawiljelys-seurain edusmiehet koko maasta, awataan Helsingissä.

10 p. Opettaja kadettikoulussa Juhana Edward **Swan** † Haminassa; hän oli pikakirjoituksen ensimmäisiä ja uutterimpia edistäjiä Suomessa.

18 p. Suomen näytelmätaiteen harras edistäjä kauppaneuwos Nikolai **Kiseleff** † Helsingissä.

Huhtik. 2 p. Asetus ilmestyy muinaisten muistomerkkien rauhoittamisesta ja säilyttämisestä.

14 p. Kauppias Kustaa Freedrikki **Ahlgren** † Tampereella; testamentillaan lahjoittaa hän suuren omaisuutensa eri hyödyllisiin laitoksiin.

Toukok. 5 p. Ilomantsin kihlakunnan tuomari Kustaa Juhana **Järnefelt** † Helsingissä.

19 p. Suomen säätyjen edusmiehet, wapah. S. W. v. Troil, piispa A. J. Hornborg, waltioneuwos L. Lindelöf ja kunnallisneuwos A. Meurman, lähtewät Helsingistä kruunauksiin Moskowassa.

19 p. Porissa hylätään 7 äänestäjän 752 äänellä 15 äänestäjän 348 ääntä wastaan ehdotus rajoittaa äänilukua waltiopäiwämiehiä walittaessa.

21 p. Näytteliä suomalaisessa teaterissa Oskar **Wilho** † Görbersdorfissa Silesiassa.

25 p. Entinen presidentti Wiipurin howioikeudessa ja prokuraatori Kaarlo Edward **Gadd** † Helsingissä 82 wuoden wanhana.

27 p. Keisari-suuriruhtinaan kruunausta Moskowassa wietetään juhlallisesti pääkaupungissa ja muuallakin maassamme.

30 p. Sortawalassa hylätään 12 äänestäjän 338 äänellä 16 äänestäjän 233 ääntä wastaan ehdotus rajoittaa äänilukua waltiopäiwämies-waaleissa.

Kesäk. 5 p. Suomen historiantutkimuksen innokas harrastaja kenraaliluutnantti Otto Wladimir **Furuhjelm** † Pietarissa.

zlarista, joita syytetään erään kristityn tytön murhasta uskonnollisessa tarkoituksessa.

28 p. ja seurr. Waalit Böhmin maapäiwille tapahtuwat ensi kerran uuden parannetun waalilain mukaan; walituiksi tulee 167 tshekinmielistä ja 75 saksalaista, kun sitä wastoin ennen saksalaisilla on ollut enemmistö.

Heinäk. 17 p. Wienin saksalainen kunnallisneuwosto päättää olla wiettämättä Wienin pelastusta 1683 Puolan kuninkaan Juhana Sobieskin kautta.

Elok. 2 p. Nyiregyhazassa Juutalaiset julistetaan täydellisesti syyttömiksi ja päästetään wapaaksi.

4 p. Poszonyssa tapahtuu jälleen roistowäen metelejä Juutalaisia wastaan.

7—8 p. Unkarin pääkaupungissa Pestissä tapahtuu juutalaislewottomuuksia.

11 p. Katumeteli syntyy Wienissä erään tasawaltaisen (socialistisen) sanomalehden lakkautuksen johdosta.

14 p. Wäestö Agramissa, Kroatian pääkaupungissa, häwittää wirkakuntain nimitaulut, joihin oli pantu myöskin unkarilainen nimikirjoitus, ja tämä liike lewiää pian muihinkin Kroatian kaupunkeihin ja kylihin.

29 p. Ankaria juutalaismetelejä tapahtuu Zalan piirikunnassa Unkarissa.

Syysk. 6 p. Kroatian bani (ylimmäinen käskynhaltia) Pejasewics eroaa wirastaan; kenraali Rambergille uskotaan erinomainen walta ja nimitaulut asetetaan jälleen paikoilleen.

7—8 p. Uusia lewottomuuksia Agramissa.

11 p. Sobieski-juhlaa wietetään erittäin komeasti kaikissa Itäwallan slawilaisissa seuduissa, warsinkin Puolan wanhassa pääkaupungissa Krakowassa.

21 p. Agramin lähellä törmääwät maakansa ja sotawäki yhteen, jolloin kymmenen talonpoikaa saa surmansa.

Lokak. 10 p. Unkarin waltiopäiwät hywäksywät 187 äänellä 105 wastaan pääministerin Tiszan ehdotuksen, että kirjoitukset poistetaan wirastoin nimitauluista Kroatiassa; mielten kuohu siten tyyntyy.

Iso-Britanniasta.

1882. Marrask. 27 p. Irlannissa jury-mies Field haawoitetaan kuolemaan kadulla Dublinissa; murhaaja pääsee pakoon.

Jouluk. 7 p. Englantilainen romaninkirjoittaja Anthony **Trollope** †.

16 p. Wapamieliset whigit Derby ja Childers nimitetään Gladstonen ministeristön jäseniksi.

1883. Tammik. 24 p. Irlannin kansallismielisten johtajat Dawitt ja Healy tuomitaan kapinallisista puheista kuuden kuukauden wankeuteen, kun eiwät suostu 2,000 punnan (50,000 m.) takauksen maksuun.

Maalisk. 15 p. Sotaministeristön huoneuksessa, Westminsterissä Lontoossa, tapahtuu ankara räjähdys, Irlannin salaliittolaisten toimeenpanema.

Huhtik. 9 p. Englannin parlamentti hywäksyy lain, joka kowasti rankaisee räjähdys-aineitten luwatonta kauppaamista ja pitämistä.

Toukok. 4 p. Englannin parlamentin alahuone hylkää 292 äänellä 289 wastaan Gladstonen ehdotuksen, että paljas wakuutus tulisi edusmies-walan sijaan.

14 p. Dublinissa mestataan irlantilainen salaliittolainen Josef Brady, tuomittuna kuolemaan lordien Cawendishin ja Bourken murhasta, pääasiallisesti murhassa osallisen James Careyn todistuksesta; myöhemmin mestataan kolme muutakin osallisuudesta samassa murhassa.

Heinäk. 29 p. Irlantilainen O'Donnel ampuu wapaaksi päästetyn ja walhepuwussa kulkewan Careyn laiwassa lähellä Hywän Toiwon nientä; Dublinissa poltetaan ilotulia tapauksen johdosta.

Franskasta.

1882. Lokak. 7 p. ja seurr. Kansan lewottomuuksia tapahtuu tehdaskaupungissa Montceau-les-Mines'issä.

Jouluk. 6 p. Historiallisena kirjailiana ja tasawaltaisena johtajana, esim. jo w. 1848, tunnettu Louis **Blanc** † Cannes'issa.

31 p. Uuden wuoden aattona waipuu kuolemaan Léon **Gambetta**, Franskan wapawallan kuuluisin ja etewin mies tähän aikaan, wielä ainoastaan 44 wuoden iäsjä; hänen waltion kustantamissa hautajaisissaan tulee ilmi koko maan sywä murhe ja osanotto.

1883. Tammik. 4 p. Kenraali **Chanzy**, joka woitti mainetta 1871 wuoden sodassa Saksaa wastaan, † Chalons'issa.

16 p. Prinssi Napoleon Bonaparte julkaisee manifestin, jossa moittii wapawallan huonoa hallitusta sanoen itsensä kunniakkaampien hallitusten perilliseksi, ja wangitaan tämän johdosta.

19 p. Useat henkilöt Lyonissa, niiden joukossa siellä asuwa wenäläinen ruhtinas Krapotkin, tuomitaan osallisuudesta wallankumous-hankkeissa muutaman wuoden wankeuteen.

23 p. Mainio kuwainpiirtäjä Gustave **Doré** † Pariisissa; hänen etewimmät teoksensa owat kuwilla warustetut Raamattu ja Danten „Divina Commedia“.

Helmik. 2 p. Franskan edusmies-kamari hywäksyy lain, joka määrää, ett'eiwät entisten hallitsiasukuin jälkeläiset saa pitää waltion wirkoja, ja antaa hallitukselle wallan ajaa heidät pois maasta.

9 p. Prinssi Napoleon lasketaan wankeudesta.

12 p. Franskan senaati hylkää 172 äänellä 83 wastaan edusmies-kamarin lainehdotuksen ja päättää Waddingtonin ehdotuksesta, että kruununpyytäjät, jotka julistuksilla tai toimilla häiritsewät waltion turwallisuutta, woi tuomita maanpakoon.

15 p. Edusmies-kamari hylkää Waddingtonin ehdotuksen, mutta hywäksyy sowitusehdotuksen että hallitukselle annetaan walta maasta karkoittaa kruununpyytäjä, joka häiriötä matkaan saattaa.

17 p. Senaati hylkää 142 äänellä 137 wastaan sowitusehdotuksen.

19 p. Entisten ministerien erottua, muodostaa Jules Ferry uuden ministeristön, joka erään wanhan asetuksen nojassa eroittaa sotawäessä olewat Orleansin prinssit palweluksesta.

Maalisk. 7 p. Edusmies-kamari päättää 307 äänellä 182 wastaan, ett'ei se tätä haawaa tahdo ryhtyä radikaalien waatimaan hallitusmuodon korjaukseen.

9 p. Roistowäki Pariisissa naisyllyttäjän Louise Michelin johdolla harjoittaa wallattomuutta, lyöden rikki ikkunoita ja ryöstäen leipurien myymälöitä.

20 p. Edusmies-kamari hylkää 399 äänellä 83 wastaan radikaalien ehdotuksen, että kaikki waltiollisista rikoksista tuomitut armoitettaisiin.

Huhtik. 7 p. Louis **Veuillot**, Franskan klerikaalien (papillisten) etewimmän sanomalehden toimittaja, köyhän wannehtian poika, † Pariisissa.

Toukok. 25 p. Mainio franskalainen kirjailia Edward **Laboulaye** † Pariisissa.

Kesäk. 23 p. Louise Michel tuomitaan kuusiwuotiseen wankeuteen.

Elok. 24 p. Kreiwi **Chambord**, jota eräs puolue on

tunnustanut Franskan laillisena kuninkaana, † Frohsdorfissa Itäwallassa; kaikki Franskan monarkistit (kuninkaalliset) yhtywät nyt Pariisin kreiwin Filipin ympärille.

Syysk. 29 p. Espanjan kuningas Alfonso käy Pariisissa, mutta kokee kaduilla haukkumanimiä ja wihellyksiä roistowäen puolelta, joka on suutuksissaan siitä että hän Saksassa oli tullut Elsassissa majailewan ulaanirykmentin päälliköksi.

Lokak. 5 p. Sotaministeri Thibaudin, joka monessa tilassa on näyttänyt suosiwansa radikaaleja, on pakoitettu eroamaan ministerinwirastaan.

Euroopan muista maista.

1882. Lokak. 17 p. Brüsselissä Belgiassa awataan yleinen rauhanystäwäin kongressi, johon jäseniä on saapunut useimmista Euroopan maista.

22 p. Erään ewerstin Markowicsin leski ampuu kirkossa Belgradissa Serwian kuningasta Milania.

Marrask. 26 p. Yleisellä kansanäänestyksellä (301,000 äänellä 167,000 wastaan) hylkää Sweitsin kansa alkeisopetuksen asettamisen waltion johdon alle.

27 p. Bulgarian kansallispuolueen johtaja Zankow wangitaan useine puoluelaisineen, mutta päästetään jälleen wapaaksi mielten kuohun wiihdyttämiseksi.

1883. Maalisk. 9 p. Kreikan etewä waltiomies **Kommunduros** †.

29 p. Italiassa wietetään suurellaisilla juhlamenoilla mainion maalaajan Rafaelin syntymää 400 wuotta sitten.

Toukok. 1 p. Amsterdamissa awataan suuri tawarain ja tuotteitten näyttely warsinkin Alankomaitten kaikista siirtomaista.

Heinäk. 28 p. Maanjäristys häwittää ihanalla Ischian saarella Napolin lahdessa kolme kaupunkia, 2,500 ihmistä hukkuu raunioihin.

Elok. 5 p. Badajozissa Espanjanmaalla tehdään wapawallan hywäksi kapina, joka kuitenkin kohta tukahdutetaan.

Syysk. 10 p. Mainio flamilainen romaaninkirjoittaja Hendrik **Conscience** † Brüsselissä.

21 p. Bulgarian ruhtinas Aleksanteri antaa kansankokouksen tahdon mukaan eron entiselle ministeristölle, johon on kuulunut kaksi wenäläistä kenraaliakin, ja uusi ministeristö muodostuu Zankowin johdolla.

26 p. Tulipalo raiwoo Konstantinopolissa ja häwittää 400 taloa.

Lokak. 1 p. Ministeristö Serwiassa eroaa koska radikaalit waltiopäiwä-waaleissa owat saaneet enemmistön.

4 p. Serwian sobranje (waltiopäiwät) awataan ja suljetaan samana päiwänä.

10 p. Sagastan ministeristö Espanjassa eroaa ja wapamielisempi Posada-Herreran johdolla muodostetaan.

15 p. Vallenzodominossa Portukaalissa tekee 3,000 talonpoikaa wapawaltaisen kapinan.

Pohjois-Amerikasta.

1882. Jouluk. 4 p. Yhdyswaltain' kongressi, jossa demokratit wiimeisten waalien kautta owat päässeet woitolle, kokoontuu Washingtonissa.

1883. Heinäk. 24 p. Tunnettu uimari kapteeni Webb hukkuu uhkarohkeasti koettaessansa uida Niagaran kuohujen läpi.

Syysk. 3 p. Mailmannäyttely awataan Bostonissa.

Muista maanosista.

1882. Syysk. 9 p. Arabi päällikkö, joka on noussut kapinaan Egyptin kediiwiä ja ulkomaalaisia wastaan, hyökkää Englantilaisten leiriä wastaan Gassasinissa, mutta tungetaan takaisin.

13 p. Kenraali Wolseley Englantilaisineen walloittaa kowon taistelun perästä Arabin leirin Tel-el-Kebirissä; Arabin sotajoukot hajautuwat pakoisalle.

15 p. Arabi ja Tulba pasha wangitaan Kairossa.

Lokak. 20 p. Kowa tuulispää tekee paljon tuhoa Manillan kaupungissa Itä-Indiassa.

Jouluk. 3 p. Arabi tuomitaan kapinannostajana kuolemaan, mutta armoitetaan maanpakoon ja wiedään Ceylon-saareen.

1883. Maalisk. 13 p. Walkea häwittää Iquiquen kaupungin Perussa.

Toukok. 10 p. paik. Kauan raiwonnut julma sota Chilin ja Perun wälillä päätetään rauhalla, jossa Chili Perulta saa maakunnat Tarapaca, Tacna ja Arica.

19 p. Franskan sotajoukko Hanoissa Kokin-Kiinassa hyökkää Annamilaisia wastaan, joiden kanssa on eripuraisuus syntynyt, mutta lyödään takaisin ja päällikkö Riwière kaatuu.

Kesäk. 25 p. Kolera-rutto syntyy Damiettessa Egyptissä ja lewiää pian Kairoon, missä joka päiwä kuolee sadoittain ihmisiä.

Heinäk. 19 p. Franskalaiset saawat Nam-Dinhin luona woiton Annamilaisilta.

Elok. 18—20 p. Franskalaiset pommittawat Annamin pääkaupunkia Hueta, jolloin Annamilaiset rupeawat rauhaa hieromaan.

27 p. Sunda-salmessa maanjäristys, jonka wertaista ei ole ollut wuodesta 1755 asti, upottaa useat saaret sekä Jawan ja Sumatran rannikot kaupunkeineen satamoineen mereen; 50,000 ihmistä hukkuu.

Syysk. 1 p. Franskan sotajoukko taistelee Sontain tienoilla ankaran, mutta ratkaisemattoman taistelun Annamilaisia ja n. s. mustalipullisia wastaan, joita jälkimäisiä arwellaan Kiinalaisten palkkaelemiksi.

12 p. Kantonissa Kiinassa tapahtuu meteli Europalaisia wastaan.

Lokak. 15 p. Maanjäristys Khios-saarella ja Wähä-Aasian rannikolla hukuttaa 1,000 ihmistä.

Muistosanoja

ww. 1882 ja 1883 kuolleista kansalaisista.

Kustaa Freedrik Ahlgren.

Oman onnensa ja warallisuutensa seppä, joka, suuresti menestyessään asioitsian toimissa, kuitenkin niiden keskellä muistaa yleistä elämää, lähimmäisten hywää ja kirjallista harrastusta, — semmoinen oli K. F. Ahlgren. Hänen isänsä, joka eli wielä poian kuollessa, oli silloin ollut yksityisen henkilön palweluksessa Tampereella yli 40 wuotta.

Poika Freedrik oli syntynyt Tampereella 15 p. Tammik. 1845, ja kuoli siellä 14 p. Huhtik. 1883. Muutamia wuosia hän käwi koulua Tampereella; hän oli harwapuheinen ja itseensä sulkeutunut lapsi, mutta tuntehikas ja ajattelewainen, ja osattawansa hän hywin hywästi luki. Jonkun aikaa hän opiskeli Turussa, samalla kuin palweli tehtaan konttorissa. Oltuaan sitten kauppapalweliana Tampereella, pääsi hän kauppaliikkeessä osalliseksi w. 1870 ja itsenäiseksi kauppiaaksi 1873. Yhden wuosikymmenen kuluessa hän sitten kokosi suuren rikkautensa; hän osasi pian hankkia itselleen niin suurta ja yleistä luottamusta, että hänen asioitsiatoimensa mitä loistawimmin laweni ja waurastui. Sen ohessa hän itse seurasi tarkasti kaikkea uutta kirjallisuutta suomeksi ja ruotsiksi, ja luki sen lisäksi wielä Saksan ja Englannin kieliä, joita oli oppinut melkein omin päin, tehtaassa palwellessansa. — Lämmintä osanottoansa toisten ihmisten hywään hän oli tilaisuudessa osoittaa testamentillaan; siinä hän muisti omaisiansa ja palwelukseksaan olleita, Tampereen kunnan hywäksi hän antoi eri tarkoituksiin ja laitoksiin kolmatta sataa tuhatta markkaa, suomalaisen kirjallisuuden seura sai toista sataa tuhatta, muinaismuisto-yhdistys, merimieslähetys sekä 12 eri maa-seurakuntaa Tampereen läheisyydessä isot rahamääräykset.

Aaron Kustaa Borg,

professori ja tuomioprowasti, oli syntynyt Pohjanmaan Salon pitäjässä, Wihannin kappelissa 1810, 11 p. Toukok., tuli ylioppilaaksi 1826 ja, nopeasti suoritettuaan eri oppiarwot yliopistossa, pääsi hän jo 1839 jumaluusopin dosentiksi ja warsinaiseksi yliopiston professoriksi 1842 raamatun selityksessä. Siirtyi kuitenkin pois yliopistosta Limingan kirkkoherraksi 1846; 1850 hän oli enimpien äänien waalilla pantu ensimmäisenä ehdolle Kuopion piispanwirkaan, mutta ei saanut nimitystä; tuli tuomioprowastiksi Kuopioon w. 1857.

Nuorempana hän julkaisi joukon tieteellisiä tutkimuksia jumaluusopissa, melkein yksistään latinaksi. Erään komitean tekemä, w. 1857 suomeksi ja ruotsiksi painettu katkismus-ehdotus on hänen toimittamansa. Sitten hän on julkaissut ison joukon wähempiä uskonnollisia kirjoja. Sunnuntaikoulujen tarpeeksi, joiden hywäksi hän on hywin paljon toiminut, teki hän monta eri oppikirjaa, jotka owat ilmestyneet useissa painoksissa; samaten toisia wähempiä opettawia uskonnollisia kirjoja, eräs „Lasten postilla“ ja „Kertomuksia lapsille hengelliseltä alalta“, 4 wihkoa.

Kauan aikaa hän toimitti piispan tutkimusmatkoja Kuopion hiippakunnassa, m. m. wielä kesällä 1883; silloin kuitenkin hänen wiime wuosina heikontunut terweytensä niin huononi, että hänen täytyi jättää niitä kesken, ja 28 p. Heinäk. 1883 päättyiwät hänen päiwänsä Kuopiossa. — Muuten on tärkeä hänen waikutuksensa jäsenenä erityisissä kirkollisia asioita warten asetetuissa komiteoissa. Hän otti osaa Suomen ensimmäiseen seurakuntakokoukseen Turussa 1876 ja johti pappienkokousta Kuopiossa 1880. Waltiollisissakin toimissa sai hän hywin paljon liikkua; hän walittiin edustajaksi Tammikuun-waliokuntaan 1862 ja neljiin waltiopäiwiin, aina w:een 1877 asti. Waltiopäiwillä hän oli paljon käytetty jäsen säädyssään, waikk'ei pyrkinytkään toimimaan warsinaisena johtajana.

Henrik Borgström

oli Lowiisassa syntynyt 26 p. Huhtik. 1799. Kun hän oli 9:n wuotisena jäänyt isättömäksi, — isä oli raatimies ja kauppias —, kului hänen nuoruutensa, joka ei ennustanut wastaista kukoistawaa rikkauttansa, etupäässä palweluksessa erään sedän kaupassa Porwoossa ynnä sitten kauppapalweluksessa Englannissa. Wielä wähäwaraisena hän w. 1825 palasi kotimaahan ja perusti Helsinkiin asioitsialiikkeen, mutta tämä hänen liikkeensä rupesi ennen pitkää suuresti menestymään ja lisääntymään. Puolen wuosisadan hän sitten waikutti Helsingissä, ja hänen perustamansa kauppahuone oli warsin tärkeä ja merkillinen maamme asioitsia- ja tehdas-toimen kehitykselle, etenkin entisaikoina, jolloin rahalliset warat koko Suomessa yleensä oliwat niukat. Tänä pitkänä aikakautena, samalla kuin hänen tehdas- ja kauppa-toimensa yhä laajeniwat ja waurastuiwat, tuotti hänen harras toimeliaisuutensa kuitenkin pysywäisimmät ja kauniimmat hedelmänsä puuhissa, jotka tarkoittiwat yleistä hyötyä, etenkin Helsingin kaupungin kaunistusta ja hywää. Hän sai tässä tarkoituksessa toimeen Kaiwopuiston, Töölön puiston ja Töölössä olewan puutarhuri-opiston. Molempien puistojen perustuksessa, — jotka eiwät ole ainoastaan Helsingin kaunistuksia, waan myös todellisia terweyden tuottajia sen asukkaille, — on Borgströmillä keksijän ja johtajan kunnia; hartaasti hän niitä hoiteli ja harrasti niiden kehitystä ja lawennusta monta wuosikymmentä. Kaikkien näiden hankkeitten toteuttaminen käwi mahdolliseksi ainoastaan hänen suurten rahallisten uhrauksiensa kautta. — Älykkäänä ja anteliaana suojeliana ja auttajana tunsiwat hänet maamme taiteiliat, etenkin musiikitaiteiliat, koska Borgström itsekin harjoitti soitantoa. Hänen ystäwyytensä ja kotinsa oli myös rakas yhdistysside erityisille Helsingin isänmaallisille kirjailiapiireille; semmoisena se oli jo puoli wuosisataa takaperin, niille suurille isänmaallisille kirjailioille, jotka waikuttiwat Helsingissä 1830- ja 40-luwuilla, semmoisena se pysyi seuraawina wuosikymmeninä, waikka wieraitten joukko waihteli, uudet polwet astuiwat entisten wieraiden sijaan. Hänen hautansa päällä lausuttuihin kiitoksiin yhtyiwät myös hywin lukuisat yksityiset hädänalaiset, onnettomat ja puutetta kärsiwät, jotka hekin oliwat kohdanneet samaa lämmintä anteliaisuutta Borgströmissä sekä hänen waimossaan, rouwa Karoliina Kristiina Kjemmerissä. Kauppaneuwos Borgström kuoli Helsingissä 30 p. Kesäk. 1883. — Harwoin osattiin suurillakaan rahawaroilla saada aikaan niin pysywiä ja lämpimiä jälkiä.

Robert Castrén,

mainion Suomen miehen Mattias Aleksanteri Castrénin ainoa lapsi, syntyi Helsingissä 16 p. Elok. 1851. Jäätyään jo keväällä 1852 isättömäksi, kaswoi hän lahjakkaan äitinsä Natalia Tengströmin johdolla ja tuli Helsingin yksityislyseosta 1868 ylioppilaaksi. Robert Castrén rupesi nyt lakitiedettä ja historiaa tutkimaan, suoritti 1873 filosofian, 1879 molempain oikeutten kandidaatitutkinnon, ja julkaisi työnsä tuloksina useampia monografioita Suomen uusimmasta historiasta. Mutta hän halusi wielä suoranaisemmin waikuttaa armaan isänmaansa edistykseksi; nuoruuden innolla oli hän antaunut niihin wapamielisiin aatteihin, jotka 1860-luwun alussa Suomessa ilmestyiwät, ja joiden toteuttamisessa hän näki maamme ja kansamme onnen. Pian saikin hän siihen tilaisuutta. Oltuansa jo waltiopäiwillä 1877 tärkeän asewelwollisuus-waliokunnan sihteerinä, walittiin hän Uudenkaarlepyyn edusmieheksi porwarissäätyyn 1882. Näillä waltiopäiwillä teki Castrén kaksi tärkeää pyyntöesitystä, toisen että Suomen säädyt anoisiwat, Wenäjälle annetun Rajajoen alueen korwaukseksi luwatun, Jäämeren rannikon yhdistämistä Suomeen, toisen äänestystawan muutoksista ja äänilukuun rajoituksesta porwarissäädyn waaleissa, — osoittaen siten, ei ainoastaan suulla, waan teolla wapamielisyyttänsä. Molemmat woittiwatkin säätyjen hywäksymystä. Kun syksyllä 1882 Robert Lagerborgin odottamattoman kuoleman tähden „wapamielisen puolueen" päälehdelle „Helsingfors Dagblad" oli hankittawa uusi johtaja, ei woitu tehdä parempaa waalia, kuin sekä kirjallisilla töillään että waltiollisilla toimillaan hywin tunnettu Robert Castrén. Se lyhyt aika, jolloin hän johti tätä maamme suurinta lehteä, osoittikin täydelleen hänen kykyänsä siihen. Waan arwaamatta, jo ennen wuodentaan kuluttua, Tuonen hietras wiikate niitti hänettin, elämän kewäässä wielä kukoistawan miehen. Hän waipui kuolemaan, ainoastaan pari päiwää sairastettuaan, Degerön saarella lähellä Helsinkiä 30 p. Elok. 1883. Lähinnä jäi häntä suremaan nuori puoliso ja kaksi poikasta.

Kaarlo Olawi Cronstedt.

Senaatori ja wapaherra Cronstedt oli kelpoluonteinen ja mielenlaadultaan ritarillinen waltiomies; nämä ominaisuudet woittiwat hänelle rakkautta, missä hän liikkui. Waltiomiehenä hän ei oikeastaan herättänyt mitään suurempaa huomiota, mutta ansaitsi wirkatoimissaan taidollansa kunnioitusta, joka tuotti hänelle warsin tärkeitä luottamustehtäwiä, esim. kun hän w. 1864 määrättiin puheenjohtajaksi siihen komiteaan, joka teki ehdotuksen hallituswirastojen muodostamisesta uudestaan. Hän oli syntynyt 18 p. Lokak. 1800; nuoruudessaan hän oli wenäläisessä palweluksessa, oli ww. 1837—45 kuwernöörinä Waasan läänissä ja 1845—70 senaatin jäsenenä. Suurin arwonosoite annettiin hänelle kun hän 1870 korotettiin wapaherraksi, jonka jälkeen wanhus otti osaa waltiopäiwiin 1872. Cronstedt kuoli Helsingissä 5 p. Maalisk. 1883.

Juhana William Forsman

oli ikänsä puolesta patriarkki näiden nukkuneiden joukossa. Syntynyt 20 p. Lokak. 1788 Kaskisissa, ylioppilaaksi tullut 1805 ja lakimieheksi keväällä 1808, oli hän jo täysikaswanut mies, kun sota 1808 kulki yli näiden seutujen. Kerrotaan hänen olleen wähällä joutua ammutuksi, kun kieltäytyi ottamasta osaa Närpiön talonpoikien nostamiin sotahankkeisiin; mutta häneen tähdätty luoti sattui kulkemaan siwuitse, säästäen hänelle wielä 75 wuotta elinaikaa. Hän palweli Waasan howioikeudessa puolitoista wuosikymmentä, sitten tuomarina Karjalassa, oli senaatorina 1838—56 ja Waasan howioikeuden presidenttinä w:een 1862. Hän tehtiin aatelismieheksi 1856 ja oli aatelissäädyn jäsen ensimmäisillä ja toisilla waltiopäiwillä. Erottuansa presidentinwirastaan 73:n w:n iässä, eli hän wielä enemmän kuin 20 wuotta Helsingissä, missä kuoli 4 p. Helmik. 1883.

Kaarlo Rudolf Forsman

oli iäkäs koulun ja kirkon palwelia, joka 29 p. Heinäk. 1882 päätti elämänsä. Hän oli syntynyt Yliwetelissä 1802, 15 p. Elok. W:sta 1829 hän palweli opetuslaitosta, Turun, Hämeenlinnan ja Porin kouluissa, kunnes 1852 astui Ilmajoen kirkkoherranwirkaan, missä sitten eli ja waikutti kunnioitettuna paimenena. Hänen kirjoittamansa oppikirjat latinan kielessä, jotka käytettiin kauan aikaa ja yleisesti, todistawat että hän koulumiehenä oli maamme etewimpiä. Hänen tekemänsä oppikirjat owat: Selitykset Ciceron puheisin ja kirjaan Disputationes Tusculanae, selitykset Caesarin kirjoihin De bello gallico et ciwili, eräs latinan kielioppi (kaksi pain. 1848 ja 52) sekä latinaisia lukuharjoituksia. Myöskin jumaluusopissa hän astui esiin kirjailiana, julkaisten pari papillista wäitöskirjaa y. muita kirjoituksia. Näiden opillisten toimiensa siwulla hänellä oli tilaisuus ottaa osaa käytöllisiin, waltiollisiin asioihin, esim. kun w. 1862 oli jäsen Tammikuun-waliokunnassa.

Otto Wladimir Furuhjelm

on Suomen historian ystäwänä ja tutkijana ansainnut itselleen muistettawan nimen. Furuhjelm syntyi Turussa 1 p. Kesäk. 1819, käwi Haminan kadettikoulua ja tuli 1839 wänrikiksi kaartin rykmenttiin Wenäjälle, missä wähitellen yleni wirka-asteesta toiseen aina kenraaliadjutantiksi asti. Pietarissa hän kuolikin 5 p. Kesäk. 1883, äsken 64 ikäwuotta täytettyänsä. Mutta waikka Otto Furuhjelm näin wietti suurimman osan elämäänsä kotimaan rajojen ulkopuolella, ainoasti tuolloin tällöin Suomessa käyden, sykki kuitenkin hänessä aina suomalainen sydän. Kadettikoulussa wielä ollessansa oli Arwidssonin ja F. Cygnaeuksen waikutuksesta hänen rintaansa syttynyt se tuli, joka sitten yhä sitä lämmitti, — rakkaus Suomen kansaan, sen muistoihin ja toiweihin. Wenäjällä eläessään hän huomasi mitkä rikkaat Suomen historiaa koskewat aarteet Wenäjän arkistot sisälsiwät, ja pian nähtiin jo miehuuden iässä olewan sotilaan istuskelewan arkistoissa asiakirjoja kopioiden. Näitä jäljennöksiään, jotka warsinkin kostiwat 1742—43 wuosien sotaa ja Yrjö Maunu Sprengtportenin toimia, hän lähetti wihon toisensa perästä Suomeen, ensin Cygnaeukselle, sittemmin Yrjö Koskiselle, heidän tutkimuksissaan käytettäwäksi. Suomen waltioarkisto sai Furuhjelmin wälityksellä 1863 suuren kokoelman asiakirjoja Moskowasta. Yhtä wähän kuin waiwoja, hän säästi rahoja isänmaallisten yritysten edistämiseksi. Suomalaisen kirjallisuuden seuraa hän monen wuoden kuluessa säännöllisesti muisteli rahalahjalla. Kauniin todistuksen isänmaallisesta mielestään hän wielä antoi testamentillaan, jolla lahjoitti kirjallisuuden seuran talletettawaksi 25,000 ruplaa, joiden korot (hänen leskensä kuoltua) olisi käytettäminen Suomen historian tutkimuksen hywäksi. Otto Furuhjelmissä kuoli lahjakas kansalainen, lämmin isänmaanystäwä; olkoon hänen elämänsä tulewille polwille jalona esikuwana!

Kaarlo Edward Gadd

syntyi 7 p. Elok. 1800 Someron pitäjässä. Tultuaan ylioppilaaksi Turkuun 1815, sisäänkirjoitettiin hän jo 1817 Turun howioikeuteen, jossa sitten palweli kauan aikaa ja 1833 nimitettiin assessoriksi. W. 1837 määrättiin hän jäseneksi tuohon kamalaan waliokuntaan, jonka tuli wenäläiseen malliin toimittaa yhteenweto Suomessa woimassa olewista laeista ja asetuksista. Tästä toimesta wapautettuna 1842, nimitettiin Gadd howioikeuden neuwokseksi w. 1848, w. 1856 senaatin oikeusosaston jäseneksi ja wielä samana wuonna maamme prokuraatoriksi. Oltuansa Wiipurin howioikeuden presidenttinä 1863—68, erosi hän waltion palweluksesta ja eli sitten hiljaisesti Helsingissä, missä kuoli 25 p. Toukok. 1883.

Kaarlo Edward Gadd on oikeastaan waan ainoan kerran astunut esiin waltiolliselle näyttämölle, waan silloin kunniaksensa. Kun 10 p. Huhtik. 1861 ensimmäinen julistus Tammikuun waliokunnan kokoontumisesta ilmestyi, tämä asia senaatissa synnytti eri mielipiteitä: enemmistö lausui jotenkin epäwarmoilla sanoilla siitä kiitollisuuttansa, wähemmistö (senaatorit Munck, Furuhielm, Federley, Törnqwist ja Cronstedt) pyysi alamaisesti semmoista selitystä manifestiin ett'ei waliokunta saisi tehdä muuta kuin ensi waltiopäiwille walmistella esityksiä. Silloin Gadd prokuraatorina pyysi saada käyttää oikeuttansa senaatin pöytäkirjaan lausua mielipiteensä ja „koska mainittu (wähemmistön) pyyntö, niin selwästi kuin olikin oikeutettu, ei ollut saanut enemmistöä keis. senaatissa, saada asian päätöstä wastaan tässä suhteessa pöytäkirjaan huomauttaa, kuinka se epäilemättä olisi ollut Suomen kansan kaikille säädyille warsin suotawaa, että myöskin keis. senaatin muut jäsenet ja warapuheenjohtaja olisiwat samaiseen alamaiseen pyyntöön yhtyneet“. Ett'ei tämä lakien korkeimman walwojan lausuma mielipide ollut waikuttamatta siihen että tuommoinen selitys julistuksen tarkoituksesta todella annettiinkin, woinee pitää warmana.

Juhana Mattias Hackzell,

pappissäädyn jäsen neljillä ensimmäisillä waltiopäiwillä, oli syntynyt 1816, 1 p. Tammik., tullut ylioppilaaksi 1832 ja maisteriksi 1840. Antautui ensin opettajauralle ja tuli rehtoriksi Helsingin yli-alkeiskouluun 1854, mutta siirtyi sitten pian pappiswirkoihin, nimitettiin 1859 Muolan kirkkoherraksi ja 1871 Lappeenrannan ja Lappeen kirkkoherraksi sekä samassa piiriprowastiksi. Porwoon hiippakunnan papisto walitsi hänet edusmieheksi kaikille waltiopäiwille 1860- ja 70-luwuilla. Kuoli 26 p. Kesäk. 1882.

Nikolai Kiseleff,

näytelmätaiteen edistäjä, syntyi 1 p. Helmik. 1820 Helsingissä. Hänen ikänsä kului, sen jälkeen kuin oli tullut ylioppilaaksi ja maisteriksi, etenkin asioitsiatoimen hoitamisessa, joka oli jäänyt perinnöksi jo hänen isältään. Wuoteen 1874 yhdessä nuoremman weljensä kanssa, siitä alkaen ainoana johtajana hän harjoitti laweaa ja tärkeää asioitsialiikettä, johon kuului Töölön sokeritehtaan sekä Helsingin kaasutehtaan pääjohto. Lähempänä hänen sydäntään kuin asioitsiatoimet oliwat kuitenkin kaunotaiteet, etenkin teateri. Nuorena hän oli osallinen „Kaarlo kuninkaan metsästyksen“ näyttelemisessä. W:sta 1857 hän 1880-luwun alkuun asti toimi Helsingin ruotsalaisen teaterin johdossa. Hän johti sitä hywin osaawasti ja hienolla taideaistilla; samalla hän kannatti teateria suurilla rahalahjoilla. Muistaminen on myös että Kiseleff suosi ja autteli runoiliaa Aleksis Kiweä. Hän kuoli yht'äkkiä Helsingissä 18 p. Maalisk. 1883.

Robert Olawi Lagerborg

on sanomalehden toimittajana ja edusmiehenä waltiopäiwillä piirtänyt nimensä Suomen aikakirjoihin. Hän syntyi Marrask. 24 p. 1835 Oulussa, missä hänen isänsä Robert Wilho Lagerborg, hänkin warsin etewä ja muistettawa Suomen mies, oli maaherrana. Warhain Haminan kadettikouluun pantu poika osoitti jo siinä suurta kykyänsä, ja sijoitettiin oppijakson kunnialla suoritettuansa Pietariin wänrikiksi henkiwartiawäen litwalaiseen kaartiin. Hänen mielensä halusi kuitenkin isänmaahan, ja kahden wuoden päästä hänen onnistuikin saada siirto luutnantiksi suomalaiseen kaartiin. Mutta waikka hänelle sotilasura urkenikin suuria toiweita herättäen, jätti hän sen kuitenkin pian (1861). Pari wuotta ennen oli waatimus perustuslaillisen waltiomuotomme asettamisesta woimaansa ja waltiopäiwäin kokoontumisesta julkisesti esiintynyt ja tämä mielipide yhä lewisi ja warttui; herännyt isänmaallinen into sai palwelukseensa Suomen paraat pojat. Myöskin Robert Olawi Lagerborg oli niiden joukossa, jotka waltiollinen harrastus nyt waltasi; hän päätti waihtaa miekan kynään. Wapamielisessä edistyksessä näki hän lujimman tuen wähäisen kansamme tulewaisuudelle ja tämä katsantokanta sai hänessä innokkaimman ja lahjakkaimman puolustajansa.

Wielä sotilaana palwellen, oli Lagerborg jo 1861 ottanut osaa sanomalehden „Papperslyktan“ toimittamiseen. Kun „Helsingfors Dagblad“ saman wuoden syksyllä perustettiin, oli hän sen ensimmäisiä toimittajia ja tuli wuodesta 1865 päätoimittajaksi. Hänen johdollaan tämä lehti pian nousi suureen merkitykseen ja waikutukseen. Omistaen monipuoliset tiedot, wäsymättömän ahkeruuden, miellyttäwän kirjoitustawan — sanomalehden toimittajan kaikki paraat ominaisuudet — oli Robert Lagerborg ikäänkuin luotu tähän toimeen. Tärkeä aikakausi oli tämä Suomen waltiollisessa kehityksessä: waltiopäiwät oliwat wiisikymmentä wuotta horroksissa oltuansa kokoontulleet, ja wanhentuneet lain säädökset waatiwat monessa kohden uudistamista; waltiopäiwillä 1867 hywäksyiwät säädyt uuden waltiopäiwäjärjestyksemme, joka sitten 1869 wahwistettiin. Että wapamielinen henki yleensä silloin säädyissä wallitsi, oli maallemme äärettömäksi hyödyksi, ja tämän hengen herättämisessä ja wakaannuttamisessa oli Lagerborgilla suuri ansio. Yht'aikaa pontewasti sekä pelkäämättä ja suurella taidolla hän lehdessään puolusti wapamielisiä aatteita alhaisempia ja ylhäisempiä wastustajia wastaan. Sen ohella hän walppaasti seurasi kaikkia ajan kysymyksiä, wereksimpiä uutisia hankkien sekä koti- että ulkomaalta ja waihtelewaa lukemista tarjoten; ei ihmettä siis että „Helsingfors Dagblad“ saawutti waikutuswoiman, suuremman kuin tähän asti milläkään muulla sanomalehdellä Suomessa on ollut. Askel sen ja sitä edellisten sanomalehtien wälillä oli pitkä, woisipa melkein sanoa sen Suomen waltiollisen sanomalehdistön esikoiseksi. Näin saawutettua waikutustaan „Helsingfors Dagblad“ sitten yhä säilytti ja kartutti Lagerborgin aikoina. Mutta Robert Lagerborg ehti lawean kirjailiatoimensa ohella suoranaisestikin ryhtyä waltiollisiin toimiin. Sukunsa päämiehenä oli hän itseoikeutettu jäsen aatelissäädyssä, ja hän ottikin semmoisena osaa kaikkiin waltiopäiwiin 1863—82. Säädyssään hänen ei ollut tapana esiintyä usein tai pitkillä puheilla, mutta sanansa koskiwat asian ytimeen ja häntä kuunneltiin mieluisasti ja tarkkuudella. Wapamielistä edistystä, Suomen omatakeista waltiomuotoa hän täälläkin puolusti samalla innolla, woimalla kuin lehdessään. Mainittakoon

hänen lausuntonsa 1867 hallituksen esitystä wastaan silloin wallitsewan painowapauden supistamisesta. Waltiopäiwillä 1877 teki hän ehdotuksen lääninedustuksen toimeenpanemisesta maassamme. Lagerborg siis syyllä nautti säädyssään suurta arwoa ja oli aateliston johtawia henkilöitä. Monessa tilassa ja eri tawoin osoitti se luottamustansa häneen, wiime kerran 1882, kun sairaus jo hänen woimiaan hiwutteli, waliten hänet pankin-waltuusmieheksi.

Ihmisenä woitti Robert Lagerborg suoralla ja ystäwällisellä käytöksellään yleistä kunnioitusta. Nuorukaisen intoisuus ja miehen wakawuus ilmestyiwät yht'aikaa hänessä. Sotilas sanan parhaimmassa merkityksessä ollen koko ikänsä, ensin miekka sitten kynä aseenansa, esiintyi Lagerborg täydellisenä luonteena, kokonaisena ihmisenä. Wakuutuksen koko woimalla hän aina taisteli asiansa hywäksi. Miehen iässä, ainoastaan 46 wuotisena, hänet ennenaikainen kuolema tempasi pois työstään, perheensä ja ystäwäinsä keskestä. Hän kuoli Helsingissä 5 p. Marrask. 1882. Hänen hautajaisiinsa otti osaa ääretön saattojoukko, sitenkin todistaen sywää kaipaustansa kelpo miehen ja isänmaanystäwän kuolemasta.

Fredrik Wilhelm Mäklin.

Eläintieteen tutkija, professori Mäklin oli syntynyt Joutsenossa 26 p. Toukok. 1821. Tultuaan ylioppilaaksi 1839, hankki hän monta wuotta elatustaan opettajatoimella, pääsi kandidaatiksi 1849, eläintieteen dosentiksi 1855. W. 1859 hän nimitettiin ylimääräiseksi eläintieteen professoriksi, hoiti ww. 1860—67 hywin melkoiseksi osaksi tämän tieteen wakinaisen professorin wirkaa ja sai sen wiran 1867; tunnollisuudella hän sitä toimitti kuoloonsa asti 8 p. Tammik. 1883. — Muutamissa kirjoituksissaan, esim. wäitöskirjassaan professorinwirkaa warten, hän ansiokkaasti tutki yleistä luonnontieteellistä järjestelmää sekä siinä noudatettawia periaatteita. Hän oli tieteessänsä twwenmielinen wanhan aian työntekiä. Muun muassa hän ryhtyi wastustamaan darwinistista oppia, joka nykyään on luonnontutkijoissa niin tawallinen, näyttämällä niitä kohtia ja seikkoja, jotka jääwät siitä opilta hämäriksi. Erikois-tutkimuksissaan hän etupäässä käsitteli hyönteisiä, ja yhden hyönteis-luokan, kowakuoriaisten, tuntiana hän oli tunnustettu harwinaisen warmaksi ja aineesen perehtyneeksi tutkijaksi, — sai esim. määrättäwiksi ja järjestettäwiksi osan Nordenskiöldin Jenissei-matkalta tuodnista kokoelmista.

Juhana Maurits Nordenstam.

Harwoille on ollut suotu palwella Suomen waltiota niin nerokkaasti kuin J. M. Nordenstam, joka, oltuansa m. m. 34 wuotta senaatin jäsenenä ja 24 w. sen talous-osaston esimiehenä, päätti elämänä 8 p. Kesäk. 1882. Merkillinen waikutuksensa Suomen oloihin alkoi oikeastansa wasta hänen saawuttuansa täyteen miehen ikään; elämäntoimensa alkuosa kului useissa eri seuduissa. Päiwän walon hän ensisti näki Tukholmassa 21 p. Syysk. 1802; isänsä oli silloin Ruotsin sotapalweluksessa. Sittemmin perhe muutti Suomeen, ja Juhana Maurits sai opetuksensa osaksi Pietarissa, osaksi Suomessa, Haapaniemen, sitten Haminan kadettiopistossa. W:sta 1823 hän oli sotapalweluksessa Wenäjällä, ensi wuosina keisarin seurueessa sekä ylitaapissa; tällä aialla hän myös oli tilaisuudessa osaksi oleskella Suomessakin. Mutta sitten hän, otettuaan osaa sotaan Turkissa 1828, seur. w. määrättiin Kaukasoon, jossa nyt 18 wuotta taisteli wuoriston asukkaita wastaan sekä toimitti muita tehtäwiä, nousten sill'aikaa kenraalimajurin arwoon. Tämä jakso hänen elämässään päättyi w. 1847, kun hän, 45:n w:n ikäisenä, palasi Suomeen Uudenmaan kuwernööriksi. Täällä hän sam. w. sai toimittaaksensa yliopiston sijaiskanslerin wiran ja tuli, näiden wirkojen ohessa, 1848 senaatin jäseneksi.

Ensi aikana nostiwat enimmin huomiota hänen toimensa sijaiskanslerina, saaden aikaan paljon lewottomuutta ja rettelöitä. Tottuneena sotilasjärjestykseen tahtoi hän myös yliopiston asioissa ruweta paraan ymmärryksensä jälkeen antamaan käskyjä ja säätämään, kuulustelematta muita asianomaisia. Hän ehdotti, ilman konsistoorille ilmoittamatta, keisarille ja sai wahwistetuiksi uusia kurinpito-sääntöjä; siitä sekä muista hänen itsewaltiaista toimistaan lähetti konsistoori kaksi kertaa kanslerille kirjallisia walituksia häntä wastaan. Mieliala maassa oli yleiseen tyytymätön oloihin ja hallituksen menetystapaan, ja mielipaha kääntyi Nordenstamia wastaan. Ennen piitkää ylioppilaat joutuiwat, niinkuin tunnettu on, ilmeiseen epäsopuun hänen kanssansa, joka oli wähällä saada aikaan waaraa ja onnettomuutta koko yliopistolle; mutta asiat saatiin sowitetuiksi, kun perintöruhtinas, yliopiston kansleri, käwi Helsingissä ja antoi ylioppilaille heidän käytöksensä täydellisesti anteeksi, tunnustaen heidän pyrintöjänsä ja tunteitansa kiitettäwiksi. Wähää sen jälkeen, w. 1855, sai Nordenstam pyynnöstänsä armollisimman eron sijaiskanslerin wirasta, keisarin (Aleksanteri II:n) lausuessa „erityistä mielihywäänsä siitä oiwallisesta innosta ja uutteruudesta, jota oli yliopisto-asiain hoidossa osoittanut."

Muissa wiroissaan hän oli jo ollut tilaisuudessa näyttää harwinaista kykenewäisyyttänsä, ja hallinnossa hän säilytti täyttä waikutuswoimaansa sekä määrättiin 1858 senaatin talousosaston warapuheenjohtajaksi, saaden samassa eron kuwernöörinwirastaan. Woipi sanoa että hän pian tämän jälkeen, eli kreiwi Bergin erotessa kenraalikuwernöörin wirasta w. 1861, tuli ensimmäiseksi miehesi Suomen hallituksessa, jossa sijassa pysyi kuolemaansa asti. — Waltiopäiwillä wuosina 1863—4, 67 ja 72 hän johti maamarsalkkana puhetta aatelissäädyssä. Muutoin hän oli muun muassa esimiehenä niissä johtokunnissa, jotka oliwat asetetut johtamaan Helsingin—Hämeenlinnan ja Pietarin—Riihimäen rautateiden rakennusta ww. 1857—62 ja 1868—70, ja samoin esimiehenä komiteassa, joka teki ehdotukset uuteen hallitusmuotoon sekä waltiopäiwäjärjestykseen, joista jälkimäinen hywäksyttiin laiksi. Hän korotettiin wapaherraksi 1860, ja saawutti 1870 jalkawäen kenraalin arwon.

Se tawaton ymmärryksen selwyys, minkä Nordenstam osoitti keskusteluja johtaessaan, oli mitä suurimmaksi hyödyksi sekä senaatin että aatelissäädyn neuwotteluille. — Useissa tilaisuuksissa hän tosin kannatti itsewaltiaisuuden periaatteita. Maamarsalkkana hän muutamissa tärkeissä asioissa ahtaalle rajoitti säätyjen waikutusalan, wastustaen ja kieltäen niiltä päätäntöwallan. Muissakin toimissaan hän monesti wastusti oikeutettuja wapauden ja muutoksen pyrintöjä. Mutta siitä huolimatta hänen erinomaiset ansionsa aiwan yleisesti tunnustettiin. Hänen käytöstapansa oli omansa woittamaan sekä kunnioitusta että rakkautta; siinä oliwat yhtyneet jalo, miehekäs ylpeys ja ystäwällinen hienous. Jo kiiwaimpien yliopisto-riitojen aikana oppiwat wastustajat kunnioittamaan hänen pelkäämätöntä ja ritarillista suoruuttansa; kun hän oli tehnyt jonkun wastenmielisen teon, niin hän myös ottikin kantaaksensa siitä koko edeswastauksen, ilman mitään mutkitta ja ilman koettelematta lykätä syytä pois itsestään toisten niskoille. Samaa suoraa ja ryhdikästä käytöstä noudatti hän kaikissa toimissaan. Korkeaan ikään asti hän pysyi toimeliaana, wireänä ja yhtä etewänä kuin ennen; kuoli Helsingissä 8 p. Kesäk. 1882.

Kleofas Immanuel Nordlund.

Nordlundissa sammui innokas ja rikas henki ennen aikaansa; hänen waikutuksensa, joka yhteen aikaan ilmaantui warsin mahtawana, rupesi pian raukenemaan ruumiillisesta heikkoudesta, mutta se ehti kuitenkin jättää jälkensä tuhansiin mieliin. Hän oli syntynyt Marttilassa 23 p. Tammik. 1849; isä oli pappi Kaarlo Iisak Nordlund. Tuli ylioppilaaksi 1868, suoritti jumaluusopillisen päästötutkinnon ja wihittiin papiksi 1871. Sitten hän oli wirkaa tekewä kappalainen Helsingissä wuoteen 1877 ja sen jälkeen Helsingin wirolais-lättiläisen sotilasseurakunnan saarnaaja. Hänen palawa wakuutuksensa ja intonsa sekä etewä saarnaajataitonsa waikutti suuresti Helsingin uskonnolliseen elämään. Hän puolusti ewankelista uskonnon suuntaa, oli luterilaisen ewankeliumi-yhdistyksen johtajia ja otti paljon osaa sen sanomalehtien toimittamiseen; muissakin sanomalehdissä hän puolusti sen tointa tehtyä moitetta wastaan. Kelwollisen tieteellisenkin opin oli hän hankkinut, ja kirjotti esim. tieteellisen uskonnollisen tutkimuksen aikakauskirjaan Tidskrift för Teologi och Kyrka w. 1878. Hänen luonteensa oli suorapuheinen, iloinen ja ennakkoluuloista wapaa.

Albert Werner Nykopp

oli hywin taitawa ja toimekas wirkamies, joka nousi taidollansa nopeasti tärkeimpiin waltiowirkoihin. Nuorena hän palweli monellaisissa lakimieswiroissa eri maan osissa. Hän sai sittemmin tilaisuuksia osoittaa yhä paremmin harwinaista toimeliaisuuttansa ja järjestämiskykyänsä, ollessaan lääninsihteerinä Kuopiossa, Suomen pankin tirehtöörinä, työtä tehdessään sekä Pietarin—Riihimäen että Turun ja Tampereen rautatien rakennuksen johdossa ynnä wihdoin senaatorina, siwiilitoimikunnan päällikkönä. Wiimeiseksi mainitussa, monellaisia tietoja ja suurta, sujuwaa työwoimaa waatiwassa wirassa, kaikellaisten jokapäiwäisten hallintoasiain hoidossa hän osoitti johtajakykyä, joka waikutti että hän oli hallituskunnan tärkeimpiä ja waikuttawimpia jäseniä. — Hän oli syntynyt Juwalla 15 p. Kesäk. 1826, tuli ylioppilaaksi 1843 ja 1849 lakimieheksi, oli wara-lääninsihteerinä Hämeenlinnassa ja palweli senaatissa eri toimituskunnissa, tuli 1860 Kuopion lääninsihteeriksi, 1867 hän oli waltiopäiwillä talonpoikaissäädyn pöytäkirjurina, nimitettiin sam. w. pankin tirehtööriksi, 1871 senaatoriksi, 1874 apua tekewäksi päälliköksi ja 1875 päälliköksi siwiilitoimituskuntaan. Kuoli täyden elinwoimansa keskeltä Helsingissä 8 p. Tammik. 1882.

Heinrikki August Reinholm

syntyi Raumalla 1819 Maalisk. 21 p. Reinholm tuli ylioppilaaksi 1837, filosofian kandidaatiksi 1844 ja tohtoriksi 1857; w. 1854 hän Porwoossa wihittiin papiksi ja nimitettiin 1856 Wiaporin luterilaisen seurakunnan sielunpaimeneksi, missä wirassa sitten pysyi kuolemaansa asti 15 p. Kesäk. 1883. Niin wähäpätöinen kuin Reinholmin ulkonainen asema siis olikin, on hän muistettawa uutterasta työstään Suomen kansatieteen, historian ja muinaistutkimuksen alalla. Wuodesta 1839 alkaen hän useat kerrat matkusteli kansan kesken Suomessa ja Inkerissä kokoilemassa sen wanhoja muistoja ja tarinoita, aina wuoteen 1876 saakka, jolloin wielä wanhanakin nuoruutensa wäsymättömällä innolla kansatiedettä tutkimassa kulki Säkylän pitäjässä. Kaikkea, mikä woi walaista Suomen kansan nykyisiä ja muinaisia oloja, otti hän rakkaudella talteen; hänen jälkeenjättämänsä kokoelmat owatkin mitä laweimpia. Kokoiliana ja walmistajana tulewia aikoja warten Reinholm pitikin itsensä, mutta onpa hän itsekin julaissut muinaistutkimuksensa päätöksiä eri kirjoituksissa suomen ja ruotsin kielillä, esim. „Om finska folkens fordna hedniska slägt- och dopnamn", „Kristinuskon saatosta Suomeen" y. m. Mutta enimmät kokoelmansa esim. Suomen kansan huwituksista ja karkeloista, Suomen muinaislinnoista, karhunampujista j. n. e. owat wielä julkaisematta ja sisältäwät rikasta ainetta tulewille tutkijoille. Kunnioitusta ahkeran muinaistutkijan muistolle!

Juhana Edward Swan.

J. E. Swan on awannut tien pikakirjoitustaidolle Suomenmaassa. Hän oli syntynyt 31 p. Maalisk. 1837, tuli ylioppilaaksi 1856 ja fil. kandidaatiksi 1861. Sam. w. alkoi Swan kääntyä pikakirjoitukseen. Hallitus lähetti näet hänet ja kaksi nuorta wirkamiestä Leipzig'iin oppimaan saksalaista pikakirjoitusta ja sowittamaan sitä Ruotsin kielessä käytettäwäksi. He tekiwät sen ja oliwat jo seur. w. pikakirjureina Tammikuun waliokunnan keskusteluissa; ww. 1862 ja 63 Swan myöskin jo antoi Helsingissä muutamille henkilöille opetusta ruotsinkielisessä pikakirjoituksessa, walmistaen siten waltiopäiwiä warten tarwittawia pikakirjoittajia. Oltuaan itsekin waltiopäiwillä siinä toimessa, tuli hän 1863 latinan kielen opettajaksi Heinolan yli-alkeiskouluun ja nimitettiin 1866 Haminan kadettikouluun opettajaksi Suomen ja Ruotsin kielessä, logiikassa ja sielutieteessä. Yhä edelleen hän suuressa määrässä paranteli pikakirjoitus-järjestelmäänsä, niin että se nyt on saawuttanut warsin korkean kehityksen ja täydellisyyden. W. 1871 hän ensiksi painosta julkaisi oppikirjansa ruotsalaisessa pikakirjoituksessa, sekä kahden wuoden jälkeen toisen parannetun painoksen. Oli perustajien joukossa, kun Suomen pikakirjoittaja-yhdistys pantiin toimeen 1871, ja oli syksyllä 1871 alkaneen ruotsinkielisen pikakirjoituslehden toimittajia muutamien wuosien aian. Hän oli ehtinyt ainoastaan miehen keski-ikään, kun pitkällinen ja kowa sairaus rupesi riuduttamaan hänen woimiansa ja päätti hänen elonsa 10 p. Maalisk. 1883.

August Tawaststjerna

oli rikaslahjainen laulaja ja säweltäjä, ensimmäisiä etewiä taiteen harjoittajia maassamme. Hän oli syntynyt Ruotsissa 1821 Huhtikuun 7 p.; lapsena tuli hän Suomeen, oli upseerina ww. 1840—49 ja palweli sitten kuolemaansa saakka 1882 erityisissä wirastoissa sekä kauppa-asiamiehenä Kronstadt'issa, Rääwelissä ja Pietarissa. Laulajana hän esiintyi Helsingissä w:n 1850 paikoilla mitä onnistuneimmin laulajaisissa sekä musiikinystäwien esittämissä laulunäytelmissä, ihastuttaen Helsingin yleisöä warsinkin näytellessään päähenkilön osan „Kuningas Kaarlon metsästyksessä" 1852. Mutta hänen intonsa soitantoon ei sammunut näihin nuorukaispuuhiin; hänen mielessään asuwa soitannollisuus ja runollisuus pyrki wielä hänen ollessansa iäkkäämpänä esiin niissä isonlaatuisissa säwelteoksissa, joita hän silloin sepitti. Näiden säwellyksien joukossa oli muutamia hengellisiä musiikkiteoksia ja lauluja sekä pari hänen säweltämänsä ja myöskin runoilemansa laulunäytelmää. Nämä isot säwelteokset, — jommoisia ei ole monta maassamme tehty, — osoittawat täydelleen hänen soitannollista taipumustansa ja kykyänsä; hänen lahjansa jäiwät kuitenkin aina hieman kehittämättä, niin ett'eiwät tuottaneet mitään täydellisiä taideluomia. August Tawaststjerna kuoli 24 p. Tammik. 1882 Pietarissa, jättäen jälkeensä lukuisan perheen.

Oskar Wilhelm Wilho

syntyi Kuhmalahdella 1840, Tammik. 23 p., nimellä Gröneqwist. Oskar Gröneqwist, sittemmin Wilho, tuli 1863 ylioppilaaksi, rupesi lakimieheksi ja sai 1869 ylimääräisen kamarikirjurin sijan senaatissa; mutta sen rinnalla hän pani aikaansa näyttelemistaiteesen, jota harjoitti Helsingin ja Tukholman teaterikouluissa. Suomalaisen teaterin syntyessä 1872 hön sitoutui siihen, jättäen kokonaan wirkauran ja antautuen epäwakaiseen taiteilijatoimeen. Monta wuotta hän oli suomalaisen teaterin etewin miesnäytteliä; etupäässä luonteitten kuwaajana hän pian, teaterin ensi aikoina, woitti sille arwon korkeammassa näytäntötaiteessa, jota se ilman häntä ei olisi woinut saawuttaa, esim. „Puolan Juutalaisena" sekä „Saiturina". Samalla hän myös suurella menestyksellä esitti kotimaisiakin luonteita. Kymmenen wuotta hän pysyi hywänä suomalaisen teaterijoukon tukena. Hän on myös ollut teaterin johtajana sen liikkuessa maaseuduilla ja on sen tarpeeksi suomentanut esim. useita Molièren näytelmiä. Kirjailiana hän muutoin julkaisi 1871—72 pilalehden „Weitikan" ja 1881—82 „Pilkkakirween". Pitkällinen rintatauti, joka yhä häntä waiwasi ja hänen tointansa esti, lopetti 21 p. Toukok. 1883 Görbersdorfissa hänen päiwänsä.

Henrik August Wrede

oli syntynyt Anjalassa 3 p. Toukok. 1821 wanhasta suomalaisesta wapaherrasuwusta. Hän pääsi ylioppilaaksi 1839 ja suoritti tuomarintutkinnon 1843; oli muutaman aian sihteerinä Wiipurin läänin maajako-oikeudessa, ja toimitti sitten eri paikoissa tuomarin tehtäwiä monta wuotta, kunnes 1860 nimitettiin kotiseutunsa, nykyisen Iitin kihlakunnan, tuomariksi. Hän oli edusmies aatelissäädyssä waltiopäiwillä w:sta 1867 aina w:een 1882 asti. Ollen tunnettu taitawaksi ja kokeneeksi tuomariksi sai hän waltiopäiwillä painawia luottamustehtäwiä; w. 1867 tuli hän kirkkolaki-waliokunnan puheenjohtajaksi, koska oli järjestyksessä ensimmäinen waliokunnan aatelisista jäsenistä, ww. 1872 ja 77 walitsi hänet yleinen lakiwaliokunta puheenjohtajakseen, josta toimesta w. 1882, silloinkin walittuna, luopui. Hänessä oli ainainen, harras osanotto sekä kaikkiin warsinaisiin lakiasioihin että muihinkin waltiopäiwätoimiin; etenkin yksinomaisissa lakikysymyksissä otti hän usein osaa säädyn keskusteluihin. Kuoli 27 p. Lokak. 1883 kartanossaan Muhuniemellä (Wredeby'ssä) Anjalassa.

Alb. Edelfelt.

Elämäkerrallinen kuwaus.

Albert Edelfelt'in wiimeisintä kesällä 1883 kotimaassa tehtyä sekä sen perästä syksyllä Helsingissä ja Wiipurissa yhteisellä mieltymyksellä katseltua suurta taulua on taiteilija nimittänyt: „merellä". Taiteilija on osoittanut ystäwyyttänsä piirtämällä itse tähän kalenderiin kopion teoksestansa, joka kiwipainon kautta monisteltuna siten woidaan katsoa nuoren mestarin jonkunlaiseksi alkuperäiseksi piirrokseksi. Samoin on laita hänen oiwallisen pastellimaalauksensa kanssa, nimeltä „Dalinin kewätlaulu", joka jäljennöksenä annetaan lukijalle. Näiden kalenderin koristusten wuoksi ei meidän tarwitse etsiä syytä julkaisemaan tässä jos kohta haihtuwaa taiteilijan elämäkertomusta, warsinkin kuin tähän asti on painosta ilmautunut ainoastaan hywin harwoja ja wallinaisia elämäkerrallisia tietoja kuuluisasta maamiehestämme.

Ensiksi tahdomme kertoa, kuinka suomalainen haara Ruotsista polweutuwasta aatelisesta Edelfeltin suwusta muutti Suomeen ja kansalaistui täällä. Tässä suhteessa olemme pakoitetut wiemään lukijan useampia wuosikymmeniä takaperin ajassa ja ensi aluksi läntiseen naapurimaahamme.

Karlshamn'in kaupungissa Blekinge'ssä asui tämän wuosisadan alussa kauppias nimeltä Karl Aksel Edelfelt, jonka esiisillä oli ennen ollut nimenä Palm, kunnes suku wuonna 1688 Kaarlo XI:sta ajalla koroietiin aatelissäätyyn.

Mainttu kauppias Edelfelt nai wuonna 1815 neiti Benzelstjernan, joka oli Ruotsin tunnettua piispan ja arkkipiispan sukua. Tällä oli muiden mu'assa kaksi weljeä, Erik Albert ja Johan, joista edellinen kynteli meren kiihkeitä aaltoja, ensin luutnanttina ruotsalaisessa meriwäestössä, sitte wuodesta 1814 kauppalaiwan-katteinina, kuljettaen silloin Ruotsin siihen aikaan suurinta kauppaalusta. Toinen weli Johan oli farmaseutti.

Wuotta jälkeen sisarensa naimiseen menthä sai toimessansa erittäin taitawana pidetty katteini Benzelstjerna tarjouksen ottamaan wastaan w. t. merikoulun opettajan toimen Turussa. Ehdot lienee olleet edulliset, sillä hän seurasi kutsumusta, joka saattoi hänet ainaiseksi kiintymään Suomeen. Sanotaan, että meillä on tahdottu käyttää Benzelstjernan tietoja hänen tuumansa mukaan järjestämään opetussuhteita Turun merikoulussa, jossa hän waikuttikin kolmetoista wuotta ja sai olla kaupungin palossa, jonka perästä hän wuonna 1829 muutti Helsinkiin, myöskin merikoulun opettajaksi, kumminkin tarkoituksella sittemmin palata takaisin Turkuun, missä hän tuli Turun luotsipiirin päälliköksi ja missä hän wihdoin, kunnioitettuna kollegii-assessorin nimellä ja arwollisuudella, wnonna 1845 päätti päiwänsä, sitkuin hän ynnä samoin tänne muuttanut weljensä Johan — sittemmin apoteekari Uudessa-Kaarlebyssä — wuonna 1837 oliwat tulleet muutetuiksi suomalaisiksi aatelismiehiksi.

Erik Albert Benzelstjerna ei olonsa aikana uudessa kotimaassansa unhottanut sukulaisiansa Ruotsissa, waan käwi aikawälistä heidän luonansa. Sen mukaan kuin tahdotaan muistella, sattui muudan tälläinen käynti tapahtumaan wuonna 1828, siis seisahtumuksen aikana Turun kaupungin häwityksen perästä. Hän näki jälleen sisarensa äitinä useammille lapsille, joista silloin kymmenenwuotias poikanen Karl Albert oli saannt kasteessa enonsa nimen.

Katteini Benzelstjerna, joka kaiken elinaikansa pysyi naimatonna, lienee mielistynyt hywin kaswatettuun ja lahjakkaasen sisarensa poikaan, koska hän sen wanhemmilta pyysi itsellensä luwan saada kotimatkallensa Suomeen ottaa mukaansa nuoren Karl Albertin, olemaan siellä jonkun aikaa hänen luonansa.

Karl Albert Edelfelt'in pistäytyminen kotoa

tuli kumminkin hänelle tärkeimmäksi seurauksiltaan; se ratkaisi koko hänen tulewaisuutensa nuorukaisena ja miehenä sekä päättyi hänen kansalaistumisellaan Suomen kansalaiseksi ja suomalaiseksi aatelismieheksi. Paluumatka Ruotsiin lykättiin nimittäin päiwästä päiwään ja wuodesta wuoteen. Sillä wälin kuoli hänen isänsä jo 1830 ja jätti jälkeensä lesken sekä lukuisan lapsijoukon huononpuoleisiin taloudellisiin asioihin. Sellaisissa olosuhteissa otti tämä hywissä waroissa olewa eno sitä suuremmalla ilolla pitääksensä huolta yhä edelleenkin sisarensa pojan kaswattamisesta ja sai wuonna 1838 ilon nähdä hänen ylioppilaana Helsingin yliopistossa.

Tähän aikaan ei wielä liene nuorukaisen tuumat takaisin palaamisesta Ruotsiin olleet heitetyt siksensä, mutta yhä useammiksi tuliwat wuosi wuodelta ne siteet, jotka yhdistiwät hänen uuteen kotimaahansa. Muutamia wuosia yliopistossa tutkittuansa meni hän oppilaaksi ensin maanmittaushallitukseen wuonna 1842 sekä kaksi wuotta myöhemmin rakennusjohtokonttooriin, niinkuin sitä siihen aikaan nimitettiin yleisten rakennusten ylihallitukseen. Hänen taipumuksensa piirustukseen sekä hänen kauneuden tuntonsa tuliwat pian huomatuiksi laitoksessa, jossa hänen ylennyksensä wirasta wirkaan käwi nopeasti, niin että hän jo wuonna 1881 nimitettiin ensimmäiseksi konduktööriksi.

Seuraawana wuonna meni hän awioliittoon yhdeksäntoistawuotiaan suomalaisen, Aleksandra Augusta Brandt'in kanssa, joka oli Porwoon kauppiaan ja laiwa-isännän Gustaf Brandt'in ja hänen puolisonsa Augusta Elisabeth Streng'in tytär. Täten oli Edelfelt, woidaan sanoa, ainaiseksi kiinitetty Suomeen, jonka ritarihuoneesen hän haki ja sai sisäänpääsyn itsellensä ja suwullensa.

Latunsa wei hänen 1855 Hämeenlinnaan, jonne hän tuli läänin-arkitehtiksi, missä wirassa hän oli wuoteen 1866, jolloin hän nimitettiin yli-arkitehtiksi, jonka perästä hän seuraawana wuonna ylennettiin yli-tirehtööriksi yleisten rakennusten ylihallitukseen. Tätä päällikköwirkaa sai hän pitää ainoastaan kaksi wuotta. Hänen terweytensä oli aina ollut heikko; kowa rintatauti pimensi hänen muutoin onnellisen elämänsä ja saattoi hänen 5 päiwä Maaliskuuta 1869 kuolinwuoteelle, jättäen jälkeensä puolison ja neljä lasta, joista nuorin näki päiwän walkeuden isän kuoleman jälkeen.

Wanhin näistä neljästä lapsesta, joista kolme wielä owat elossa, oli ainoa poika Albert Kustaa Aristides, joka syntyi Heinäkuun 21 päiwä 1854 Kiialan kartanossa Porwoon pitäjätä, joka omaisuus silloin oli ja jota wielä kau'an jälkeenkinpäin omisti hänen lähimmäiset sukulaisensa äidin puolelta; sama Kiialan kartano, jossa lähi sata wuotta aikaisemmin sankari Karl Johan Adlercreutz awasi silmänsä walkeutta katselemaan.

* *

*

Ennenkuin käymme etemmäksi, tahdomme heittää pikaisen takaisinsilmäyksen ylitirehtööri K. A. Edelfelt wainajan taiteelliseen luonnonlaatuun, jolta poika, nykyjään niin etewä taiteilijamme, näyttää perintönä saaneen ei ainoastaan taipumuksen maalaukseen, waan myöskin sywimmän taiteellisuutensa perusjohteet.

Niinkuin jo mainittiin, ilmaisi isä aikaisin piirtäjä-lahjansa. Mitä sitä wastoin wielä emme ole maininneet on se, että hänellä näytti olleen erittäin hywä aisti wäreihin sekä muutoin kaikkiin omaisuuksiin, jotka hänestä olisiwat woineet muodostaa maalarin. Tilaisuus sellaiseen kehitykseen, kuten tunnettu, puuttui meillä siihen aikaan, kun K. A. Edelfelt tuli ylioppilaaksi ja kun oli kysymys hänen elämänsä radan määräämisestä. Muutamia wuosia jatkettuansa opintojansa akademiassa antautui hän wihdoin rakennustaiteen alalle, johonka hän oikeastansa ei tuntenut itsensä olleen kutsutun. Matkustukset ulkomailla teroittiwat wielä enemmän hänen silmäystänsä muotoon ja wäriin sekä pitiwät wireillä hänen haluansa maalaukseen, jota taidettaa hänen oli ilo, ennenkuin ummisti silmänsä, nähdä poikansa niin runsailla lahjoilla warustettuna kerran harrastawan. Edeltäpäin huomaten näin tapahtuwan, oli hän, walmiina aikaisin poiskuttawaksi elämästä, monta kertaa puhunut tästä nuorelle pojallensa ja hänen jo aikaisin kehittyneesen sieluunsa painanut jaloja ajatuksia taiteilijan korkeasta kutsumuksesta ja hänen welwolli-

suudestansa wapaasti ja itsenäisesti käymään maaliansa kohti sanoissa ja ajatuksissa, joita ei unhotettu.

Niiden rakennuksien seassa, joihin K. A. Edelfelt on tehnyt piirustuksen, mainittakoon tässä lopuksi niin kutsuttu uusi laboratorio-huone, rautatien asemahuone Helsingissä ja useammissa muissa paikoin, Cambell'in ja Frencell'in huwilat kaiwopuistossa y. m.

* *

*

Edellisessä olemme näyttäneet muutamia niistä tekoasioista, joiden perustalla Albert Edelfelt synnynnältään on suomalainen, waikka esi-isien suku alkuperäisesti oli wierasta syntyperää. Me woimme yhtä kernaasti tässä knin etempänäkin lisätä, että hän olentonsa hienoimmilla säikeillä tuntee itsensä kiinitetyksi Suomeen isänmaanansa. Jos ei ennen ole tietty sitä, niin sanoo sen meille hänen teoksensa, sillä ne owat lähteneet mielenkiintehdestä kotiseutuun ja owat tehdyt lemmekkäällä, jos kohta ei lauhkealla kädellä.

Nuoren, nyt yhdeksänkolmatta-wuotiaan taiteilijan elämäkerta woi siis lyhykäisyydessä tulla kerrotuksi.

Lapsuutensa ajan wietti hän sisämaassamme, Hämeenlinnassa, käyden kesillä usein Kiialassa. Kahdentoista-wuotiaana muutti hän wanhempiensa kanssa Helsinkiin, missä hän päätti kouluopetuksensa Normalilyceossa, jonka perästä hän hywillä tiedoilla seitsentoista wuotiaana 1871 suoritti ylioppilastutkinnon. Piirustin oli luonnollisesti aikaisin ollut hänelle itsestänsä lankiawa leikkikalu tuossa taiteellisessa kodissa, mutta pian tuli hän huomaamaan, että tätä pientä musta-taide-apparatia woitiin ohjata monella tawalla, ei ainoastaan piirtämään asemapiirroksia ja fasadeja niinkuin isän piirustuslaudalla oli, waan myöskin kuwissa kertomaan sitä, mikä oli kadonnut ajan wirtaan, ja mikä juuri kuwasteli sen pinnalla. Kaikessa tapauksessa ei ollut waikea hawaita pojan taipumusta kuwaamiseen ja hänen siihen yhdistettyä wäriaistiansa, ja wanhemmat eiwät empineet antaessaan niille sitä kehitystä, joka kotimaassa oli saatawana.

Ne, jotka tunsiwat Edelfelt'in poikana, muistawat warmaankin, että hänessä ihmettelemisellä huomattiin suorastaan ilmestywiä jälkiä taipumuksesta historialliseen kokoonpanoon, joka saattoi merkillisiksi hänen aikaisimmat alkuperäiset teoksensa. Ei ainoastaan henkilöiden luonnonkuwaawaisuutta, waan myöskin historiallista ajanwäriä näytti nuori poika aawistelewan ja enimmäksi osaksi aiwan odottamatta onnistui hänen warmasti ilmoista ne niissä kaawauksissa menneiden aikojen kohtauksista, jotka täyttiwät hänen mielikuwitustansa. Niin kangastiwat „Seitsemänkymmentä Demmin'illä", „Adlercreutz ottaen wastaan 1808 sanomaa sodan syttymisestä tanssijaisissa Kiialassa" j. n. e. määrätyissä hahmotuksissa hänen heräävälle taiteelliselle katsannollensa.

Jonkunlaisella kärsimättömällä arwetulla mikä ei ole aiwan harwinaista meillä hitailla suomalaisilla, odotimme me siis hänen ensimmäistä esiytymistään wuonna 1872 taideyhdistyksen näyttelyssä, jossa seitsentoistawuotias maalari tarjosi meille, paitsi opettajansa, siihen aikaan täällä asuwan saksalaisen taiteilijan Bernh. Reinhold'in, wartalokuwaa, ainoastaan muotokuwa-maalauksen, esittäwä hänen wanhan lapsuutensa aikuisen hoitajattaren arwokkaita kaswojen juonteita, joita sittemmin taas tawataan niin monessa nuoren mestarin taulussa ja nyt wiimeiseksi siinä teoksessa, joka on saanut kunniau ensimmäisenä kantaa Parisin salongissa niin erinomaista päällekirjoitusta: *hors concours*.

Uskollinen, wanha mummo tuli, waikka hän ei ollut mikään Kleopatra tahi kuningatar Kristina ystäwällisesti wastaanotetuksi, niinkuin melkein kaikki, mitä Edelfelt on tähän asti maalannut, ja tämä uusi muotokuwa sai ilon awata sen jo pitkän palkintoriwin ja ne mainioisuuden osoitukset, jotka sittemmin owat tulleet taiteilijan osaksi. Ankaralla itsensä arwostelemisella ja ihmeteltäwällä maltillisuudella, jotka owat omituisia Edelfelt'illä, odotutti hän meillä wielä useita wuosia ensimmäistä esiytymistään historia-maalarina, eikä wieläkään ollut tyytywäinen teoksiinsa, waan teki käänteen parempaan päin, laatumaalaukseen, hetken eläwään todellisuuteen, joka kentiesi, kun kaikki käy ympäri, on ainoaa, oikein totista „historiallista" maalausta.

* *

*

Mutta ajanlaskullisessa suhteessa olemme menneet liian etäälle kertomuksessamme ja teemme siis paraiten että käännymme jälillemme. Edelfelt, seitsentoistawuotias, runsaslahjainen ylioppilas olisi epäilemättä mennyt pitkälle mille uralle tahansa hän olisi tahtonut antautua, mutta walitseminen ei kumminkaan liene ollut hänelle waikea. Ikäänkuin tuulesta lensi ajatus jokaiselle, joka häneen kiinnitti mielensä, että hän oli syntynyt maailmaan onnenlakki päässä tulemaan arwokkaaksi maalariksi, waikka todellisuus kenties woitti hänen ystäwiensä rohkeimmat toiweet.

Pientä siwuseikkaa hänen ylioppilaswuosiltaan älkäämme kumminkaan menkö ohi, koska se jos kohta wähäisesti osoitti hänen kykyänsä tunkeutumaan sywälle tähän suureen taiteesen. Suomen muinaismuisto-yhdistyksellä oli nimittäin onni ensimmäisessä taidehistoriallisessa lähetystössään maamme lounaisimpaan osaan saada apua nuorelta Edelfelt'iltä, joka siellä yhtä helposti kuin warmastikin huomasi ja osoitti luontoa kuwaawat olennollisuudet wanhoissa hurskaissa, muodoltaan usein niin luonnottomissa pyhimyskuwissa sekä kirkkomaalauksissa maamme katoliselta ajalta, jotka oliwat kuwattawat. Moni muutoin oiwallinen kuwaaja olisi hywin kehnosti warustanut itsensä sellaiseen työhön, jossa niin sanoaksemme ulkokohtaista mielenkiihkoa auttamattomasti tarwittiin, että yhdysside hurskaan ja kaunistelemattoman wälillä menneillä wuosisadoilla kaikessa liikuttawassa yksinkertaisuudessaan muuttumatta ilmaantuisi.

* *

*

Edelfelt jatkoi wielä pari wuotta walmistelewia harjoituksiansa kotimaassa, piirusteli ja maalaili luonnon kuwia, teki muutamia muotokuwia yksinkertaisimmiksi laatukuwiksi. Wihdoin oli hänen aika ohjata suuntansa ulos maailmaan, ja walitsi selkeämielisellä katsannolla, joka ei koskaan häntä pettänyt, kun oli kysymys lähimmästä tulewaisuudesta, Antwerpen'in matkansa ensimmäiseksi päämääräksi. Sinne tuli hän syksyllä 1873 ja pääsi oppilaaksi siellä olewaan taideakademiaan, joka ei kumminkaan siihen aikaan saanut iloitaa ylipäänsä mainioista opettajista. Mutta tämä pieni, taidetta rakastawa maa, arwollisine nuorine maalarikouluineen, kauniine, wanhoine taidekokoelmineen, wilkkaine elämineen ja naapurisuutensa suhteen suureen maailmaan oli kumminkin sopiwin ylimenopaikka maailman kaupunkiin Parisiin, matkan warsinaiseen päämäärään. Hänen opettajansa Antwerpen'issä oliwat Van Lerius ja de Keyser, mutta enemmän kuin näiltä oppi hän wilkkaissa kilpailuissa lahjakkaiden kumppalien kanssa, jotka kokonaan toisella tapaa kuin me suomalaiset yhdistiwät woimansa pääsemään sywälle ja pitkälle taiteessansa. Prix d'excellence taskussa jätti hän wuoden perästä Antwerpen'in ja tuli niin wuonna 1874 Parisiin.

* *

*

Miljoonat owat saaneet kokea ja tuhannet owat kuwailleet sitä ihmeellisen waltaawaa, samalla kertaa rasittawaa ja enenewää yksinäisyyden tuntoa, joka täyttää oudon muukalaisen rinnan, kun hän ikäänkuin pisara piiloutuu tuon ihmiswaltameren syweyteen, jota kutsutaan Parisiksi. Ne harwat, jotka olisiwat woineet, owat unhottaneet meille sanoa, mitä tässä pisarassa liikkuu, kun se wähitellen saa woimaa, kun se alkaa käydä itsenäistä tietänsä milliardein muiden wälillä, jotka tuo täythmätön waltameri jo on ottanut ja yhä edelleenkin ottaa, kun se riuhtoaa ensimmäisen tunnustamisen muassansa, kun se tuntee rupeawansa nousemaan saduntapaisesta ihmeillä täytetystä syweydestä päiwää kohden, kuin se wihdoin kiitää ylös ja kun se ikäänkuin kiihkeästi kuohuwa aalto terwehtii waloa tuolla ylhäällä, jonka loisto ei ainoastaan säteile woitollisesti taistelewaan aaltoon, waan wielä lewittää kaukauniin hohteen kankaiseen, wähäiseen ja tuntemattomaan isänmaahan.

* *

*

Edelfelt pääsi Ecole des beaux art'iin sekä rupesi työskentelemään wiisikymmenwuotiaan, mainehikkaan, laatu- ja historiamaalarin Jean Leon Gerome'n atelierissa, jota opettaja Edelfelt aina kunnioituksella ja ihmettelemisellä muistelee, waikk'ei hän seurannut hänen esimerkkiänsä, waan kulki taiteilijana omaa itsenäistä rataansa eteenpäin. Pariisissa harjoitteli Edelfelt uutterasti opintojansa koko joukon yhdenikäistensä kanssa, jotka oliwat enimmäkseen franskalaisia nuorukaisia. Etewimmät näistä Edelfelt'in kumppaleista Geromen atelierissa ja Ecole des beaux art'issa oliwat Bastien Lepage, Sargent, Dagnau y. m. joita kaikkia mainitaan franskalaisen maalaritaiteen pääedustajien joukossa meidän päiwinämme. Että he, myöskin persoonallisesti ja yhä edelleenkin sydämellisesti toisiinsa sidottuina, harjoittiwat ja woittiwat mahtawuuden taiteellisessa suhteessa, lienee itsestänsä selwä.

Edelfelt työskenteli näinä wuosina Parisissa sekä kotimaassa käydessään riwakalla uutteruudella ja woimakkuudella sekä jonkinlaisella kykynsä tunnolla, jonka me jo olemme muistuttaneet olewan omituista hänelle. Muotokuwia, yksi toistansa eläwämpi ja lähestywämpi suurta maalausta, samoinkuin pienempiä laatukuwia läksi hänen maalausjaloiltaan.

Wihdoin pani hän pillit pussiinsa ja läksi kewäällä 1876 Italiaan, joka kumminkin toisinaan kangastelee parisilaisenkin taiteilijan ajatuksissa ja jonne erittäinkin Pohjolan asukasta kaikella woimallansa wetää Etelän korkea, sininen taiwas.

Tätä sai Edelfelt kumminkin katsella niinkuin ainoastaan sairashuoneen akkunasta, sillä wähää jälkeen Roomaan tuloansa sairastui hän ja makasi wuoteen omana kolme kuukautta, jolloin hänet paremmin woiwana muutettiin Frascati'in kootaksensa wähitellen woimia paluumatkalle. Italian wanha taide, etenkin suuri muotokuwamaalaus, jota ei missään harjoiteta niin täydellisesti kuin Roomassa, Florenz'issa ja Wenedig'issä, ei ollut wielä pienimmissä eri-osissaan paljastunut tälle nuorelle taiteilijalle, joka jälleen woitetun terweyden perästä palasi takaisin Parisiin, missä hän wähää jälkeen sen perästä perusti oman atelierin.

* *

*

Jonkun ajan perästä ruwettiin Parisissa tawailemaan Edelfelt'in nimeä ja huomattiin että se soi hywin taiteelliselta. Ihastuttawan „Kuningatar Blanca'n" kautta, wuoden 1877 salongista, rupesi silloin kahdenkolmatta-wuotiaan maanmiehemme nimi kohoamaan ylös ympärillä olewasta ihmiswaltamerestä. Paremmissa seuroissa ei hän woinut päästä suureen taidemaailmaan. Tämä historiallinen laatukuwa, kentiesi kauniin, jos kohta ei parain, mitä Edelfelt tähän asti on maalannut, ei woi wanhentua. Elämän täydellisyys ja hetken totuus riemuelewat niin raikkaasti meitä wasten, kuin ne tekisiwät sitä niinkauwankuin tämä jalo taideteos on olemassa.

Kerran ryhdyttyen historialliseen maalaukseen pani Edelfelt kokoon suuren näytelmällisen mahdikkaan taulun: „Herttua Kaarlo herjaten Klaus Flemingin ruumista," mutta tähän teokseen ei hän tainnut itse olla oikein tytywäinen. Seuraawalla suuremmalla taulultaan „Poltettu kylä" otti hän puoli epäilewän askeleen historiallisen laatumaalauksen alalla, sitte lewollisena ja empimättömänä sekä wuosi wuodelta wakawampana ja woimallisempana ottamaan aineensa suorastaan elämästä ja luonnosta, semmoisina kuin ne kuwastuwat taiteilijan omassa kotimaassa, warsinkin meidän kauniissa ja raittiissa saaristossamme, johon hän tuntee itsensä enimmän tutustuneeksi. Tässä menee hän suoraan elämän todellisuuteen, kesän suloissesta rauhallisuudesta koiwujen siimeksessä raittiiseen tuulenlöyhäykseen, joka ennustaa lähestywää myrskyä awaralla merellä. Rauhallisen tunteen kaikki wiwahdukset ilmaisee hän täydellisellä mestarillisuudella, mutta kammoo kuin ruttoa liiallista tunteellisuutta, jonka wuoksi toisinaan luulisi itsellänsä olewan syytä toiwoa jotakin lämpimämpää hänen kokoonpanossansa. Ei myöskään ilweilewää ja leikillistä elementtiä koskaan tawata Edelfelt'iin tauluissa; koska tällä taiteilijalla on sanan parhaimmassa merkityksessä ylhäinen luonteellisuus.

* *

*

Edelfelt on kuten tietty useita wuosia asuskellut Parisissa, jossa hän tawallisesti wiettää talwen ja kewään ja jossa hänellä tai-

teilijain ja kirjailijain niin arwoittamassa awenue de Williers'issä on atelierinsa, jonne Amerikan ja Englannin taidekauppiaat on löytäneet tiensä, ja josta monta taulua on lähtenyt, joista meillä kotimaassa ei ole wähintäkään tietoa. Näiden seassa on myöskin useita perijohdon mukaan Espanjasta, johon maahan hän wuonna 1881 teki hauskan tutkimusmatkan. Niinkuin Suomi on kiiruhtanut ojentamaan hänelle kaikki palkintonsa, mitä sen taidemaailmalla on tarjottawaa, niin on hän myöskin Parisin salongista kotia tuonut kolmannen ja toisen mitalin sekä on nyt hors de concours. Lyxenburgin-galleria on kokoelmiinsa yhdistänyt yhden hänen wiimeisimmistä teoksistansa: Jumalanpalwelus suomalaisessa saaristossa."

Pietarissakin, jonka taideakademian jäseneksi hän tuli jo wuonna 1877, on maamiehemme tunnettu ja ylistetty, niin suomalainen kuin hän onkin. Siihen ei auttane wähää sekään hywäntahtoisuus, jota Heidän Majesteettinsa persoonallisesti osoittiwat tälle nuorelle taiteilijalle, jonka kädestä heillä itsillään on etewä teos. Joka kerta kuin Edelfelt matkallansa käy Newankaupungissa odottaa häntä useampi muotokuwa-tilaus kuin hänellä on aikaa toimittamaankaan, sillä halu pakoittaa häntä heti takaisin Parisiin, jonka henkisessä ja älykkäässä maailmassa, jonka wilkkaassa ja waihtelewassa elämässä hänellä on oikea eloilmansa ja paraimmat ehdot edistymiselleen uutterassa, wäsymättömässä toimessansa, jota paitsi jokainen taiteilija joutuu wiettäwälle tasamaalle, joka wie alaspäin.

* *

*

Parisi ei kumminkaan aina ole pitkällinen nuorelle taiteilijallemme. Kun kesäsydän pohjolassa on kauniimmassa loistossaan, seuraa hän muuttolintujen jälkiä ja satamoitsee kotimaan saaristoon wiehättäwälle maahuwilallensa, jonka hän on rakentanut itsellensä Haikon, Porwoon kulkuwäylän warrella olewalle, kauniille tilalle. Täällä wiettää hän, äidin ja sisarien ympäröimänä, joka wuosi muutamia rauhallisia, onnellisia kuukausia, tutkien ahkerasti luontoa. Täällä owat wiimeisinä wuosina useimmat hänen suuremmista, enimmän tunnetuista tauluistansa syntyneet, jotka, esiintulleina ystäwällisestä tuttawuudesta Suomen luontoon ja kansanelämään, kantawat ympäri maailman ei ainoastaan nuoren mestarin, waan myöskin hänen wähän tunnetun isänmaansa nimeä.

O. von Dalinin

Kewätlaulu.

Aatteet korkeat,
Kuut ja otawat
Ei ne paina minun mieltä!
Terwe, kewähyt,
Sun on aikas nyt,
Talwi wäistynyt on tieltä!
Wanha niinkuin nuori,
Piika, poika, muori,
Lehmä, lammas iloitseepi;
Kukko rouwineen
Unhottanut sen,
Että pata ootteleepi.

Mulli riemuissaan
Wiskoo sarwiaan;
Wuohi pukin eessä pyörii.
Uuhi huumapää —
Syy on kewätsää —
Kaiken karjan iloks hyörii.
Mutta, Marju kulta,
Härkä ruokaa sulta
Ammuu, wailla wai mit' oisi?
Loppuis heinät tai
Oljet, kyllä kai
Nälkä toisen leikin toisi!

Marju, tuleppas
Syliin armahas!
Kun sä katsot naurahdellen,
Menkööt wasikat
Taikka lampahat,
Surun kannan hymyellen!
Waikka kuolis kanat,
Totta — usko sanat —
Ei se saisi mua huoleen;
Tietää kissakin,
Millä tuntehin
Minä katson sinun puoleen!

VÅRVISA. ✠ KEVÄTLAULU.

Autogravure
F. Tilgmann
Helsingfors.

Lautti Lippa.

Pienessä torpassa pohjoisessa Hämeessä — nyt on jo monta, monta wuotta sitte — oli eräänä sunnuntaiaamuna kesän alkupuolella tawallista enemmän siiwottu ja puhdistettu. Äiti oli ollut aamukirkossa ja sitte laassut pirtin jokaisen nurkan, pannut tuoksuwia koiwunoksia liedelle ja kylwänyt hakoja laattialle. Kaikki huoneen asujamet, mies, waimo ja kaksi lasta, wiidentoista wuotias tyttö ja yhdeksän wuotias poika oliwat puettuina halpoihin, mutta ehjiin ja puh-

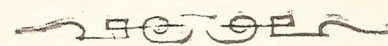

taihin pyhäwaatteihinsa, walmiina lähtemään kirkolle. Tämä päiwä olikin tawallista merkillisempi tuossa köyhässä kodossa. Annan — se oli tyttären nimi — piti nimittäin ensi kerran menemän Herran Ehtoolliselle ja häntä piti tietysti isän ja äidin saattaman. Lauri weljen, joka ainoasti yhden kerran ennen oli käynyt kirkossa, piti myös pääsemän mukaan, sittekuin useat huo-

let hänen pukunsa puolesta äidin neuwokkaisuuden awulla oliwat haihdutetut. — Juuri kun kirkkomiehet oliwat lähtemäisillään, awasi isä seinäkaapin, otti sieltä wanhan kukkaron ja jakoi sen sisällön, kolme 5 pennin kappaletta, itsellensä, äidille ja tyttärelle. Laurin muoto ilmoitti hänen tyytymättömyyttänsä, kun ei hänellä semmoisena juhlapäiwänä ollut mitään pantawana lippoon ja hän kuiskasi muutamia sanoja äidille. Tämä taas sanoi jotakin isälle, joka kaapin päältä otti Laurin katkismuksen ja eroitti siitä kirjamerkin, joka siihen aikaan oli hywin yleinen. Se oli ohut kupariraha, johon oli purattu läpi ja joka wahwalla nuoralla pidettiin kiinni katkismuksen selkänahassa. Ropo, jonka Lauri, samoilla tunteilla kuin leski uhriarkun wieressä, oli päättänyt uhrata lippoon, oli tawallinen kopeekan raha, johon isä jollakin joutohetkellä oli uurtanut puukkonsa nirkolla muutamia mutkallisia wiiwoja, joiden hän itse sanoi olewan L. E. (Lauri Eskola), mutta jotka Laurin mielestä ihmeellisesti oliwat porsaan näköiset ja joita hän sentähden aina, katkismusläksyjen ruwetessa wäsyttämään, tarkasti katseli.

Pappi oli jo saarnassa ja lukkari lähti lipalle. Laurin sydän sykki nähdessään hänen lähestywän käytäwän päätä, jossa Lauri seisoi äitinsä kanssa. Kello lipon warressa kilisi niin korcesti eikä Lauri milloinkaan ennen ollut niin ylpeänä eikä niin hämillään. Hänen mielestänsä katseliwat kaikki häntä, kun hän wapisewin käsin toisella tarttui äitinsä esiliinaan ja toisella pudotti uhrirahansa lippoon. Lukkarin ystäwällinen pään nyykkäyskin lisäsi hetken juhlallisuutta ja kauwan Lauri tämän merkillisen tapauksen muisti.

Wiidenkymmenen wuoden suwi ja talwi oli wuoroin waihdellut. Suhteet, jotka tässä käwisiwät pitkiksi kertoa, saiwat Laurin arwaamatta lukutielle ja hän oli nyt hywinwoipana kirkkoherrana naapuripitäjässä. Joitakuita wuosikymmeniä sitte oli wielä se tapa että papillekin kerran taikka pari kertaa wuodessa koottiin kolehti. Muutamana sunnuntaina, kun ystäwänne, Lauri kirkkoherra, oli saanut kolehtinsa ja sakaristossa juuri luki tulostansa, kiintyi hänen huomionsa wanhaan, läwistettyyn kuparirahaan ja siihen piirrettyihin alkoisiin L. E., jotka pienellä mielikuwituksella saiwat käydä porsaastakin. Salaman nopeudella tuli wanhuksen mieleen koko joukko iloisia lapsuuden muistoja. Ei enään epäilemistä. Hän oli saanut takaisin sen kirjanmerkin, jonka hän pani lippoon silloin kuin jo aikoja sitte kuollut sisarensa ensi kerran meni Herran pöydälle. — Mutta raha! — Missä se oli tämän ajan ollut? — oliko se ollut jonkun saiturin kirstun pohjalla, taikka oliko se kulkenut maita ja mantereita ja taas löytänyt takaisin tänne? — Sitä emme tiedä, mutta sen me saatamme tästä kertomuksesta oppia, että kuparirahallakin saattaa olla historiansa.

Kuwia Kalewalasta.

Hämärässä muinaisuudessa runoili Suomen kansa ne ihmeelliset runot, jotka **Elias Lönnrot** jo pian wiisikymmentä wuotta sitte kokosi ja jolle suurelle kansalliselle runokokoelmalle hän antoi nimen Kalewala wanhan Kalewa jättiläisen mukaan, jonka runot sanoiwat Suomen urhojen esi-isäksi.

Se on ihmeellinen runo, tämä kansan-runo, joka niin on saanut Kalewan nimen. Siitä me opimme tuntemaan esi-isiemme pakanallisen uskon, heidän sywän wiisautensa, heidän yksinkertaiset tapansa, heidän ajatuksensa ja käsityksensä kaikellaisista asioista, ja meille käy kaikesta siitä selwäksi, että meillä, jotka nyt olemme Suomen kansa, luonteemme ja laatumme pohjassa on samat omituisuudet, jotka oliwat esiisiemme tunnusmerkkeinä jo monta wuosisataa, niin, ehkä enemmän kuin tuhat wuotta sitte, jolloin Kalewalan runot ensin runoiltiin. Näiden ikiwanhojen laulujen perimys on kallis muisto, ja me pidämme ne aina suuressa kunniassa.

Kalewalassa esitetään meille moni kansamme muinoisista urhoista ja siinä kerrotaan niistä ihmeellisistä kohtaloista, jotka heitä owat kohdanneet. Meille tulee siinä tutuksi „waka wanha Wäinämöinen", jonka wiisaita lauluja kaikki eläwät maan päällä kokoontuiwat kuulemaan; me opimme siellä tuntemaan „seppo Ilmarisen, takojan iänikuisen", joka takoi mahtawan noitakalun Sammon, joka omistajalleen tuotti rikkautta ja kaikkia onnen antimia; me seuraamme siellä iloista ja urhollista Lemminkäistä sekä suurisukuista Joukahaista heidän eri kohtauksillansa ja lopuksi me siellä näemme nuoren Kullerwon kolkon kuwan, joka oli luotu sukunsa sankariksi, mutta jonka kowaonni johdatti kaswamaan orjaksi ja wihdoin itsensä tappamaan.

Näiden wanhojen runojen kertomuksia on muuan maamme wanhimmista ja etewimmistä taiteilijoista, howimaalaaja **Robert Wilhelmi Ekman,** joka kuoli Turussa w. 1873 ja joka muun muassa on moneen maamme kirkkoon maalannut alttaritauluja, koettanut kuwata luonnollisien silmiemme nähtäwiksi.

Näitä Ekmannin piirtämiä kuwia on luwultaan neljä. Ne kuwaawat muutamia niistä monista seikkailuista, joiden kautta onnettomana syntyneen sankarin Kullerwon lapsuus on niin surullisesti mainio.

Näin alkaa kertomus Kullerwosta:

Muinoin asui Karjalassa kaksi weljestä Untamo ja Kalerwo. Untamo oli sodan haluinen ja kostonhimoinen, eiwätkä nämät molemmat weljet, joiden kalawedet ja kaskimaat oliwat toistensa rinnalla, saattaneet elää sowussa. Untamo laski werkkonsa weljen kalaweteen eikä Kalerwo wiipynyt niiden kokemisessa ja saaliin talteen ottamisessa. Toisella kerralla Kalerwoinen kauransa kylwi Untamon tuwan taaksi. Untamon uljas uuhi söi Kalerwon kaurakylwön; Kalerwoisen kärtjä koira repi uuhen Untamolta. Silloin päätti Untamo kaikkine wäkinensä hyökätä weljensä Kalerwon ja hänen talonwäkensä päälle sekä tuwat polttoa poroksi. Siitä syntyi werinen taistelu, jossa Kalerwo kaatui; talon polttiwat poroksi, tasoittiwat tantereksi. Kalerwon waimon wei Untamo orjaksi taloonsa, jossa onneton äiti pian synnytti pojan, jonka Emo kutsui Kullerwoksi, Untamo sotijaloksi. Tämä orpolapsi pantiin nyt „kätkyehen liekkumahan", hänestä piti kaswatettaman orja Untamon taloon.

Mutta ei kestänyt kauwan ennenkuin Kullerwo rupesi näyttämään oikeata luontoansa, joka herätti ihmettelemistä ja hämmästystä wieraan talon wäessä. Runo kertoo nimittäin hänestä seuraawata:

„Liekkui lapsi kätkyessä,
Lapsi liekkui, tukka löyhki,
Liekkui päiwän, liekkui toisen;
Jopa kohta kolmantena
Kun tuo poika potkaisihe,
Potkaisihe, ponnistihe,
Katkaisi kapalowyönsä,
Pääsi päälle peittehensä,
Särki liekun lehmuksisen
Kaikki riepunsa rewitti".

Sitä tämän kolmipäiwäisen pojan ihmeellistä tekoa kuwamme osoittaa. Kullerwon ympärille, joka on särkenyt kätkyensä, riistänyt yltänsä kapalowyönsä ja juuri on astumaisillansa tuwan permannolle, on hänen ilkeä isäntänsä, Untamo, tämän waimo ja talonwäki kokoontunut, ihmetellen sitä rawakkuutta, jota tuo urhokas kapalolapsi osoitti. Mielessänsä odottaa Untamo, että pojasta tulee wiisas ja woimakas mies, orja, arwollisempi kuin muut.

Untamo antoi pojan pari kuukautta kaswaa rauhassa, toiwoen hänestä wastaisuudessa saawansa woimakkaan ja kelwollisen orjan. Mutta kun Kullerwo kolmantena kuukautena jo oli kaswanut polwen korkuiseksi, kertoo runo hänen ruwenneen tuumimaan tulewaista tilaansa itsekseen sanoen näin:

„Kunpa saisin suuremmaksi,
Wahwistuisin warreltani,
Kostaisin isoni kohlut,
Maksaisin emoni mahlat“.

Untamo kuuli nämät kowat sanat ja peljästyi, koska hän niistä huomasi, että Kullerwo kaswoi Kalerwon tappion kostajaksi ja Untamon oman suwun surmaksi.

Nyt kokoontui suwun miehet ja waimot neuwottelemaan, millä tawalla tuo peljätty poika otettaisiin hengeltä, ja he tuliwat wihdoin siihen päätökseen, että hän pannaan tynnyriin ja se wiedään weteen jotta poika saisi laineissa surmansa.

Tähän otetussa Ekman'in kuwassa näemme kuinka taiteilija on ajatellut tämän tuomion täyttämisen tapahtuneen. Joku Untamon wahwoista ja rajuista orjista on tarttunut pieneen Kullerwoon ja työntää hänen wäkisin tynnyriin, jonka ahtaan wankeuden toinen orja on walmis kannella sulkemaan. Talonwäki seisoo ympärillä katsellen tätä järwen rannalla tapahtuwaa tapausta,

lasten riemuitessa ja puhaltaessa tuohitorwilla jäähywäisiänsä wihatulle ja peljätylle pojalle. Yksi ainoa suree Kullerwon kohtaloa, hänen äitinsä, joka itkein kääntyy tästä kamalasta näystä ja wielä saa kuulla kowia sanoja Untamolta, joka hänessä näkee pohjasyyn siihen waaraan, joka on häntä uhannut, mutta jonka hän nyt luulee karttaneensa.

Kuin tuo utala Untamo oli antanut Kullerwon pari kolme yötä olla meren pohjassa, käwi hän wäkinensä katsomahan

„Joko on hukkunut wetehen,
Kuollut poika puolikkohon".

Suuri oli heidän hämmästyksensä, waan wielä suurempi äidin ilo, kuin he rannalta näkiwät sen odottamattoman näyn, joka merellä kohtasi heidän katseitansa, ja josta näemme tässä kuwan. Ripeä Kullerwo ei ollut kuollut puolikkohon eikä hukkunut wetehen, waan omin woimin pelastunut ahtaasta sulustansa.

„Istui aaltojen selässä,
Wapa waskinen käessä,
Siima silkkinen perässä,
Onkiwi meren kaloja,
Meriwettä mittoawi".

Pojan koko tilassa, kuin hän käsi kupeessa istuu weden liekuttamalla puolikolla, osoitakse se rohkeus ja woima, joka tekee Kullerwon niin peljättäwäksi Untamolle. Puolikon kansi uipi pirstaleina laineella, jonka syw yyden hän on mitannut, ja jonka aarteita, noita hopeanhohtawia kalasia, hän par'aikaa pyytelee, kääntäen kopeasti ja uhkeudella selkänsä niille orjille, jotka Untamo

ruuhella on pannut häntä ottamaan, wietäwäksi jälleen siihen taloon, jossa perikato on hänelle päätetty.

Kuin ei Untamo ollut saanut Kullerwoa wet'en upotetuksi, päätti hän koettaa tulta ja sen woimalla lopettaa tuo yhä enemmin wihattu poika.

Senwuoksi käskee hän orjansa kerätä koiwuja kowia puita, honkia satahawuja, tiettäwiä terwaksia rowioksi, jolla Kullerwo oli poltettawa

ja sen kautta estettäwä täyttämästä kostonhankkeitansa Untamoa wastaan.

Ankaran isännän käskyjä noudatettiin ja

„Koottihin, keräeltihin
Koiwuja kowia puita,
Honkia satahawuja,
Tiettäwiä terwaksia,
Tuohia tuhat rekeä,
Sata syltä saarnipuita".

Yksi orjista tuiskaa terwaksella tulen tuohon suureen rowioon, ja me näemme, kuinka Untamo paiskaa kätkyestä temmatun, kapaloon käärityn Kul-

lerwon keskelle palawaa rowiota. Myöskin tätä kowaa kohtelua oli Untamo käskenyt pojan emoa katsomaan ja haikealla mielellä peittää turwatoin äiti kädellä silmänsä pelastuaksensa katsomasta, kuinka hänen lemmikkinsä menee hirmuista kuolemaa kohti.

Ekman on piirtänyt senkin kuwan, jossa näemme Kullerwon rowiolla, waan hän ei ole näyttänyt meille, mikä tämän rangaistuksen loppu oli.

Mutta tästä kertoo meille wanha Kalewalan laulu seuraawan kummastuttawan tarinan.

Kaksi wuorokautta kului ennenkuin jättiläisrowio oli palanut, ja se paloi wielä kolmantenakin, jolloin mentiin paikalle katsomaan, kuinka pojan oli käynyt. Hämmästyksellä nähtiin silloin kuinka tuo pieni poikanen oli porossa polwin, kypenissä kyynäswarsin ja siinä aiwan lewollisesti kiihottawi tulta hiilikoukulla, joka hänellä oli kädessä. Ja laulu tietää kertoa, että tämä tapahtui katomatta karwankana, kutrisen käherty mättä.

Tuo näytti Untamosta kummalliselta ja hän suuttui ja wihastui ja rupesi miettimään uutta keinoa, kuinka surmata Kullerwo.

Koska sekä wesi että tuli oliwat olleet liian wähäwäkiset Kullerwon kaottimeksi, päätti Untamo turwata nuoraan ja hirtättää poika puuhun metsässä, joksi hän walitsi tammen.

Orjat ottiwat pojan, weiwät hänen metsään ja ripustiwat hänet wankkaan tammenoksaan.

Untamo antoi jälleen kulua yötä ja päiwää kaksi, kolme ennenkuin hän lähetti orjansa katsomaan, millä menestyksellä tuo uusi surma oli suoritettu, laskien sillä wälin sywästi huolestuneena aikaa, jonka kuluessa kuoleman olisi pitänyt kohdata wihattua ja peljättyä Kullerwoa ja saattaa hänet Manalan majoille.

Orja meni metsään, ja tultuansa tammelle huomasi hän, ett'ei poika nytkään wielä ollut puuttunut surman suuhun. Hän näkee hänet seisowan wapaana tammen juurella ja huomaa, kuinka

„Poika puuta kirjoittawi,
Pieni piikkonen käessä,
Koko puu kuwia täynnä,
Täynnä tammi kirjoitusta:
Siinä miehet, siinä miekat,
Siinä keihä'ät siwulla".

Tätä hetkeä Kullerwon elämää osoittaa tässä olewa kuwa, jonka Ekman, samoin kuin kaksi edellistä, piirsi wuonna 1869. Näemme Kullerwon jo warttuneen woimakkaaksi pojaksi, ja hänen katseensa kuwastaa jo sitä katkerata kostonhimoa, joka hänessä kytee, sillä wälin kuin hän ikäskuin leikillä piirtää tammeen piikkosella kuwan, jossa sotilaan nähdään woittaneen wihollisensa ja nyt olewan aikomuksessa lopettaa hänet keihäällään. Se on yksi niitä tulewaisuuden tuumia, jotka täyttäwät poikasen mielen, joka tietää syntyneensä uroksi, waan jonka kohtalo on pannut syntymään orjaksi.

Pitemmälti Ekman ei ole seurannut Kullerwon synkkää tarinata. Mutta me kerromme tässä aiwan lyhyesti, mitä runo hänestä tietää.

Untamon huomattua, ett'ei hän taitanut mitään peljätylle Kullerwolle, herkesi hän wainoamasta hänen henkeänsä ja pakoitti itseänsä osoittamaan ulkonaista sietäwäisyyttä, sillä wälin kuin hän kaikilla tawoin koetti pitää häntä erillään kalwasta ja sen sijaan antaa hänelle orjan alentawaisia tehtäwiä. Hän panee hänet talon pienen lapsen katsontahan, waan Kullerwo katkaisi lapselta käden, kaiwoi siltä silmän ja tapatti sen wihdoin taudilla. Silloin hän pantiin kaskea kaatamaan. Iloissaan että hänellä oli ase, olipa se mikä tahansa, menee Kullerwo kirweineen työhönsä ja äärettömillä woimillansa kaataa hän koko metsän ikiwanhoine hirsineen, kiroten maan, ett'ei se ottaisi orahan. Kuin häntä ei hawaittu sopiwaksi tähän toimeen, lähetettiin hän aidan panoon, waan hän asetti kohastansa kokkahongat aiaksiksi ja sulki niillä aituutetun paikan umpeen jokaiselta käwijältä. Kun hän sitten lähetettiin riiheen, pui hän rukiit ruumeniksi ja oljet kaunaksi. Äissään kaikista näistä seikoista myypi Untamo kelwottoman Kullerwon orjaksi ijänikuiselle takojalle Ilmariselle ja saapi häneltä miehestä mitättömästä kaksi kattilarania, kolme koukun puoliskoa, wiisi wiikatekulua ja kuusi kuokan kuolioa.

Niinpä oli Kullerwo myyty orjaksi Ilmariselle, jonka emäntä lähetti hänet karjan paimeneen, antaen ewääksi leiwän, jonka keskelle hän oli leiponut kiwen. Sitä wasten katkaisee Kullerwo weitsensä, joka oli hänen ainoa aseensa ja jota hän kowin rakasti, koska, niinkuin hän sanoo:

„Yks' oli weitsi weikkoutta,
Yksi rauta rakkautta".

Hän tahtoi kostaa ja kuuli korpin ja wariksen waakkuwan warwikossa, että hän tappaisi emännän karjan ja ajaisi karjana kotihin wihaisia kontioita ja susia antamaan akalle surman. Hän teki niin ja toitahutti torwellansa lähestyessään taloa petolaumansa kanssa, joka sinne tultua repii emännän palaisiksi.

Ilon lyöden ja soitellen lähtee Kullerwo Ilmarisen pihoilta, waan salolle saawuttuansa täyttää

suru hänen mielensä ja hän käsittää turwattoman ja armottoman tilansa maailmassa. Waan jos hänellä ei ollutkaan mitään muuta, niin olipa kuitenkin nuoruutensa woimat ja wihansa omaan ja heimonsa sortajaan, julmaan Untamoon, jota wastaan hän aikoo tehdä sotaretken.

Silloin antaa runo hänet sadunmaisella tawalla saapua kotiinsa, jossa hän astuu tupaan wieraana, waan ilmoitettua itsensä otetaan hän hellästi wastaan. Mutta orjuudessa ja ilman hellää hoitoa kaswanut Kullerwo ei kykene wapaan miehen toimiin, waan kaikki, jota hän pannaan tekemään, suorittaa hän ylellisellä woimalla, jonkatähden hänen työstänsä ei ole kuin wahinkoa talolle ja kodille.

Lähetetäänpä Kullerwo talon maojywiä maksamaan, ja hän täyttääkin tämän tehtäwän hywin, waan silloin lähestyykin tuho, kuin hän kotimatkalla kohtaa ihanan neidon ja houkuttelee häneltä wiattomuuden. Kuin tämä oli tapahtunut, saa tyttö tietää, että Kullerwo oli hänen oma tuntematoin weljensä ja epätoiwoissaan kohtalonsa kowuudesta juoksihe tuo nuori, pilattu neito kosken kuohuun kowaan. Tuntien sywää katumusta sen rikoksen yli, johon kowa onni oli tehnyt hänet syypääksi, kiitää Kullerwo wirkullaan kotiin, ja walittaa hellälle äidillensä surujaan ja tuskiansa. Äidin lohdutukset eiwät kewennä Kullerwon mieltä, waan huolensa täytyy hänen tukehduttaa rinnassaan ja sentähden lähtee hän sotaan Untamota wastaan, sittenkuin hän wihdoin oli saanut uroon miekan. Sillä hän surmaa Untamon ja hänen sukunsa, polttaa heidän kartanonsa, ja palajaa siitä kotiinsa, jossa hän löytää kaikki menneiksi Manalan majoille. Haudasta antaa hänelle kuolemassakin häntä rakastawa äitinsä neuwon mennä talon uskollisen koiran kanssa korpeen. Hän noudattaa armaan äitinsä neuwoa ja saapuu sille saarekselle, jossa hänen elämänsä surullisin teko oli tapahtunut:

„Siin' itki ihana nurmi,
Aho armahin walitti,
Nuoret heinät hellitteli
Kuikutti kukat kanerwan".

Äärettömän murheen waltaamana tempaa hön teräwän miekkansa tupesta ja kysyy siltä, tokko tuon tekisi mieli juoda wiallista werta. Ja runo kertoo:

Miekka mietti miehen mielen,
Arwasi uron pakinan
Wastasi sanalla tuolla
„Miks' en söisi mielelläni,
Söisi syyllistä lihoa,
Wiallista werta joisi,
Syön lihoa syyttömänki,
Juon werta wiattomanki".

Kullerwo, Kalerwon kowaonninen poika, painoi silloin miekan perän kankaasen, käänsi kären rintaansa ja iskihe itse kärelle sillä tawalla kohdaten kuolemaansa.

„Se oli surma nuoren miehen,
Kuolo Kullerwo-urohon,
Loppu ainakin urosta,
Kuolema kowa-osoista".

Sillä tawalla loppuu tarina kowaonnisesta Kullerwosta, jonka lapsuuden kummallisia kohtauksia olemme nähneet kuwissa esitetyiksi.

Kaunis käsi ja ruma käsi.

Nyt saatte kuulla! sanoi isoäiti Pietarille ja Lotalle, jotka istuiwat pesän edessä tulen walossa ja tuijottiwat uteliaasti silmillään muoriin, joka istautui wastapäätä heitä pimentoon. Äiti paistoi herneriesko ja pesässä, isä taas oli hommassa höyläpenkkinsä luona; waan kaikki kuunteliwat he isoäitiä kuin hän alotti:

Nyt saatte kuulla! Kuulkaa waan tarkasti! Oli kerran nuori renkimies, joka nai nuoren piian; jälkimäinen nimeltään Anna, edellinen Antti. Tietäkää että häät oliwat komeat. Morsian kantoi kruunua päässään ja hänet puettiin pappilassa, ja hän oli niin komea, niin komea, että kansa tunkihe katsomaan häntä. Ja hän oli niin wiehättäwän siewä ratsastaessaan morsiussaaton etupäässä suurella kukkaiswihkolla rinnassaan ja kaksi wiulunsoittajaa edessään. Ja he matkustiwat kirkkoon ja wihittiin siellä. Ja se oli täpö täynnä joukkoa, jotka oliwat tulleet katsomaan morsiusparia. Ja siitä matkustiwat he kotiin ja pitiwät suuret hääkemut. Ja kuin kaikki toitiin sisään soittiwat wiulunpelarit, ja sitten he söiwät, ja senjälkeen he tanssiwat myöhään yöhön. Ja semmoiset oliwat häät. Ja sitten läksi nuori pariskunta omalle tuwalleen, sillä heillä oli oma tupa kahdella kamarilla, ja tuwan luona oli pihlaja, jossa lintuiset lauloiwat, ja heillä oli myöskin nawetta, jossa oli sekä lehmiä että lampaita ja porsaita, ja huonekaluja oli heillä ja ruoka-aineita kowasti. Niin paljo oliwat he saaneet kaikenlaista wanhemmiltansa. Ja he oliwat hywin iloissaan ja sanoiwat: nyt eletään hywiä päiwiä ja oikein nautitaan elämätä. Ja siitä he alkoiwat syödä ja juoda ja maata pitkään aamusilla ja herkesiwät päiwänkin aikaan lewolle. Waan ei he sillä tulleet iloisemmiksi, waan ainoasti yhä enemmin unisiksi, ja haukoitteliwat koko päiwän. Eräänä päiwänä, heidän juuri ruwetessaan illalliselle, näkiwät he tupaan tulewaksi — josko owen tahi ikkunan kautta, sitä he eiwät nähneet — suuren, ruman, mustan käden pitkillä sormilla — katsokaa lapset, näin se tuli, näin hitaasti, tawoitti pöytää, ja tarttui welliwatiin ja wei sen matkaansa heidän nenänsä alta, jotka tuliwat niin pitkiksi, niin pitkiksi, sen saatte uskoa, että ne olisiwat woineet törmätä yhteen, ell'ei sekä Antti että Anna olisi pudonneet seljälleen säikähdyksestä kuin tuo suuri ruma käsi tuli ja otti heidän illallisensa ja häwisi sen kanssa: ei kukaan woinut käsittää millä tawalla. Mutta he wirkkoiwat: älkäämme huoliko siitä, waan pankaamme maata ja huomenna on kaikki olewa entisellään. Ja he meniwät lewolle, waan nukkuminen oli tuskallista, sillä kissapöllö istui pihlajassa ja huusi: Uh, hu, hum! ja heistä tuntui niinkuin ruma käsi olisi hommaillut tuwassa, mutta yö oli niin pimeä, että he eiwät woineet nähdä mitään. Wihdoin saiwat he kuitenkin unta silmiinsä ja kuin he heräsiwät, oli päiwä jo matkojen päässä ja mies sanoi waimolleen: nousepa keittämään kahwia. Ja waimo nousi, teki tulen, waan juuri kuin hän oli ottamaisillaan kahwipannua käsille, mitä luulette hänen saaneen nähdä? Tuon suuren ruman käden, joka tarttui kahwipannun ripaan ja wilauksessa katosi sen kanssa ikäskuin seinän läpi. Nyt suuttui mies kowasti ja pudisti nyrkkiänsä sanoen: tulehan kerran wielä, sen wietäwä, niin kouristan sinua niin että kyllä muistat; ja nyt minä lähden nimismiehen luo, minä. Ja hän nousi ylös, puki päällensä ja aikoi ottaa pyhätakkinsa; waan kun hän rupesi ottamaan sitä alas naulasta, tunsi hän jonkun wetäwän takkia puoleensa, joka oli häntä wahwempi, ja kuin hän katsahti taaksensa, niin näki hän tuon ruman suuren käden, joka piteli kiini hänen takistansa ja anastikin sen ja häwisi sen kanssa ennenkuin mies oli päässyt tajuamaan kuinka se tapahtui. Mutta semmoisia tapahtui nyt joka ikinen päiwä. Joka päiwä tuli tuo ruma käsi tupaan ja wei sieltä pois jotakin, milloin ruokaa, milloin waatteita, milloin huonekaluja. Ja siitäpä alkoi miehelle ja waimolle tulla kowa hätä ja he arweliwat: mikä tästä lopuksi tuleekaan? — Eräänä päiwänä kuuliwat he lehmän ammuwan ja saiwat jälleen nähdä tuon ruman

käden, joka weti lehmää sarwista metsään. Ja lehmäparka oli niin laiha ja katseli niin surkeilla katseilla nuorta emäntäänsä häwitessään metsään. Ja waimo puhkesi katkeraan itkuun; mutta mies ei tahtonut katsoa tätä kurjuutta, sanoi hän, ja otti ryypyn wiinapullostaan ja nukkui niin sitkeään uneen, että hän näytti kuolleelta. Ja waimo istui ja itki ihan neuwotoinna. „Nyt minulla ei ole yhtään maitopisaraa enää panna mieheni eteen! Mitä minä nyt annan hänelle syödä?" — Ja hän mietti enemmin miestänsä kuin itseänsä, sillä hän oli sydämmeltään hywä ja hempeä olento. Kuin hän näin itki ja katsoi taiwasta kohti ja rukoili Jumalalta neuwoa, tuntui hänestä kuin hän olisi kuullut linnun puussa laulawan:

Työ leiwän tuottaa,
Työ hädän häätää,
Kuin kaunis käsi saapuu,
Niin ruma käsi poistuu.

Ja tämän kuullessaan oli aiwan kuin joku sumu olisi haihtunut hänen silmiensä edestä ja hänen mielensä käwi lewollisemmaksi. Hän pyyhkäsi pois kyyneleensä, otti rukin käsille nurkasta, jossa se liinatukkuineen oli saanut olla unhotuksissa monet wiikot, ja rupesi kehräämään: hyr, hyr, hyr, hyr. Se kuului hänestä niin iloiselta. Hän oli melkein unohtanut, kuinka iloista se oli. Mitä iloista hyrinää se on? sanoi mies herätessään. Ja nyt kertoi waimo hänelle, millä tuulella hän oli ollut ja miten lintu oli laulanut puussa ja miten hän oli ruwennut ajattelemaan, että jos he rupeisiwat tekemään työtä, niin woisi heidän elantonsa muuttua. Ja mies ruopi korwansa tausta ja mietti että siinä woisi olla jotakin perää ja sitten he suuteliwat toinen toistansa ja tekiwät lupauksen ruweta elämään toisella tawalla. Ja koko päiwän työskenteliwät he kumpikin alallaan ja tuota rumaa kättä ei näkynyt koko päiwänä eikä se wienyt mitään heiltä. Mutta tosi on, ett'ei heillä ollutkaan paljo otettawaa, sillä siihen määrään oli tuo ruma käsi mellastanut. Heillä oli jäljellä ainoasti yksi ainoa pata ja wähäisen potaattia wasun pohjassa, waan ei yhtään leipää. Kuin nuori waimo illan tullessa pani potaatit tulelle, arweli hän: „saa nähdä jos tuo ruma käsi tulee ja sieppaa padan pois!" Ja hän oli kowassa tuskassa. Mutta niin ei tapahtunut; ei mitään rumaa kättä näkynyt, ja kuin potaatit oliwat keitetyt ja hän oli wiemässä niitä pöydälle, niin silloinpa sai hän nähdä pienen walkoisen ja kauniin käden, joka pani yhden leipäsen hänen ja yhden hänen miehensä wadin luo. Ja lintu lauloi puussa:

Työ leiwän tuottaa,
Työ hädän häätää,
Kuin kaunis käsi saapuu,
Niin ruma käsi poistuu.

Hän tuli niin sanomattoman iloiseksi että wähällä oli pudottaa potaattiwadin siltaan rientääksensä suutelemaan tuota pientä siunattua walkoista ja kaunista kättä; mutta se häwisi samalla ja nyt astui mies sisään työstänsä, kantaen suurta halkotaakkaa, ja waimo kertoi ilokyyneleet silmissä, mitä hän oli saanut nähdä. Ja mies iloitsi myöskin sydämmensä pohjasta ja he istuiwat alas syömään. Ja ruoka ei ollut maistanut heille monena monituisena päiwänä niin hywältä kuin nyt. He eiwät olleet pitkään aikaan tunteneet itseänsä niin onnellisiksi ja kiittiwät Jumalaa. Ja nyt tapahtui heidän elämässänsä muutos. He nousiwat joka aamu ylös päiwän koittaessa ja tekiwät työtä koko päiwän, niin että he toisinaan oliwat peräti wäsyneinä; mutta niinpä olikin heillä kehoitusta työhön, sillä joka päwä ilmestyi tuo kaunis käsi tuoden mukanaan muutamia niistä kaluista, jotka ruma käsi oli wienyt matkaansa; niinpä toi se eräänä päiwänä kahwipannun pesään ja ripusti Antin pyhätakin naulaan. Mutta hupaisinta kaikista oli kuin he eräänä iltana saiwat kuulla ammomisen ikkunansa ulkopuolella. Minun lemmikkini, minun lemmikkini, minun siunattu Halunani! huudahti Anna ja juoksi ulos. Ja katso: se oli todellakin Haluna, joka palasi, ja jota tuo kaunis käsi talutti sarwesta, ja joka katsoi Annaan niin suurilla, ystäwällisillä katseilla ja ammoi tyytywäisenä. Anna ei woinut maata sinä yönä, niin ikäwöi hän saada nousta ylös aamusella antaakseen ruokaa lehmällensä sekä taputellakseen ja lypsääkseen sitä.

Ja Anna oli käynyt ahkerammaksi kuin yksikään waimo koko kyläkunnassa, ja hän kutoi kauniita kankaita kehruistaan ja möi niitä ympäristöön. Ja mies teki talwen aikaan kangastuolia niille, jotka tahtoiwat kutoa, ja Anna opetti sitä heille. Antin ja Annan tultua rikkaaksi, ottiwat he edellisen wanhan äidin luoksensa ja te-

kiwät hänen wanhuutensa päiwät iloisiksi, josta Jumala heitä siunatkoon! Ja hän teki sen, sillä hän antoi heille kaksi herttaista lasta, pojan ja tytön. Ja he kuunteliwat mielellään satuja, aiwan niinkuin tekin, lapseni.

Nousipa sitten eräänä päiwänä kylässä huuto: kuningas tulee, kuningas tulee. Ja oikein: se olikin kuningas itse, joka tuli ajain suurilla waunuillaan kuningattaren kanssa. Ja kaikki ihmiset riensiwät katsomaan kuningasta ja kuningatarta; sillä kuningas oli hywin hywä ja kuningatar oli myöskin hywin hywä; he tahtoiwat, että oikeutta noudatettaisiin jokaista kohtaan ja että kansa olisi onnellinen. Ja kuin heidän suuret waununsa pysähtyiwät kestikiewarin luona, syntyi siinä semmoinen joukon kokous, että se oli aiwan kuin muuriaispesä. Ja kuningas ja kuningatar meniwät joukon keskelle ja puhuiwat ystäwällisesti jokaisen kanssa. Ja kuningas oli kaunis mustatukkainen herra ja hänen ruskea, silmänsä loistiwat kuin päiwä kuin hän oli hywä; ja kuningatar oli pitkä, kaunis nainen ja näytti niin ystäwälliseltä kuin joku Herran enkeli. Ja he huomasiwat kumpikin että kylän waimoilla ja tytöillä oli siistit waatteet kotikutoa ja he kysyiwät: kuka kutoo semmoista waatetta tässä kylässä? Ja heille wastattiin: sitä kutoo Anna, Antin waimo. Silloin kutsuttiin Anna miehineen kuninkaan ja kuningattaren eteen, jotka lausuiwat kiitossanoja heille ja ilmoittiwat tahtowansa ostaa Annalta waatetta. Ja he kudottiwat hänellä 50 kyynärää kangasta ja kuusi tusinaa sini- ja punareunaisia kaulahuiweja, jotka nuoren ruhtinattaren tuli saada. Ja kuningas lahjoitti Annalle ja hänen miehellensä kummallenkin muistoksi itseltään hopearahan muotokuwallansa ja sanoi: eläkää onnellisina, lapseni!

Ja koko kyläkunnassa tuli tiedoksi, kuinka kuningas oli puhellut Antin ja Annan kanssa ja heidän täytyi joka pyhä ottaa esille rahat, sillä jokainen tahtoi nähdä kuninkaan muotokuwan.

Saatte uskoa, että tämä kohtaus suuresti ilahutti Anttia ja Annaa, ja he tuliwat yhä ahkerammiksi ja warallisemmiksi ja auttoiwat mielellänsä köyhiä sillä, mitä oliwat ansainneet ja kertoiwat heille oman tarinansa ilkeästä ja hywästä kädestä. Mutta ilkeätä kättä ei sen koommin näkynyt heidän tuwassaan.

Sillä näettekö, lapset, tuo ilkeä, ruma käsi oli hätä, joka wiepi kaikki talosta kuin laiskuus ja ylellisyys ja epäjärjestys tulewat siinä waltaan; ja tuo hywä, kaunis käsi — tiedättekö ken se oli? Se oli työ, joka tuopi kaiken hywän taloon ja tekee sen ilon ja warallisuuden asunnoksi. Ja kuningas, se oli meidän oma siunattu kuninkaamme Oskar, ja kuningatar oli kuningattaremme Josefiina, jotka rakastawat nähdä kansan onnellisena ja työhön mieltyneenä ja rakastawat palkita niitä, jotka käyttäkset kunnollisesti. Niinpä näette että koko satu on sulaa totta. Ja nyt se on lopussa ja aiwan parhaasen aikaan, sillä nyt on äiti paistanut wiimeisen rieskan ja me saamme ruweta illalliselle.

Pietari ja Lotta juoksiwat ylös lattialta, isoäiti nousi myöskin ylös, ja kaikki kokountuiwat pöydän ympärille, jossa kuumat rieskat höyrysiwät. Ja mies ja waimo loiwat katseita toisilleen ja hymyiliwät niinkuin olisiwat tahtoneet sanoa: kyllä tuo satu on meille tuttu!

Ja kuin he nyt istuiwat tyytywäisinä pöytään, kuuliwat he pääskysen ikkunan ulkopuolella wisertäwän pojilleen: työ-työ.

Kuulkaa, sanoi Lotta, mitä pääskynen opettaa pojilleen. Ja sen on hän itsestänsä oppinut. Nyt on Lotta tuhma, wirkkoi Pietari, sen on Jumala opettanut hänelle.

Muistelmia reserwikokouksesta Tuusulassa.

Ajatellessa „wiidennen plutoonan, muistettawia miehiä emme ſaa olla mainitſematta kahta ſignalistia. Katſellessa enſi ſilmäykſellä näitä iloiſia, ſuuttumattomia miehiä emme woi torjua ſitä ajatusta, että ſignalistilla on hywin huoleton ja mukawa olento — niin lihawia, punaposkiſia ja hidasluontoiſia näyttiwät he olewan. Heidän tulewaiſuusunelmanſa oli kerran päästä „ſuureen muſiikkiin." Kumminkin näytti kowa wälttämättömyys enſin oppia tuntemaan nuotit panewan woittamattomia esteitä tielle. Toinen näistä oli ſamalla komppanian tukanleikkaaja. Torwenſoittaja S:llä oli ſuuri pää ja pitkällä riippuwa ylähuuli. Kun hän hymyili hywäluontoista hymyänſä, ja ſitä teki hän melkein aina, katoſiwat hänen ſilmänſä likipitäin kokonaan ja hänen ſuupielenſä wetäytyiwät jokſeenkin lähelle korwia. Hänen hymyilemiſenſä oli ſitä laatua, että tuimimmankin ihmiſen täytyi tulla hywälle tuulelle ja wetää ſuutanſa nauruun nähdessään hänen. Paitſi muſiikkia oli S:llä toinenkin ihanne, waimo. Kun joku talonpoikaistyttö tuli kaſarmiin myömään marjoja tahi maitoa, oli koko komppanialle ilo katſella S:n yhtä kömpelöitä kuin erinomaiſiakin kohteliaiſuuden oſoituksia. Joutohetkinä istui torwenſoittaja S. ja haawekſi ſekä koetteli torwestanſa ſaada ſuloiſia ääniä, jotka oliwat esittelewinänſä „waiman ylistystä", hänen lempi ſäweltänſä. Kun hän marsſiessa käwi etupäässä ja toitotti torweanſa, oli hywin miellyttäwää nähdä hänen leweää niskaanſa ja ſuuria korwianſa, ſillä punakkuus liſääntyi niissä liſääntymistään hänen puhaltaissanſa. Mutta kuin S. ſillä tawalla puhalſi ja polki tahtia lyhyillä paksuilla jaloillanſa, oli ſe tahti joka pyſyi, eikä kellenkään ollut helppo tehdä ſyrjähdyksiä tästä tahdista.

Paitſi äkſeerausta työskenteli komppania ulkona kentän ja lähinnä rakennuksia olewien paikkojen raiwaamiſessa ſekä kaiwamalla maawallia pilkkaan-ammunnalle. Näihin töihin, reippaita ja iloiſia kun oliwat, otti oſaa ylipäänſä kaikki ſuurella innolla, työ käwi kuin leikki ja kummintuli paljo tehtyä. Hämmästyttäwää on nähdä, mitä ſemmoinen työmiesjoukko ſaa aikaan lyhyessä ajassa. Moni howin- ja tilanhaltija komppaniassa huokaili ajatellessaan, mitä hän ſemmoiſella työwoimalla woiſi aikaanſaada kotonanſa.

Kentällä, josta jo olemme maininneet, ja joka oli oikealla puolella tietä, kaswoi meidän tullessamme pientä männikköä aina liki tiehen asti, joka männikkö ſakeni ja korkeni ulompana tiestä. Eräänä kauniina päiwänä aſetettiin komppania tielle ja ſiitä ryntäſi ſe männikköön. Nyt oli hauskaa nähdä kuinka metſä ikäänkuin taikalyönnillä muuttui ſileäksi taſangoksi. Kirwes ei tullut kyſymykſeenkään, waan penſaat ja puut ſekä kanerwat rewittiin juurineen. Kaksi kolme miestä tarttui muutamien ſylien korkuiſeen mäntyyn ja ſeuraawassa ſilmänräpähdykſessä oliwat ſen juuret ilmassa. Jos tarwittiin kymmentä, oli ne heti ſaatawissa, pääaſia waan oli että työ käwi käymistänſä. Yhtä nopeasti käwi wallitustyökin. Ennen pitkää oli ſe walmis tuolla metſänrinteessä, korkea, luja ja turpeilla katettu, punainen lippu harjalla, walmis ſyliinſä ſulkemaan kaiken lyijyn, mitä ſinne tultaiſiin hautaamaan.

Jonkun hetken näin tehtyä työtä ja hikipiſaroiden herneillessä alas otſalta, otettiin kumminkin wapautta, nykäiſemällä yhtä eli toista lähimmäistä kumppalia, ja kadottiin huomaamatta wähäiſeen tupaan kentän wieressä. Aina oli jo toiſia tullut edeltäpäin, jotka istuiwat ja nauttiwat hywää kahwia, joka yleiſen ajatukſen mukaan oli parasta mitä kylässä ſaatiin. Kahwipannu kiehua poriſi leimuawassa liekissä takassa, odottaen uſeampia. Isäntä istui tyytywäiſenä ſängynreunalla piippu ſuussa. Kauniſſilmäinen ja hienohiwiäinen emäntä askaroitſi takan luona tahi lellitteli pienokaista kehdossa. Kolmiwuotias tyttö, jolla oli äitinſä kauniit ſilmät, juokſenteli

A.E.

ympärinsä ja leikitteli. Kaikki tässä pienessä kodissa todisti puhtaudesta ja järjestyksestä ja puhui hiljaista kieltänsä perhe-elämän sulosta; hiljaisesta onnesta ja tyytywäisyydestä. Sentähden ei woitu ymmärtää eikä ollenkaan uskoa, mitä muutamat ryppyt nuoren emännän kaswoissa tahtoiwat kieliä waiwoista ja huolista.

Tässä hupaisessa kodissa oleskelimme usein, aina wastaanotettuina ystäwällisellä katsannolla ja ystäwällisellä terwehdyksellä. — Tämä oli „kolmannen plutoonan kahwila," nimitys, jota yleisesti käytettiin ja joka oli tullut siitä, että jotkut kolmannen plutoonan miehet puheen mukaan oliwat sen ensiksi löytäneet. Muutoin woi sitä kaikkein wähimmin oikeaan kahwilaan werrata. Waikea oli myös käsittää, että siitä woi tulla ansiota tahi säästöä „kolmannen plutoonan kahwilalle," kun tawaksi tullut hinta oli — 5 penniä kupilta.

Enemmän kuin ulkutyöt oliwat kumminkin työt ja askareet sisällä huoneissa uusia ja outoja monelle. Näistä tulee ensin mainita „päiwystäjän" toimi. Tämä toimi, joka meidän huoneessamme käwi wuorotellen mies mieheltä oli siinä, että huone oli pidettäwä siistittynä ja puhtaana koko wuorokausi. Oli mentäwä metsään ja hankittawa sieltä hywä luuta sekä sillä toimitettawa säännöllinen lakaisu muutamia kertoja päiwässä. Siihen kuului wielä katsoa, ett'ei kukaan heittänyt tupakanporoa ja poltetuita papyrossin pätkiä lattialle, ett'ei kukaan tullut sisään pyyhkimättä jalkojansa, ett'ei kukaan kiiwennyt lawalle saappaat jalassa. Erittäinkin wiimeksi mainitusta asetuksesta saanee kyllä lukija huonon käsityksen, mutta sillä on selityksensä. Muistettawa on, että kaikki mitä reserwiläisellä on waatteita ja tarwiskaluja on ripustettuna polan yläpuolelle. Jos hän nyt esimerkiksi tahtoisi pestä itseänsä, niin täytyi hänen ensin ottaa saappaat jalastansa, kiiwetä ylös lawalle, ottaa alas pesuwati, pyyheliina ja saippua, hypätä alas, panna saappaat jalkaansa, lähteä ulos pesuwettä hankkimaan ja toimittaa itse peseminen, sitte taaskin mennä kotia, riisua pois saappaat, ripustaa ylös pesuwati y. m. lawan yläpuolelle, kiiwetä alas ja wihdoin taaskin panna saappaat jalkaansa. Ei siis ihme jos joku kiireissään tahtoi päästä tuosta saappaiden poisheittämisestä ja jalkaan panemisesta ja huomaamatta kiiwetä ylös ilman sitä tekemättä. Mutta siinä hän pettyi, jos luuli woiwansa pettää „päiwystäjän." Tämä oli silmänräpähdyksessä esillä ja waatii jäykästi asetuksen noudattamista. Kun hän sen ohessa sai tukea koko huoneen miehistöltä, jotka kaikki yht'aikaa huusiwat „saappaat pois", ei asianomaisella ollut muuta neuwoa, kuin tehdä käskyn mukaan. Näin muodostui kumppalien kesken kurinpito, joka oli erinomainen.

Eräs toinen toimi oli yhtä huwittawaa laatua. Jonakin päiwänä kun wuoro tuli, piti, kolmen muun kanssa, nousta ylös 4 ja 5 wälillä aamusella, lähtemään keittiöön eli artelliin (josta näitä ruwettiin kutsumaan „artelleristeiksi"). Tänä päiwänä oltiin wapaa kaikesta muusta toimesta ja alamaisuudesta, mutta kuulutettiin sitä wastoin kokin wallan alle, joka oli itsewaltias waltakunnassaan. Keittiössä oli neljä mahdottoman suurta pataa, itsekukin wetäwä muutamia saawillisia wettä, ja yhteen näistä pantiin lihapalaset kiehumaan jo aamusella warhain puolipäiwäiseksi. Täällä kunnioitti kokki heti luottamustoimilla: panemalla hämmentämään welliä jättiläiskapustalla, huuhtomaan perunoita, pesemään astioita ja puhdistamaan pataa y. m., mutta jos näissä waikeissa tehtäwissä onnistuttiin woittamaan kokin suosio, saatiin palkinnoksi suurimmat lihakämpäleet puolipäiwäisellä. Tätä etua ei kumminkaan woitu nauttia, sillä yksistään lihapadan höyryistä oltiin kylläisiä koko päiwä. Mutta opettawainen oli tämä päiwä kokin luona: saatiin tietää, kuinka paljo lihaa, kuinka paljon perunoita, pippuria ja laakerinlehtiä oli pantawa lihasoppaan, kuinka oli meneteltäwä ett'ei welli palanut pohjaan j. m. s.

Raskain ja waikein tehtäwä oli wedenkantaminen, jota wirkakumppalinikin (renkiä Mäntsälästä) hywin nureksiwat. 450 askelta eli ¼ wirstaa oli lähimmäiselle kaiwolle, ja kun artellissa meni wettä noin 30 saawia päiwässä, oli siinä työtä kylliksi neljälle miehelle. Artellin wieressä töllötti tosin neljän sylen sywyinen kaiwo, mutta niin omituinen, että tämän pohja sadepäiwinä oli ainoa paikka ulkona, joka oli kuiwa. Se waikutus, minkä tämä keittiössä oleminen teki, oli suuri ylenkylläisyys. Sen teki nuot woimakkaat höyryt lihapadasta.

Jos askareet keittiössä oliwatkin meille wähän outoja, niin saimme me sen sijaan olla mu-

kana muussa, mikä hywin paljon muistutti yliopistoa ja sen oppisaleja. Saimme kuulla säännöllisiä luennoita. Tosin oliwat ne kumminkin paljon erilaisia kuin yliopistossa. Eräs aliupseeri luki korkealla äänellä toisille ohjesääntökirjaa. Sille osastolle johon minä kuuluin luki eräs wapaa-ehtoinen ylioppilas, joka wakinaisesta wäestä oli komennettu tänne opastajaksi. Me saimme tietää paljon opettawaista. Saimme tietää sotamiehen welwollisuudet: pestä silmänsä ja olla ehdottomasti kuuliainen. Sotalakien kanssa, tulimme me huomaamaan, ei ole leikittelemistä. Kun joku kunnioitetuista lukijoista menee postissa seisowan sotamiehen ohitse, niin katselkoon hän tätä sääliwäisyydellä: häntä rasittaa edeswastausten welwollisuuksien ja ohjesääntöjen raskas kuorma. Ja woi häntä, jos hän erhettyy tahi wilpistelee! — Mikä on enimmän sekasotkuisinta ja mitä joku osa sotamiehiä luultawasti ei koskaan tule tajuamaan, on kiwäärin teoria eli perustelma. Sitä enemmän huwittaa itsekutakin sotamiestä kiwäärin käytännöllinen käsitteleminen ja pilkkaan-ampumista katsotaan waan huwiksi, eikä welwollisuudeksi. Mainio ampuja woittaa suuren arwon kumppalien keskuudessa. Itsekukin harjoittelekse ahkerasti tähtäämään ja koettelee kaikin woimin tehdä niin hywiä laukauksia kuin mahdollista. Maalin keskukseen sattuessa ottaa merkitsijä lakin päästänsä ja kumartaa sywään. Aiwan warmaan on tämä mielihalu ja pounistus tehnyt suomalaisen sotamiehen erinomaiseksi maaliin-ammunnassa — tärkein tarkka-ampujalle. Waikka harjoitusaika maaliin-ammunnassa reserwikomppanialla oli ollut hywin wähäinen, niin saawutettiin kumminkin katselmuksessa erittäin suotuisa tulos. Ja hywä on, että kiwääri tulee sotamiehen mielihaluksi; muutoin tulisi se hänelle hywin rasittawaksi. Jokaisen ammunnan ja jokaisen äkseerauksen perästä sateisella ilmalla täytyi kiwääri puhdistaa ja öljytä; tätä wiimeksi mainittua täytyi meidän tehdä hywin usein, wälistä kaksi kertaa päiwässä.

Waiwojen ja wastusten perästä maistoi uni hywältä. Kun 20 miestä asuu keskinkertaisen suuressa huoneessa, missä ei yhtään pöytää eikä yhtään tuolia ole saatawissa, niin ei se juuri ole mukawa lukemiselle. Ainoat mitä luettiin, ja oikein innolla luettiin, joka mies komppaniassa, joka waan tunsi kirjaimet, oliwat sanomalehdet. — Mutta mitä sitte sotamies tekee joutohetkinään? Ulkona ei ollut luonto wiehättäwää — Tuusulan malmi on harwinaisen ruma paikka — ja jos se ei ollut kylliksi kamala, niin tuli wielä useimmiten sade lisäksi. Ainoa paikka joka ystäwällisesti wiehätti oli lawa. Mainitsin jo, että sotamies makaa paljon ja makeasti. Tämä oli reserwikomppanian talonpoikaisille miehille syynä suureen tyytywäisyyteen ja auttoi heitä paljon mielistymään sotamiehen elämään. Kuulin kerran jonkun miehen eräälle henkilölle, joka käwi hänen luonansa, kehuwan, että täällä saa maata niin paljon, että tuskin tietää, mistä unta piti saamaan. Heistä tuntui käsittämättömältä, ett'ei woitaisi maata niin paljo kuin saatiin. Pitkän puolislewon aikana oli tuntukausia parakkirakennsissa, wieläpä koko seudullakin yön äänetön hiljaisuus ja rauha.

Mutta sitte kun, pitkällisen sateen perästä pilwet hajautuiwat ja aurinko wanhalla sydämmellisyydellään taaskin pilkoitti ja katseli maahan, kun hawumetsän raitis tuoksu lewisi ympäristöön, kun niityt jälleen wihannoiwat alhaalla laaksossa, kun pienet laululinnut ihastuksissaan wiserteliwät eiwätkä ollenkaan ajatelleet, että Tuusulan malmi oli ruma paikka, niin päätimme mekin, sotamiehet, ett'ei yhtään rumaa paikkaa woinut löytyä Suomessa, ja elämä ja ilo syntyi tuolla awaralla kentällä. Iltasilla etenkin, äkseerauksen lopetettua 6 ja 7 aikoina, oli leikkien ja pelien aika. Yleisesti pidetty oli kansallispeli „linna", johon leweä maantie tarjosi hywää tilaisuutta. Tähän tarwittiin tarkkaa silmää ja wakawata kättä sekä woimaa käsiwarressa. Yhtä kowakätisiä oli leikitkin, joissa kaikki tawallisesti meniwät siihen sopimukseen, että jonkun tyhmän ja kömpelön piti tulla istumaan keskeen, sanomattomaksi iloksi toisille.

Laulu tuottaa aina iloa ja hupaisuutta. Komppaniassa oli melkein kolmenkertainen kwartetti, ja kun laulettiin, keräytyi wähitellen koko komppania kuuntelemaan. Pikkumatkustuksilla, joita me suuremmissa tahi pienemmissä joukoissa teimme, oli laulu myöskin useimmiten etunenässä.

Mitä sotamies Tuusulassa enimmän on wailla, niin on se uimista. Kesä-aamuna saa hän olla ilman tätä kylpyä, johon warmaankin useimmat owat tottuneet ja päiwällä, kuumuudessa ja tomussa äkseeramisen perästä, ei hän

saa huuhtoa tomua itsestään wiileissä aalloissa. Koetettiin mitä woitiin. Kolmen wirstan päässä on Kellokosken rautaruukki, jossa on wähänpätöinen, samaskainen ja mustawesinen joki. Täällä käwimme ensi alussa muutamia kertoja, komanossa — se kuuluu asiaan sotamiehille — joka oli aina wiidenkymmenen miehen suuruinen. Mutta wesi oli pahannäköistä, matka pitkä ja aika lyhyt, niin että nämä matkanteot lakkasiwat pian. Sitä suuremmalla halulla käänthiwät kaikki kansallissaunaan, jossa wilkkaasti käytiin. Kumminkin tehtiin tätä rakennusta wastaan muistutus, että se oli liian pieni ja ahdas. Mutta sopu antoi sijaa ja tarpeenmukaisessa lämpömäärässä heilutettiin wastoja, niin että lehdet lenteliwät.

Yksi päiwä annetaan wiikossa, jolloin komppania saa unhottaa kaiken muun ja wihkiä itsensä kuumaan puhdistusotteluun. Lauwantaina kl. 12 owat wiikon waiwannäöt lopussa ja suuri peseminen alkaa sekä kestää aina iltaan saakka. Silloin syntyy wallankumous, wetäen kaikki mukaansa. Ei tarwitse olla sotamies, tietääksi, minkälainen yleinen puhdistus jossakin kodissa on; ei mikään paikka ole turwapaikka, ei mikään kappale saa jäädä liikuttamatta, ei missään saa kukaan olla rauhassa. Mutta mitä on semmoinen wallankumous sen suhteen joka lauwantai-iltana parakissa tapahtuu. Kaksisataa miestä on päättänyt kääntää kaikki nurin narin kasarmissa; kaksisataa matrassia ja tyynyä kannetaan ulos ja piiskataan siellä, ja sisällä wallitsee hirweä wedenpaisumus. Lattialla on wettä tuumaa korkealta, jossa ukot kääntelewät jykeitä warsiluutiansa. Panemalla kymmenen penniä miehestä saimme me puolestamme tehdyksi sowinnon erään ämmän kanssa, ja uhraten hänelle huoneemme, pakenimme me pois tästä kauhistuksesta.

Mutta myrskyn perästä seuraa tawallisesti tyyneys. Sunnuntai-aamu on näin kuwattawa. Muoto näytti walkoisemmalta ja juhlallisemmalta kuin tawallisesti, sotatakit oliwat harjatut, housut walkoiset ja puhtaat, kengät kiilloitetut, ja aikaa wietettiin suloisessa jouteliaisuudessa. Olisi luullut katselmuksen olewan tulossa; niin ei kumminkaan ollut, waan nyt oli sunnuntai. Paikkakunnan miehet, waimot ja lapset, juhlawaatteisiin puettuina, kokoontuiwat tänä aamuna kasarmille. Nähtäwästi teki sotamiehet ruunun uniwormussa heihin suuren ja woimakkaan waikutuksen, sillä he katseliwat meitä totisella kunnioituksella, kateudella ja ihmettelemisellä; ja miehistö katsoi takaisin heihin ylpeänä ja tietäen arwollisuutensa. Niin kului pitkät ajat molemmanpuolisessa katselemisessa.

Päiwää ennen komppanian hajoamista ja kotiinpäästämista oli wiimeinen suuri katselmus ja tutkinto. Tämän päiwän ehtoo tuli hywästijättö ehtooksi. Komppanian päällikkö kustansi puoli pulloa olutta joka miehelle. Wääpeli, kaunopuhelias mies, esitti eläköön-maljan kunnioitetulle päällikölle. Wähitellen kokoontui sinne ympäristön neitoset ja wilkas tanssi alkoi kentällä Kentän raiwaamistyössä oli sinne syntynyt kaksi pilwenkorkuista, tawattaman suurta mänty- ja risukokoa. Nämä sytytettiin palamaan pimeän tultua ja suuret tulet paukkuiwat ja walaisiwat tienoota sotamiesten ja maakansan riemuitessa. Juhlasta ei myöskään puuttunut säweliä: „Maamme" laulettiin, päät paljastettiin ja kaikuwa eläköön-huuto isänmaalle nousi korkeuteen.

Seuraawana aamuna sai ottaa hywästit kiwääriltä, ripustaa sotitakin naulaan ja ottaa päällensä siwilitakin. Wapaus on kumminkin ihanaa. Suloisinta on wapaus sen perästä kun on saatu olla ilman sitä. Mutta asewelwollinen on wailla wapauttansa, persoonallisuuttansa sentähden, että maan laki sen käskee isänmaan tähden, Suomemme parhaaksi. Reserwi luopi, maan työwoimien ja rahawarojen wähäiseen uhraawaisuuteen nähden, suurilukuisen ja hywän puolustuksen maallemme. — Onko reserwiaika liian lyhyt? Siihen wastaawat katselmukset. Kenties reserwi tulee näyttämään, että wakinainen palwelus on liian pitkä. — Mutta tuottawatko reserwikokoukset siwistystä tahi päinwastaisuutta? Tämä woi näyttää epätietoiselta. Onko wähälukuisesti edustettu siwistys woittawa taitamattomuuden ja raakuuden? Siwistyshistoriallinen laki kumminkin sanoo, että siwistyksellä on woima läpitunkemaan ja woittamaan siwistymättömyyden, että siwistys, jos kohta se paljoudellisessa suhteessa onkin wähälukuisempi, on kumminkin tapaisuudellisessa suhteessa woimallisempi raakuutta. Säätyluulot poistuwat ja käytännöllinen saa wallan.

Reserwikokouksesta saa runsaasti hawannoita monessa suhteessa. Kaksisataa miestä on tosin wähäinen luku kanuunan ruokana, mutta hywin suuri jos ajatellaan, että itsekukin niistä on ih-

minen persoonallisella omituisuudella (indiwidualiteetillä) — josta ei paljon wälitetä sotilasolennossa.

Yhden kuukauden kyllä kestää, ja monessa suhteessa woi reserwikokous ollakin hauskaa ja terweellistä. Paljon riippuu tietysti päällikkyydestä ja alapäällikkyydestä. Mutta me Tuusulassa olimme molemmissa suhteissa hywäonniset. Hywästijä heitettäissä lausui yksi joukostamme meidän puolestamme komppanian päällikölle muutamia sanoja, joihin me kaikki wilpittömästi yhdistyimme: „Päällikköiden ystäwällisyys on tehnyt sen, että tämä kuukaus on kulunut meiltä helposti ja nopeasti, ja että kesä, joka wielä edessämme on, ei näytä synkältä, uhkaawalta pilweltä tulewaisuutemme taiwaalla, waan wanhalta tutulta, jota me mielellämme tahdomme jälleen nähdä.

Muutamia wuosia takaperin, kun sotamiehen toimi oli meille wielä melkein kokonaan outoa, ei warmaankaan moni oikein ajatellut kummoista sotamiehen elämä oikeastaan oli, oliko hänen olonsa iloista wai waiwaloista. Nyt, kun kaikkialla maassamme poika, weli, wieläpä puolisokin parhaallaan on tahi pian astuu tähän useimmille tuntemattomaan ammattiin, saa nyt kaikkialla reserwikokoukseen osaa-ottanut wastata monen ystäwän ja tuttawan uteliaihin kysymyksiin. „Toiwotan onnea, sinähän olet lopettanut reserwikokouksesi; mimmoista se oli? oliko hauskaa? oliko waikeaa? kummoista oli ruoka? kuluiko aika nopeasti? oliko päälliköt ystäwällisiä?" j. n. e. Woi siis olla hauskaa kuulla jotakin tällaisesta reserwikokouksesta siltä joka siihen itse on ottanut osaa. Sillä totta tosiaankin on, että sotamiehelläkin on itsenäisyyttä, niin wähän kuin hän sitä tarwitseekin ja kenties saa ja niin wähän kuin sitä moni on kenties tullut ajatelleeksi, sillä hän tuntee, ajattelee, päättää, tarkastelee ja tekee huomioitansa.

Woimme sanoa että aika reserwikokouksessa kiitää semmoisella nopeudella, että sitä saatetaan werrata rautatienjunan kulkuun. Ensimmäinen päiwä oli pitkä kuin nälkäwuosi eikä siitä tahtonut tulla loppuakaan. Sittekuin kumminkin ensimmäiset päiwät wihdoinkin oliwat loppuun kuluneet, alkoi aika mennä tawallista menoansa. Mutta loppupuolella kokousta kului päiwä toisensa perästä semmoisella nopeudella, että monen mielestä olisi wielä woinut kestää jonkun aikaa sellaista wauhtia.

Niillä jotka saapuiwat paikalle Heinäkuun 6 päiwän edellisenä ehtoona oli hywää aikaa edeltäpäin tarkastella noita paljon puhutuita korsuja eli parakkeja pitkine polariwineen, sekä kaikkea muuta, joiden kanssa ennemmin tahi myöhemmin tultaisiin tekemään tuttawuutta.

Kun Järwenpään rautatienasemalta mennään pitkin maantietä Mäntsälään päin ja on kuljettu neljä wirstaa, loppuu metsä ja Tuusulan malmi awautuu silmäin eteen. Heti metsänrinteessä on molemmilla puolilla tietä wähäinen kylä, Nummenkylä eli Malmby. Tämän kylän oppi reserwiläinen tietysti ennen pitkää tarkoin tuntemaan. Hän tietää mistä saa lypsylämmintä maitoa 40 pennillä kannun ja missä se maksaa enemmän; hän tietää, kuka emäntä keittää paraimman kahwin, missä suutari asuu, missä saadaan walkoisinta pesua j. n. e. Kylässä on kaksi maakauppiasta suureksi mukawuudeksi reserwikomppanialle, jonka miehet tawallansa oliwat hywin terwetulleita wieraita kauppiaille.

Kiwenheiton päässä heti tien wieressä wasemmalla kädellä on 2:sen reserwikomppanian kaikki rakennukset. Wastapäätä toisella puolella tietä awautuu tasanko, joka hiukan wiettää maantieltä oikealle puolelle kunnes se loitampana muuttuu laaksoksi. Jos ilma on wähän kostea, täyttyy tämä laakso jo aikaisin iltaisilla sakealla hallakalla sumulla ja siellä luulisi wälttämättömästi pitäwän olla ihanan järwen. Mutta kun seuraawan päiwän aamuna herää, näkee siellä hymyilewiä niittyjä ja wainioita sekä ystäwällisiä tupia. Samalla puolella kaukana metsän sisässä olla kekottaa ruutikellari yksinään ja hyljättynä. Jos kuljetaan maantietä wielä eteenpäin kolme wirstaa, niin tullaan Kellokoskeen rautatehtaalle ja meijeriin.

Kuta tuntemattomammat olot meille oliwat, sitä suuremmalla mielihalulla, ujostelemattomuudella ja päättäwäisyydellä tutustauduimme me kaikkeen ja kaikkiin, kun tiesimme, että wiihtyminen ja hupaisuus riippui oloihin tutustumisesta. Wähitellen rupesimme walitsemaan itsellemme polaa täksi ja tulewaksi öiksi. Siwistyneille reserwiläisille osoitettiin kolme keskulaisen suurta huonetta 24 makuusijalla itsekussakin, ainoa etuus mitä siwistys saa nauttia.

Polat owat reserwiläisille erittäin suuresta arwosta, sille ne owat ainoat paikat missä he jokseenkin itsenäisesti ja persoonallisesti saawat hallita. Jos hän haluaa lukea on hän häiritsemättömin pitkällänsä polalla, jos hän tahtoo kirjoittaa koettelee hän lawallansa saada niin mukawan paikan kuin mahdollista, jos hän tahtoo häiritsemättä nauttia jonkun woileiwän ewäswasustaan, ottaa hän sen lawallensa, istuutuu räätälin tawoin jalat ristiin ja wetää sitte esille woileipänsä. Mukawimmat näkyy kumminkin polat olewan warsinaiseen tarkoitukseensa, makaamiseen, ja sotamies makaa tawallisesti kolme säännöllistä kertaa wuorokaudessa: aamiaisen, puolisen ja illallisen perästä. Ylipäänsä on hänen hywä totutella makaamaan niin usein kuin waan soweltuu, sillä hän ei tiedä koska hänen pitää olla kiwäärissä, yöllä tahi päiwällä, katsomatta sopiiko se hänelle tahi ei.

Lawojen yläpuolella on wihdoin ne, joihin saa ripustaa kaikki mitä omaisuutta on: waatteet, kalut ja muut semmoiset.

Ensimmäiseksi yöksi saimme käydä lewolle paljaille polawuoteillemme ilman matrasseitta tahi muitta alustimitta. Moni lienee ajatellut sitä kowaksi kyllä, ja se myödytettäköönkin, mutta siitä oli se hywä seuraus, että me joka ilta sen perästä ilolla ja kursailematta wastaanotimme ja oljilla täytimme karkeat patjamme — ja tyynynpäällisemme, jotka jaettiin itsekullenkin ja jotka täydellisesti muistuttiwat suuresta säkistä ja pienestä säkistä. Se mikä tosin wähän tuotti pientä neuwottomuutta oli käsky, joka annettiin, että kaikki täytetyt matrassit ja tyynyt oli kiinni neulottawat. Sillä ei yhtään neulaa eikä minkäänlaista rihmaa seurannut käskyä ja ainoastaan jotkut miehistöstä oli neulomakujeilla warustetut. Mutta sotamiehen täytyy totuttautua ottamaan wastaan ja täyttämään käskyjä, joiden täyttäminen tuottaa tiettyjä waikeuksia.

Sittenkuin me kowasta alustasta huolimatta olimme wiettäneet yömme sywimmässä unessa, herätti meidät nyt ensi kerran yht'äkkiä signaalitorwen ääni sekä ukkosentapainen jyrinä päämme päällä. Jyrinän saattoi aikaan ne likipitäin sata miestä, jotka asuiwat meidän yläpuolellamme toisessa kerroksessa ja jotka ensimmäisestä signaalitorwen toitotuksesta oliwat töytäisneet ylös ja pukeneet päällensä.

Warmaa on että nukutaan hywästi Imatran wedenputouksen wierellä, niin myös kerrotaan tykkimiehistä että ne woiwat häiritsemättä nukkua alinomaa toimessa olewan kanuunan wieressä. Samalla tawalla unhotimme mekin parissa päiwässä jyrinän yläpuolellamme, waikka nämä sata siellä ylhäällä, kruunun suurissa saappaissa, wälistä äksEerasiwat ja polkiwat tahtia, wälistä hywillä mielin tanssiwat, tietysti hywin keweillä askeleilla, ja muuta semmoista.

Kun näin yht'äkkiä olimme tulleet herätetyiksi, emme antaneet itsellemme tilaisuutta tarkastamaan aikaa, tiedustamaan mistä kysymys oli; ainoastaan yksi ajatus oli selwä kaikille: olimme kuulleet kerrottawan että sotamiehen kuullessaan signaalitorwen toitotuksen pitää wiipymättä olla walmis, tämä oli Heinäkuun 6 päiwä*) ja me olimme sotamiehiä. Silmänräpäyksessä seisoiwat kaikki walmiiksi puettuina lattialla odottaen mitä pitäisi tapahtuman. Wasta tässä werrattain rauhallisessa asemassa huomasimme kellon olevan 4 ja 5 wälillä aammusella. Tämä ei meitä kummastuttanut, sillä me tiesimme että sotamiehen pitää olla warhain ylhäällä. Mutta wähitellen rupesimme ihmettelemään ett'ei mitään muuta käskyä seurannut, ja tässä wartoowassa epätiedossa täytyi meidän olla kello 10 asti. Mutta hywä asia on sotamiehelle heti oppia olemaan aikaisin järjestyksessä, waikka myöhään tarwitaan.

Kl. 10 jälkeen e. p. alkoi tarkastus, jonka perästä toimitettiin suuri jako. Sotapalwelukseen kelpaawat asetettiin päällikköjen oikealle puolelle, siihen kelpaamattomat saiwat taaskin ottaa paikkansa wasemmalla puolella, missä heitä oikean puolen miehet katseliwat osaa-ottawilla ja sääliwillä silmäyksillä ja sen perästä saiwat he lähteä rauhassa kotiansa.

Waikka me olimme warustetut kaikellaisilla, jouduimme me ensimmäisen päiwän puolisella pieneen pulaan. Signalistin ystäwällisestä kutsumuksesta kokoonnuimme me kaikki tuohon paljon puhuttuun keittiön eli artellin wieressä olewaan, lattiattomaan ja seinättömään ruokasaliin. Täällä rupesiwat nyt useimmat näyttämään miettiwäisiltä, sillä waikka kaikki näyttiwät olewan siitä

*) Meidän reserwipalwelukfemme oli nimittäin määrätty kestämään Heinäkuun 6 päiwästä Elokuun 4 päiwään.

mielipiteestä että hernesoppa suurissa pöydälle asetetuissa kupeissa maistuisi oiwalliselta, oli kumminkin nästäwästi tarkoitus nauttia sitä ilman lusikatta. Miehistö ei kumminkaan mietiskellyt kauwan, waan wähäisen arwelun perästä istui koko komppania härppimässä tuota paksua hernesoppaa kupinlaidalta. Tämä teki sen että puulusikoita kyseltiin näinä päiwinä wilkkaasti kylässä, samoin weitsiä ja kahweleita.

Hywin huwittawa ilmiö, joka ensimmäisenä päiwänä synnytti suurta iloisuutta ja naurua, oli tuo suuri muodonmuutos eli waatetus, joka toimitettiin ulkona mäellä asehuoneen edustalla.

Ensin tuli merkillisin kappale: sotitakki kaikessa yksinkertaisuudessaan. Kaikki waatekappaleet owat tietysti tehdyt hywin suurella mitalla, sopiaksi sekä Pekalle että Paawolle. Kumminkin on niitä wähintäänkin kolmea eri suuruutta, ja niin hywin takki kuin sinellikin owat warustetut kurenauhalla. Sittenkuin itsekukin oli määrännyt itsellensä jonkun takin, oli tuo kirjawa joukko yht'äkkiä nyt muuttunut sotamieskomppaniaksi. Jos joku seisoi loitompana ja katseli tätä sotamiesjoukkoa, oli hänen warmaankin waikea ajatella että kaikki säädyt ja ammatit oliwat tässä edustettuina. Aatelismiestä ja talonpoikaa ei woinut loitompaa eroittaa ja päiwämies, renki tahi käsityöläinen ei ollut huonommin puettu kuin tilanhaltijakaan, maisteri tahi asioitsija. Merkittäwää kumminkin on että siwistys ja säädystys painawat kaswoihin leimansa, joka ei ole minkään muodonmuutoksen alainen ja joka aina näyttäikse. Niin ei tarwinnut koskaan jonkun siwistyneen, tulipa hän mihin talonpojan tupaan hywäänsä tahi muiden sotamiesten keskuudessa luopua tuosta tawaksi tulleesta nimityksestä „herra". Samalla tawalla sai komppaniassa kohteliaampi „Te" woiton „Sinusta".

Paitsi sotitakkia saa joka sotamies walkoisen woimistelupaidan. Tämä on hywin karkea, niin ett'ei kukaan kylän pesuämmä tahtonut ottaa sitä pestätksensä ilman juuriharjatta. Mutta sitä lujempi ja käytännöllisempi oli se.

Walkoiset housut, joita itsekukin sotamies saa 2 paria, owat hirmuisen leweitä eikä ne ole juuri hienoja. Erittäin merkilliset owat housuntaskut aiwan äkki-arwaamattoman awaruutensa tähden; housuntaskussa pitää sotamies tawallisesti kaikki pikkukalunsa, mitä hänellä on. Pullo punssia woi myöskin kadota näkymättömiin tähän kätköön. Hywin waikeata oli saada jotakuta paria parhaanpituisia housuja ja sen wuoksi ei se ollenkaan herättänyt huomiota jos käweltiin housunlahkeet käärittynä jonkun korttelin werran, lohdutimme itsiämme sillä että ne ensimmäisen pesun perästä tulisiwat parhaiksi. Tätä wastasi tuo oikeudenmukainen suhde että ne, joilla alussa oli parhaanpituiset housut, saiwat wuorostansa ne ensimmäisen pesun perästä jotakuta korttelia lyhemmäksi.

Mitä saappaihin tulee, niin oli pienin sopiwa suurimpaan jalkaan komppaniassa. Helposti woi ymmärtää että tämänkokoiset saappaat oliwat pian lopussa ja että toisten, jotka tahtoiwat käyttää kruunun saappaita, täytyi ottaa ne muutamia tuumia liian pitkiä. Ei se kumminkaan mitään haittaa, sillä lyhyen warren suu on hywin kapea keträsluun kohdalta, niin että jalka pysyy taneasti niissä. Riwiä ojentaissa pitää waan muistaa että ojennus on kyllä hywä, waikka saappaat woiwat pistää puoli korttelia etemmäksi eteenpäin kuin kumppalin.

Lakin pitää olla hywin pystyssä takaraiwolla. Se on sotasukkeluutta; siten näyttää mies arwokkaammalta, waikk'ei hän pitäisikään päätänsä tarpeeksi keikassa. Tämä waikutti myöskin lippuun tottuneesen otsaan niin, että se parin päiwän äkseerauksen perästä tuli tummanruskeaksi ja hywin helläksi ja wihdoin sai punaisenruskean wärin.

Paras, hyödyllisin ja kelwollisin waate, mitä sotamiehellä on, on kumminkin sinelli. Tuo suuri, pitkä, karkea sotamiehensinelli, joka näyttää niin jäykältä ja kankealta, mutta jota sotamies ennen pitkää oppii suuresti arwoittamaan. En emmi kutsuessani sitä ystäwäksi, sillä tällä on monta sellaista omaisuutta, jotka juuri owat tunnusmerkkinä ainoastaan uskollisimmille ystäwille. Kuinka waatimaton, kuinka itsensä nyraawainen ja myöntywäinen se on. Ei koskaan se petä, aina on se matkassa waikeina ja waiwaloisina aikoina, rajuilmassa ja kireässä pakkasessa. Paradiin ei se pääse tietysti koskaan, siihen on se liian karkea ja ruma, silloin saa hän, unhotettuna ja ylönkatsottuna jäädä nurkkaansa. Jos joku kylmä, myrskyinen ja sateinen päiwä tulee, niin silloin ajatellaan sinelliä, silloin on se kyllä hywä. Matkoilla, kentällä ja sodanjyskeessä seu-

raa se myötä, sitä warten on se tehty. Silloin tawallisesti kääritään sinelli kokoon ja kannetaan niinkuin konttia wiilekkeistä. Silloin, kerrotaan, toisinaan tapahtuwan että, kun se kuuman ottelun perästä awataan kääröstänsä, sieltä löydetään kuula, joka ei ole jaksanut tunkeutua läpi. Tämä uskollisin, hiljainen ja rauhallinen on helmaansa wastaan ottanut tuon murhaawan nuolen, joka oli tähdätty ystäwänsä, sotamiehen sydämeen.

Kerran seisoin puoliyön jälkeen wahtina kiwäärissä yksinäisellä ruutikellarilla metsän sisässä. En minkäänlaisia kauhistawia ryöwärihistorioita woi kertoa siltä yöltä, ei yhtään laukausta waihdettu, ei yhtään ihmisolentoa käynyt tällä yksinäisellä paikalla. Ainoastaan yksinäinen lehmä kulki hiljanwerkkaan polkutietä, joka siitä meni ohitse. Kun se huomasi minun, pysähtyi se ja katseli minua kauwan aikaa, seisoessani sinelli päälläni ja kiwääri olallani, warmaankin sille odottamaton ja outo näky. Se hyrähti hiljaa, joka luultawasti merkitsi „Jahaa" ja läksi sitte jatkamaan matkaansa.

Mutta yö oli pimeä ja kostea, harmaa sumu oli laaksossa; taiwaalla riippui kaikkialla synkkiä paksuja pilwiä, niin paksuja että ne melkein wiistiwät maata. Ajattelin kaikellaisia näinä pitkinä hetkinä. Kummallista on kuinka ajatukset suorastansa woiwat muuttua yhdestä asiasta toiseen, jolla edellisen kanssa ei näy olewan wähintäkään tekemistä. Kun lehmä oli mennyt pois, niin muistui mieleeni se katselmus, joka koko komppanialla muutamia päiwiä sitten oli ollut, ja se korkea matkustawainen herra, jolla oli hopeata olkopoleteissa ja joka katseli meitä karsailla silmäyksillä, sitte tulin ajattelemaan arestihuonetta, joka tekee niin julman waikutuksen kun menee sen ohitse, arestihuoneesta lensi ajatus kaleeriwankeuteen, josta Wiktor Hugo puhuu ja sieltä kuinka Jean Waljean karkasi waaranuhallisella tawalla Orionin raa'an nokasta, sitte muistin kuinka komppaniassa eräs joitakuita päiwiä ennen oli pudonnut kiikusta ja ollut wähällä taittaa niskansa j. n. e. j. n. e.

Wihdoin heräsin ajatuksistani kun kuulin pari raskasta pisaraa putoawan ruutikellarin katolle wiereessäni. Silloin huomasin paksut pilwet ja wähän pelonalaisena oiwalsin että rajuilma oli lähestymässä. Sillä wälin olin kokonaan unhottanut että sinelli oli matkassani. Nyt tulin aiwan kokonaan ihastuneeksi, kun muistin sen ja sen hywät omaisuudet. Hywä, ajattelin minä ja olin rauhallinen. Heti rupesikin raju-ilma riehumaan. Taiwas tuli wielä synkemmäksi, männyt ympärilläni huojuiwat kuin tikut maahan saakka ja sadetta tuli wirtana. Liki tunnin sain wielä seista tässä postipaikassani sateen lätinässä, mutta sinelli suojeli minua täydellisesti. Kun sitte tulin kotia, juoksi wesi noronaan sinellistä, itse olin kumminkin aiwan kuiwa. Kiitollisella ajatuksella ripustin minä tuon muhkean sinellin nurkkaansa, ryömin itse lawalleni ja nukuin sywään uneen ensimmäisen wahtini perästä ruutikellarilla.

Ensimmäisiä ja luultawasti wälttämättömimpiä sotamiehen tehtäwiä on oppia tekemään kunnioitusta ja wastaamaan päällikköjen puhutteluun. Sanat joita joku päällikkö woi sanoa komppanialle owat joko „hywää päiwää pojat„ tahi „hywin pojat" ja tähän on komppanian wastattawa „Jumala warjelkoon herra wääpeliä" taikka „ahkeruus on ilomme herra wääpeli". Ja tämä pitää oppia sekä ruotsiksi että suomeksi ja wenäjäksi. Mikä jokapäiwä tuli käytettäwäksi ja siis myöskin pian opittiin oli wääpelin terwehdykseen wastaaminen, joka aina oli suomalainen. Mutta oli muitakin terwehtiwiä kuin wääpeli ja aina täytyi wastaukseen liittää päällikön oikea arwonimi wääpelistä aina kenraaliin asti. Toisinaan tapahtui sen wuoksi, kun komppanian päällikkö sanoi: „hywin pojat" että suuri osa kiireissään huusi „Jumala warjelkoon herra wääpeliä" ja muuta semmoista.

Kun komppania ensin asetettiin, jaettiin se kielen suhteen neljään plutoonaan. Suomea puhuwat yhdistettiin yhdeksi plutoonaksi ja tässä oli asewelwollisia parhaasta päästä Mäntsälästä, luwultaan noin 40 kymmentä. Ainoastaan ruotsia puhuwaiset tekiwät samoin noin 40 miehen suuruisen plutoonan. Kaikki muut, luwultaan yhteensä wähän enemmän kuin nämät, jotka ymmärsiwät molempia kieliä, muodostiwat kaksi plutoonaa. Tämä jako pidettiin aina paitsi komppanian äksiisseissä, jolloin koko komppania asetettiin pituuden mukaan. Mutta paitsi näitä neljää plutoonaa syntyi pian niin kutsuttu „wiides plutoona", noin kymmenen miehen suuruinen, johon kuului semmoiset, joilla ei ollut taipumusta

sotapalwelukseen. Tässä plutoonassa erittäinkin käwi äksiisi hywin Swen Dufwan tapaan. Komantosanojen oppiminen wieraalla wenäjän kielellä oli tietysti melkein woittomaton waikeus. Sitä käytettiin linjamarsissa, kylkimarsissa ja juoksumarsissa ristiin rastiin pitkin awarata kenttää, ja kuka woi kertoa niiden askeleiden luwun mitä otettiin. Yksi tunnusti epäilyksissään oikein „ett'ei korwat selitä": hän ei woinut huomata mitään eroitusta „napletschoo'n" ja „ruschawolna'n" wälillä. Mitä oli tehtäwä? Sellaisia miehiä seuraa siinä tawallisesti huono onni; niin että jos joku arwiolta teki jonkun kiwääriliikkeen, oli se aina tietysti wäärin. Ainoa keino oli wilkaista kumppaliinsa wierellä ja tehdä sen mukaan.

Mikä saattoi wääpelin ja alaupseerit tuskastumaan oli tahti. Osa reserwiläisiä piti niin kutsuttua lehmäntahtia. Se on, heidän askeleensa oliwat aiwan säännöttömiä, he eiwät astuneet oikealla eikä wäärällä jalalla, waan ottiwat askeleensa keskellä muiden askelta.

Wiides plutoona tuli siis kyllin tunnetuksi, ja jokainen sen jäsen kuuluisaksi koko komppaniassa. Mutta he oliwat wäsymättömiä ja itsepäisiä, nämät wiides-plutoonalaiset. Yhteisen äksiisin loputtua, kuulimme usein näiden äkseerawan ja marssiwan koridooreissa, ja me saimme taaskin nähdä sananlaskun käywän toteen, ahkeruus kowan onnen woittaa, sillä kuukauden lopulla woitiin nämä jo pistää riwien wäliin. Luulemme että moni näistäkin yksinkertaisista, kärsiwällisistä ja uutteroista, jotka rauhan aikana äkseerawat Swen Dufwan tapaan wielä kerran kun waaditaan tieläwät sotia Swen Dufwan tapaan.

Helsingissä, J. C. Frenckell'in ja Pojan luona, 1883.

Suomen Kustannus-yhtiön asiamiehillä

on saatawana

tässä

Kirja-Luettelossa

nimitettyjä kirjoja.

Kun kirjoja ostetaan koulu-, pitäjän- tahi kansakirjastoihin saadaan alennus, joka määrätään sen summan jälkeen, minkä kirjain hinta yhteensä tekee.

Helsinki, Joulukuu 1883.

G. W. Edlund.

Helsingissä,
Hufwudstadsblad'in kirjapainossa, 1883.

Yhtiön asiamiehet ovat:

Haminassa (Fredrikshamn)	Neiti Alexandra Elfving.
Heinolassa (Heinola)	„ Alma Kjöllerfelt.
Helsingissä (Helsingfors)	Hrrt G. W. Edlund, K. E. Holm, Wickström & C:o.
Hämeenlinnassa (Tavastehus)	Herra A. W. Grönholm.
Iisalmessa (Idensalmi)	„ G. Ignatius.
Joensuussa (Joensuu)	Neiti A. Schlüter.
Juvalla (Jokkas)	„ A. Masalin.
Jyväskylässä (Jyväskylä)	Herrat Weilin & Göös.
Jämsässä (Jämsä)	Herra H. Salonius.
Kajaanissa (Kajana)	Neiti Ch. Backman.
Kokkolassa (G:la Karleby)	„ Ch. Face.
Kotkassa (Kotka)	Herra W. Weman.
Kristiinassa (Kristinestad)	Rouva Lina Sundman.
Kuopiossa (Kuopio)	Herra V. Weurlander.
Käkisalmessa (Kexholm)	„ K. J. Moberg.
Lappeenrannassa (Willmanstrand)	Rouva E. Pelkonen.
Lovisassa (Lovisa)	Neiti A. Hamberg.
Maarianhaminassa (Mariehamn)	Montellin kirjakauppa.
Mikkelissä (S:t Michel)	Neidit A. & A. Antell.
Oulussa (Uleåborg)	Herra O. Jalander.
Pietarissa (S:t Petersburg)	„ A. Lindeberg.
Pietarsaaressa (Jakobstad)	Neiti M. Dreilick.
Porissa (Björneborg)	Herra O. Palander.
Porvoossa (Borgå)	„ G. L. Söderström.
Raahessa (Brahestad)	Neiti A. Friemann.
Raumalla (Raumo)	Herra O. Granström.
Salossa (Salo)	Neiti C. Cavén.
Savonlinnassa (Nyslott)	„ O. von Fieandt.
Sortavalassa (Sordavala)	Herra C. W. Alopæus.
Tammisaaressa (Ekenäs)	Rouva E. Grönroos.
Tampereella (Tammerfors)	Herra E. Hagelberg.
Tohmajärvellä (Tohmajärvi)	Neiti K. Pelkonen.
Torniossa (Torneå)	Herra P. Kajander.
Turussa (Åbo)	Frenckellin Kirjakauppa, Hra J. Th. Åkerman.
Uudessa Kaarlebyssä (Nykarleby)	Herra F. V. Illberg.
Uudessakaupungissa (Nystad)	Neiti A. Nordman.
Waasassa (Nikolaistad)	Herra C. Freese, Neiti K. Montin.
Wiipurissa (Wiborg)	Herrat Clouberg & C:o, J. C. Lagerspetz.

Haaparannassa (Haaparanta)	Herra E. Hammarén.

Uskonnollisia kirjoja.

Arndt, Johannes, Postilla eli wuotisten Sunnuntai- ja Juhlapäiwäin Ewankeliumien hengellisiä ja rakentawaisia selityksiä. Ruotsin kielestä suomentanut Georg Monell. Kolmas painos. Sid. 7 Smk.

Aurelius Augustinon, Hippon entisen pispan, Käsikirja ja kahdakkeskisiä puheita Jumalan kanssa, suomentanut G. Dahlberg, 50 p:iä.

Baxter, R., Herätys-huuto kääntymättömille, kääntymään ja elämään. Suomentanut Gust. Dahlberg. Toinen painos. 75 p:iä.

Bersier, Eugéne, Ihmis-suvun synnin ja armon yhteisyydestä. Uskonnollinen puhe. Käännös. 1 Smk.

Besser, F. W., Jesuksen korottaminen kunniaan, taikka: selityksiä Jesuksen ylösnousemisesta kuolleista, ilmaantumisesta opetuslapsillensa, taiwaasen astumisesta ja istumisesta Isän oikealla kädellä. Saksan kielestä kääntänyt G. D. 1 Smk. 25 p:iä.

Bethlehemin Tähti. Joululehti wanhoille ja nuorille. 25 p:iä.

Beck, J. T., Walituita Kristillisiä puheita. Suomennos. 2 Sm.

Bunian, J., Sen ijankaikkisen ja kaikkiwaltian Kuninkaan Jesuksen Kristuksen Pyhä Sota pimeyden ruhtinata wastaan ihmisen sielusta. G. M—n suomentanut ruotsin kielestä. Sid. 3 Smk.

— Kristityn ja Kristityn lesken waellus. Helppohintainen painos sunnuntaikouluja ja kotia warten. Kaunistettu 95:llä kuwalla. 1 Smk. 75 p:iä.

— Kertomus hengellisistä kokemuksistaan. Lyhennetty suomennos. 60 p:iä.

Cederström, Th., Lasten postilla. Lyhyitä saarnoja lapsille eräältä lasten ystäwältä. Suomentanut A—a 1 Smk.

Clodd, Edv., Ihmiskunnan lapsuuden-ikä. Lyhyt kertomus ihmisen alkuperästä. Ruotsin kielestä suomensi Juho Jäykkä. 1 Smk.

Epä-uskon rangaistus nähtäwä Juutalaisissa, jotka owat hyljäneet mailman Wapahtajan Jesuksen Kristuksen. 20 p:iä.

Franzén, F. M., Köyhille ja rikkaille. Pyhän Raamatun mukaan. Suomentanut A. J. Weänänen. 1 Smk. 40 p:iä.

— Wankinwartia Philippissä. Tekokirj. 16: 23—36. Ruotsin kielestä suomennettu. 20 p:iä.

Fritsch, A., Hengellinen myrrhami-kimppu, eli sydäntä särkewä ja liikuttawa waroitus meidän kalliin Wapahtajamme ja Lunastajamme Jesuksen Kristuksen kärsimisen ja kuoleman alinomaiseen tutkimiseen. Ensikerta präntätty wuonna 1685. Juthin eli Tanskan kielestä suomeksi kääntänyt J. H. Oikonut ja präntättiin kustantanut H. R. Sid. 50 p:iä.

Funcke, O., Kristillisiä kysymysmerkkejä, eli kuinka elämän waikeammissa kysymyksissä ja niiden ratkaisemisessa woidaan tietää, mikä on Jumalan tahto. Lisäys hengelliseen terweyden hoitoon. Suomennos. 75 p:iä.

Gossner, J., Jesus ihmisen sydäntä kolkuttawa. Suomentanut Jaakko Jaakonpoika. Toinen painos. 40 p:iä.

Herätyshuuto. 20 p:iä.

Ingman, A. W., Raamatun selityksiä. V. Tässä wiidennessä wihossa on selitettynä: Esaian ennustus (49—66); Paawalin lähetyskirja Romalaisille. I; Paawalin epistolat Thessalonikalaisille; Paawalin niin kutsutut wirkakirjat eli epistolat Titukselle ja Timotheukselle; Hesekielin ennustus I. 7 Smk.

— VI. Tässä kuudennessa wihossa on selitettynä: Ezechielin ennustus. (21—48 luwut); Romalaisepistolat. II; ja Paawalin ensimäinen epistola Korintilaisille (1—7 lukua). 5 Smk.

Ingman, A. W., Raamatun selityksiä. VII. Tässä seitsemännessä wihossa on selitettynä: Sananlasku-Raamattu. Korintiläisepistolat. II. Johanneksen ewankeliumi. I. 3 Smk 50 p:iä.

— Silmäyksiä 17 ja 18 wuosisatain herätysten sekä theologisten rientoja historiahan. 50 p:iä.

James, J. A., Johdatus ja lohdutus niille, jotka owat murheelliset pelastuksestansa. Suomentama C. O. Roseniuksen ruotsennoksesta. Sid. 80 p:iä.

Jesuksen Sanoja. Kokoellut „Uskollinen Lupaaja", „Jesuksen mieli", y. m. kirjain tekijä. Suomennos. 25 p:iä.

Jesuksen mieli. 25 p:iä.

Jobin Kirja. Hebrean alkukielestä uusi käännös, jossa wanhaa Pyhän Raamatun suomennosta on mahdollisimmasti noudatettu. Pipliasuomennoskomitean ja muitten Raamatun ystäwien tarkasteltawaksi painoon toimittanut Gabr. Geitlin, Jumaluusopin Professori. 25 p:iä.

Juutalaisten naimisista selitys Pipliaa seuraten. 50 p:iä.

Krummacher, F. W., D:r, Salomo ja Sulamith. Saarnoja Korkiasta Weisusta. Suomennettuja. Toinen painos. Sid. 1 Smk. 75 p:iä.

Kurtz, Joh. H., Kristillinen Uskon-oppi, Ewankeliumillisen Seurakunnan opin mukaan. J. W. Murmannin suomentama neljännestä saksalaisesta painoksesta. Toinen painos. Sid. 2 Smk.

Lindblad, J. M., Tiellä. Lyhykäisiä tutkistelemuksia kunakin päiwänä wuodessa. Suomentanut J. Osk. Dannholm. Sid. 3 Smk.

Luther, Martti, Toht., Kirkko-postilla. Ewankeliumi ja Epistolan saarnat. Lyhensi Fred. Rechardt ja W. Fredriksson. Sid. 5 Smk.

— Rippikirja. Suomennos. 75 p:iä.

— Hengellinen Aarre-aitta. Sisältäwä kaksi osaa. Ensimäinen osa sisältää: Lyhywiä tutkistelemuksia kunakin päiwänä wuodessa. Toinen osa sisältää: Tutkistemuksia Wanhasta ja Uudesta Testamentista otetuin ainetten johdosta, sekä muutamia Tohtori Lutheruksen hengellisiä lauselmia y. m. Suomentanut F. O. D— m. Sid. 2 Smk.

Toht. Martti Luther. Elämäkerta. 25 p:iä.

Lutheruksen nuoruuden elämä. Historiallinen kuwaelma. Tehnyt Merle d'Aubignen mukaan T:ri C. Zacheus. Ruotsista somentanut E. J. Blom. 1 Smk. 75 p:iä.

Luterus kodissansa ja ystäwäinsä parissa w. 1525–1546. Historian mukaan kuwaillut A. Listow. Ruotsiksi wapaasti kääntänyt T:ri C. Zacheus ja siitä suomentanut E. J. Blom. 2 Smk.

Lönnrot, Elias, Wäliaikainen Suomalainen Wirsikirja. Uudestaan korjattu ja neliäänisillä nuoteilla warustettu laitos. Nid. 3 Smk. 50 p:iä. Sid. 4 Smk. 50 p:iä.

Meidän Herramme Jesuksen Kristuksen lapsuuden-kirja, niin myös lyhykäinen tieto Neitseestä Mariasta ja hänen wanhimmistansa Joakimista ja Annasta. Suomeksi käännetty. Kuwilla kaunistettu. Uudistettu kolmas painos. 40 penniä.

Murman, J. W., Setän opetuksia sielu-tieteessä, ajattelewalle kansalle luettawaksi. 40 p:iä.

Muutamia esimerkkijä Jumalan warjelewasta ja rankasewasta läsnäolosta. 10 p:iä.

Muutamien Pyhän Raamatun wärsyjen lyhyjä selityksiä. 20 p:ä.

Neander, Aug., Muistelmia Pyhän Krysostomon ja Johannes Hussin elämästä. Ruotsin kielestä suomennettuja. 60 p:iä.

Pontoppidan, Erik, Autuuden oppi luonnollisessa järjestyksessänsä, nuorille ja yksinkertaisille. Ruotsista suomennettu. 10 p:iä.

Psaltari. Sid. 50 p:iä.

Päiwistä parhain, taikka Sunnuntai-päiwän oikean wiettämisen siunaus työtätekewälle säädylle, myös heidän ajallisen onnensa suhteen. Kirjoitettu Skotlantilaisen yrttitarhan-hoitajan tyttäreltä. Suomentanut E. R. 25 p:iä.

Roos, M. F., Jumalanlasten erinkaltaisuudesta ja yksinkaltaisuudesta tässä elämässä. Suomennos ruotsista. 80 p:iä.

Sellergren, P. L., Ainoa tie ijankaikkiseen elämään Kristillisessä saarnassa. Toinen helluntai-päiwänä 1826. Ruotsista suomennettu. 35 p:iä.

Syreen, P. H., Kristillinen ajatus-almanakka, sisällänsä pitäwä lyhykäisiä johteita Jumalallisiin ajatuksiin, erinäisissä asianhaaroissa ja tiloissa. Neljännen ruotsin kielisen ylöspanon johdatuksella suomennettu. 40 p:iä.

Syreen, P. H., Matkustajat elämän ja kuoleman tiellä, tahi todistuksia uskon ja epäuskon erilaisesta woimasta, sekä elämässä, että warsinkin kuolemahetkessä. Suomennos. 80 penniä.

Tohtori Lutherin opin ydin eli autuuden tunto synteimme anteeksi saamiseksi ja rauhaksi Jumalan kanssa. Armon järjestyksen selityksenä kirjoittanut E. P. Giers. Suomentama. 50 p:iä.

Tollesson, P., Oletko Kristitty? Tämän tarpeellisen tunnon kysymyksen kaikille, jotka Kristukseen kastetut owat, on ennen wanhaan saarnassa lähimmäisnä sunnuntaina uudenwuoden päiwästä. Suomeksi toimittanut J. Molin. 40 p:iä.

Tuomas Kempin kirjan, Kristuksen seuraamisesta, suomenti E. J. Kemelli. Uusi (esilehden) painos. Sid. 1 Smk. 20 p:iä.

Uuden testamentin kirjoittajien, Ewangelistaen ja Apostolien, lyhy elämä-kerta. 20 p:iä.

Uskollinen Lupaaja. 25 p:iä.

Uskon tunnustus, ojettu Suuriwaltialle Keisarille Kaarle wiidennelle Herrain-päiwinä Augsburgin kaupungissa w. 1530. Latinan kielisestä suomentanut Gustaf Dahlberg. 50 p:iä.

Uskon wanhurskaus. 30 p:iä.

Waellus-wirret tiellä taiwalliseen sioniin. Kymmenennestä ruotsalaisesta painoksesta suomennettu. Sid. 75 p:iä.

Warelius, Antero, Saatanto tuonelaan, eli ilmoitteita miten meikäläiset kuolleen-korjaus-tawat owat muodostuneet. 50 p:iä.

Wiisitoista erinomaista esimerkkiä Jumalan ihmeellisistä teistä sieluja herättäessänsä. 30 penniä.

Wääristä Kristuksista ja wääristä profeettaista, joita Wapahtajamme, Jesus Kristus ennusti tulewaksi mailmaan Matth. 24 lu'ussa. 15 p.

Yhteinen mailman historia, Raamatun hengen mukaan kerroiltu, perheitä ja kouluja warten. Käännös kuudennesta saksalaisesta painoksesta. 1 Smk. 50 p:iä.

Historia- ja Maantieteellisia kirjoja.

Ahlqwist, A., Muistelmia matkoilta Wenäjällä wuosina 1854—1858. 4 Smk.

Aspelin, J. R., Savonlinna 1475—1875. Kuusi puupiirrosta ja neljä asemakarttaa. 2 Smk.

Biografinen Nimikirja. Elämäkertoja Suomen entisiltä ja nykyajoilta. Toimittanut Suomen Historiallinen Seura. Sid. 32 Smk.

Blomstedt, Osk., Kuwaelmia 1808 wuoden sodasta Suomessa. 1 Smk. 20 p:iä.

Fortman, H., Mailman Historian-Aitta. Kertomuksia ja luonnekuwaelmia yleisestä historiasta. Suomennos. 1:n osa. 2 Smk 50 p.

Hellvald, Fr. von, Maan kansat ja valtakunnat. Saksan kielestä suomentanut N. Hauvonen. I. Europa. 48 puupiirroskuvan kanssa. Nid. 3 Smk. 50 p:iä. Sid. 4 Smk. 50 p:iä.

Ignatius, K. E. F., Tilastollinen käsikirja Suomenmaalle. Nid. 4 Smk. Sid. 5 Smk. 75 p:iä.

— Suomen Suuri-ruhtinakunta. Tilastollisia tietoja. Suomentanut P. E. E. 2 Smk

Ignatius, K. E. F., Suomen maantiede kansalaisille. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran antaman toimen johdosta kirjoittanut *K. E. F. Ignatius.* I. Yleinen katsaus maahan ja kansaan, kartoilla ja kuvilla varustettu. Ensim. vihko. Kahdellakartalla. 3 Smk. 50 p:iä.

Tämä teos ilmestyy vihottain ja tulee täyttämään noin 35 arkkia, jaettuina kolmeen vihkoon, joista jokainen on oleva melkein samankokoinen kuin tämä ensimäinen. Se on sisältävä seuraavat 20 lukua:

I. Nimi, asema ja suuruus. — II. Ympärillä olevat meret. — III. Maan pintasuhteet ja ulkomuoto. — IV. Silmäys Suomen geologillisiin oloihin. — V. Vuoret. — VI. Hydrografia. — VII. Ilman-ala. — VIII. Kasvikunta. — IX. Eläinkunta. — X. Suomenmaan asuttamisen historia. — XI. Maan väestö. — XII. Vaiheet väestössä. — XIII. Elinkeinot. Maanviljelys apu-

toimineen. — XIV. Elinkeinot, jatkoa. Vuoriteollisuus. — XV. Elinkeinot, jatkoa. Kotiteollisuus. Käsityöt ja tehtaat. — XVI. Kauppa ja meriliike. XVII. Raha-asiat. — XVIII. Henkinen sivistys. – XIX. Elämänlaatu ja tavat. – XX. Valtiolliset ja hallinnolliset olot.

Hinta määrätään kunkin vihon arkkiluvun mukaan, jolloin lasketaan 30 penniä arkilta, kartat ja kuvat siihen luettuina.

Kajaani, Joh. Fredr., Suomen Historia. Ensimäinen osa: Pakanuuden ja paawinuskon ajat. Uudistettu laitos. 2 Smk. 50 p:iä.

Kastman, Karl, ja **Thor Brunius,** Maantieteellisiä kuwaelmia erityisistä maista ja kansoista. Kirja kouluille ja kodeille. Kolmannesta parannetusta painoksesta suomentanut ja Suomea koskewan osan lisännyt K. K—s. Sid. 2 Smk. 50 p:iä.

Koskinen, Yrjö, Suomen kansan historia. Toinen, uudistettu painos. Nid. 6 Smk. Sid. 7 Smk.

Kuwaelmia sodasta Wenäjän ja Turkin wälillä 1877—78 paraiten lähteitten mukaan ja warustettuna suurella joukolla kuwia: muotokuwilla, tappelukuwilla, paikankuwilla sekä kartalla. Sid. 3 Smk.

Merkillisiä tappeluita ja tapauksia historian alalta. (Suomennoksia). I. 1 Smk. 50 p:iä.

Meurman, A., Sanakirja yleisen siwistykseen kuuluwia tietoja warten. 75 p:iä. wihkolta.

Tällä nyt arwoisalle yleisölle tarjotulla „Sanakirjalla yleiseen siwistykseen kuluwia tietoja warten" tarkoitetaan hankkia jokaiselle kirjallisuuden ja sanomalehdistön käyttäjälle opas, jonka awulla hän helposti woi saada selkoa sanoista ja asioista, jotka sattuwat olemaan hänelle outoja ja tuntemattomia. Toiwon tällä helpoittawani kansalliskirjallisuuden käyttämistä ja lewittämistä kaikkiin kansan kerroksiin, jonka wuoksi olenkin pannut kirjan hinnan niin alhaiseksi, että sille siinä suhteessa ei wedä wertoja mikään Suomessa ilmaantunut kirjallinen tuote.

Kirja on annettawa korkeintaan 12 wihossa. Hinta kustakin wihosta on olewa 75 penniä ja koko kirjan hinta siis 60 arkin kokoisena, ainoastaan 9 markkaa, joka summa jaettuna koko ilmaantumisen ajalle on niin mitätön, ett'ei sen pitäisi estää yhtäkään kirjallisuuden wiljelijää tätä kirjaa itsellensä hankkimasta, joka onkin ollut tarkoitukseni sen kustantamisella.

Rambaud, Alfred, Venäjän historia vanhemmista ajoista alkaen vuoteen 1877. Sisältää 3 Venäjän maan kartta. Muodostamalla suomentanut P. Hannikainen. 6 Smk.

Suomen Suuriruhtinaskunnan Perustuslait ynnä Liite. 4 Smk.

Wääpeli Lemminkäisen päiwäkirja. Suomen kaartin retkestä Konstantinopolin muurien edustalle. Wuosina 1877—1878. 1 Smk. 50 p.

Kaunokirjallisuutta.

Romaneja, Kertomuksia, Runoelmia sekä Näytelmä-kirjallisuutta.

Almqwist, C. J. L., Kappeli. Kertoelma. Toinen painos. 40 p:iä.

— Naapurit Merensaaristossa, tarina kansalle luettawaksi kirjoitettu. Ruotsista suomennettu. 25 p:iä.

Anrikka taikka suomennoksia ulkomaalaisten kauniista kirjallisuudesta. Wuonna 1846. II. Eräkäs. Jutelma Öhlenschlägeriltä. 80 p.

— V vihko sisältää seuraavain arvokasten kirjailijain käsialaa runollista: E. M. Franzen'in, J. L. Runeberg'in, Fr. Cygnæus'en Z. Topelius'en, Es. Tegner'in; suorasanaista: J. W. Snellman'in, J. J. Nervander'in, Z. Topelius'en, G. W. Wallin'in, K. Chydenius'en, E. Lönnrot'in, M. A. Castrén'in ja J. L. Runeberg'in. 2 Smk.

Auerbach, Berthold, Juoseppi lumessa eli onnettomus waihtelehta onneksi. Tarina. Suomentanut Malakias Costiander. Nid. 1 Smk. Sid. 2 Smk.

Auerbach, Berthold, Wilun-ihana. Suomennos. Nid. 3 Smk. Sid. 4 Smk. 75 p:iä.

Auringonsäteen kertom. N:o 1. Katso Kaunokirjallisuutta. II.

Benedix, R., Katso Näytelmä-kirjallis. 1:n wihko.

Björnstjerna-Björnson, Leonarda. Katso Kaunokirjall. IV.

Björnstjerna Björnson, Iloinen poika. Norjankielestä suomensi T. J. Dahlberg. 1 Smk. 20 p:iä.

Beecher Stowe, Lukinwerkkoja. Katso Kaunokirjall. IX.

Bremer, Fredrika, Perhe. Katso Kaunokirjall. XII.

Chaillu, Paul B. du, Matkustusretket keski-Afrikassa. Suomentanut N. Hauwonen. Warustettu 41 kuwalla ja yhdellä kartalla. Sid. 7 Smk.

Cooper, James Fenimore, Kuvauksia metsäelämästä sivistyksen äärimmäisillä rajoilla eli Natty Bumpon elämänvaiheet pohjois amerikan indianien parissa. Ruotsin kielestä suomentanut K. E. S. 2 Smk. 50 p.

Dickens, Ch., Sokea sisareni. Katso Romaneja ja Kert. III wihko.

— Sisar Rosa. Katso sama VII wihko.

Drachman, H., Kaksi laukausta. Katso sama IV wihko.

„Ei waan huwiksi" N:o 1 Neuwoja ja osoituksia pikkulasten hoidossa. Antanut Professori Hjalmar Abelin. Suomennos. 20 p:iä.

— N:o 2. Kaksi kynäelmää Pekka Tuomaanpojalta. Ensimäinen: Kaarle 11:s hewoskauppiaana. Toinen: Siunattu joululahja. Suomennos. 20 p:iä.

— N:o 3. Muutaman juomarin elämä ja kuolema. Tositapaus kerrottu Eno Adamilta. Suomennettu. 20 p:iä.

— N:o 4. Wuonon Kimo, pieni jutelma kyytirattailta. Kirjoittanut Jonas Lie. Suomentanut Ferd. Ahlman. 20 p:iä.

Eno, Adami, Muutaman juom. Katso „Ei waan huwiksi".

Erään köyhän mutta Jumalata pelkääwäisen nuorukaisen ero rakkaista wanhemmistansa, kuin myös hänen erinomainen onnensa maailmassa. Ruotsista suomentanut Fr. Ahlqwist. 40 p:iä.

Foe, De, Robinpoika Kruusen ihmeelliset elämänwaiheet. Suomentama. O. C. 75 p. Kirja, joka on walaistu wiidellä puupiirroksella ja kaikkiin kansan kirjastoihiin, jonka wuoksi se onkin painettu useimmilla Euroopan kielillä, suomeksikin useampana eri teoksena.

Friis, J. A., Katso Kaunokirjall. XIII.

Genowewa tahi kertomus yhden jumalisen rouwan wiattomasta kärsimisestä. A. Räty, saksasta suomentanut. Neljäs painos. 1 Smk.

„Genowewa on yksi kaunimmista ja liikuttawammista muinoisen ajan kertomuksista. Aiottu kaikille hywille ihmisille, mutta erinomattain äiteille ja lapsille. Tämä painos on kaunistettu kuwalla, joka osoittaa Genowewa korwessa lapsensa ja peuran kanssa.

Gummerus, K. J., Peritäänkö wihakin? Katso Romaneja ja Kertom. I wihko.

Hannikainen, P., Pitäjään-kirjasto, opiksi ja huwiksi Suomen pereille. 1 Smk. 25 p:iä.

Hertz, Henrik, Kuningas René'n tytär. Lyryllinen drama yhdessä näytöksessä. Suomentanut J. Enlund. 2 Smk.

Hiller, W. v., Kotka-Wappu. Katso Romaneja ja Kert. III wihko.

Interinsaaren tyttö. Jutelma. Ruotsista suomennettu. 1 Smk. 20 p:iä.

Jansen, L., Ojamylläri ja hänen miniänsä. Katso Romaneja ja Kertom. VI wihko.

Janson, K., Per ja Bergit. Sama. VI wihko.

„ „ Marit Skjölte. Sama. VI wihko.

„ „ Liw. Sama. VII wihko.

„ „ Lumottu. Sama. VIII wihko.

Jessikan Äiti. Suomennos. Toinen painos. 35 p:iä.

Jókai, Mór, Pakolaisen päiwäkirja. Katso Romaneja ja Kertom. III.

Kansan Ystäwä. Kuwilla warustettu kansan lehti. 1877. Hänen Majesteetinsa Keisari Aleksander II muotokuwalla sekä 47 puupiirroksen kanssa. 3 Smk.

Kansan Ystäwä. 1882. 4 Smk.

Kaukaa. Kertoelmia Aasian aloilta. Suomennos. 50:llä kuwalla. 1 Smk

Kaunokirjallisuutta:

I. Naisen haamu. Mysterio neljässä kertomuksessa. Kirjoittanut Wilkie Collins. Suomensi A. O. F. 75 p:iä.

II. Auringonsäteen kertomuksia. N:o 1. Tulo uuteen kotiin. Suomennos englantilaisen alkuteoksen 4:stä painoksesta. — 60 p:iä.

III. John Jagon henki tahi kuollutko wai eläwä? Kirjottanut Wilkie Collins. Suomensi A. O. F. 75 p:iä.
IV. Leonarda. Näytelmä neljässä tapauksessa Björnstjerna Björnson. Suomentanut J. Enlund. 1 Smk. 50 p:iä.
V. Abdallah eli nelilehtinen apila. Arabialainen kertomus. Jutellut Edv. Laboulaye. Suomentanut R. Mellin.
VI. Alhambra. Kirjoittanut Washington Irving. Suomentanut R. Mellin. 3 Smk.
VII. Soitannollisia satuja ja jutelmia. Kirjoittanut Elise Polko. Suomeksi sommitellut Ferd. Ahlman. I. 1 Smk.
VIII. Talismani. Romani Walter Scotilta. Englannin kielestä suomennettu. Warustettu 10:llä kuwalla. 4 Smk. 50 p:iä.
IX. Lukinwerkkoja eli pieniä tomupiiloja, jotka kotionneamme haittaawat. Mrs Harriet Beecher Stowe'lta. „The Chimney Cornerin" mukaan suomentanut —y—n. 75 p:iä.
X. Martin Paz. Kertoi Jules Werne. Suomensi A. O. F. 50 p:iä.
XI. Koditon. Kertoili Fritz Reuter. Suomensi A. O. F. 75 p:iä.
XII. Kuwauksi jokapäiwäisestä elämästä. Perhe. Kirjoittanut Fredrika Bremer. Suomentanut T. H. 4 Smk.
XIII. Laila eli kuwaelmia Ruijan rannoilta. Kirjoittanut J. A. Friis. Norjan kielestä suomennettu. 3 Smk.

Koitar. Savo-Karjalaisen osakunnan Albumi. I. Kahden soitantolehden kanssa. 2 Smk.
Koitar. III. Neljällä soitantolehden kanssa. 2 Smk. 50 p:ä.
Laboulaye, E., Abdallah. Katso Kaunokirjall. V.
Lie, J., Wuonon Kimo. Katso „Ei waan huwiksi". 4.
Lukemisia Suomen kansan hyödyksi, Sawo-Karjalaisten oppiwaisten toimittamia. II. 70 p. — III. 60 p:iä.
Maalta ja mereltä eli kokous matkakertomuksia kaikkein aikojen kuuluwista löytöretkeilijöistä Marco Polosta meidän aikoihin asti. I. Marco Polo, Columbo, Wasco di Gama. Suomennoksia. 40 p:iä.
Mansikoita ja Mustikoita. I. 2 Smk. 40 p.
„ „ „ III. 2 Smk.
Matkakertomuksia. I. Katso Richter.
Mauri Jókai, Rakkaita sukulaisia. Katso Romaneja ja Kert. VIII wihko.
Mitä mummo kertoi. Sama. IV wihko.
Merkillisiä tappeluita ja tapauksia historian alalta. (Suomennoksia). I. 1 Smk. 50 penniä.
Molière, Wäkinäinen naiminen. Katso Näytelmäkirjall. 2:nen wihko.
Näytelmä-kirjallisuutta:
1:nen wihko. Riita-asia. Ilweilys yhdessä näytöksessä. R. Benedix'in tekemä. Saksan kielestä mukailemalla suomentanut A. Oksanen. 40 p:iä.
2:nen wihko. Wäkinäinen naiminen. Ilweilys yhdessä näytöksessä, Moliéren tekemä. Ranskan kielestä suomennettu. 40 p:iä.
3:s wihko. Kukka kultain kuusistossa. Komedia yhdessä näytöksessä. Ruotsalaisesta suorasanaisesta runoksi mukaillut A. Rahkonen 75 p:iä.
Oksanen, A., Säkeniä. Kokous runoelmia. Neljäs, enännetty painos. Nid. 3 Sm. 50 p:iä. Sid. 5 Sm.
Pohjolon puolukoita. Keräymä runoja, suomennoksia ja alkuperäisiä, sepinnut G. G. F. 1 Smk 50 p:iä.
Polko, E., Soitann. satuja ja jutelmia. Katso Kaunokirjall. VII.
Reihl, J. H., Herran wuosi. Katso Romaneja ja Kertom. IV wihko.
Reuter, F., Koditon. Katso Kaunokirjall. XI wihko.
Richter, T. F. M., Matkakertomuksia. I. Onneton matka Hampurista S:t Thomassaarelle sekä paluumatka New-Yorkin kautta Köpenhaminaan. Suomentanut R. H—n. 1 Sm.
Riedl, X., Maalarin maine. Katso Romaneja ja Kertom. IV wihko.
Riehel, W. H., Laupeuden työt. Katsa sama. VII wihko.

Romaneja ja Kertomuksia.

I wihko: 1. Tarina, syntymäkanpungistani saatu. Englannin kielestä suomennettu.
2. Peritäänkö wihakin? Jutelma kahdessa osassa. Kirjoittanut K. J. Gummerus. 1 Smk. 50 p.
II wihko: Qwintin Durward. Walter Scott'in kirjoittama. Englannin kielestä suomentanut Suonio. 5 Smk.

III wihko: 1. Pakolaisen päiwäkirja. Kirjoittanut Jókai Mór. Suomennos Unkarin kielestä.

2. Sokea sisareni. Kirjoittanut Charles Dickens. Suomennos.

3. Kotka-Wappu. Kertomus Tyrolin wuoristosta. Tehnyt Wilhelmina v. Hillern, synt. Birch. Suomentanut E. 1 Smk 75 p.

IV wihko: 1. Maalarin maine. Tositapauksen mukaan kertonut Xawer Riedl. Suomentanut Katri S.

2. Herran wuosi. Kirjoittanut J. H. Riedl. Suomennos.

3. Mitä mummo kertoi. Tanskaksi kirjoitti J. Suomeksi käänsi Uppa.

4. Kaksi laukausta. Kirjoittanut Holger Drachmann. Suomentanut E. 1 Smk. 50 p.

V wihko: Perthin kaupungin kaunotar. Kirjoittanut Walter Scott. Suomentanut Suonio. 4 Smk.

VI wihko: 1. Per ja Bergit. Kirjoittanut Kristofer Janson. Norjan kielestä suomentanut E.

2. Ojamylläri ja hänen miniänsä. Kirjoittanut Lydia Jansen. Suomentanut Betty.

3. Marit Skjölte. Kirjoittanut Kristofer Janson. Norjan kielestä suomentanut E. 1 Smk. 25 p:iä.

VII wihko: 1. Laupeuden työt. Kirjoitti W. H. Riehl. Suomensi Katri S.

2. Liw. Kirjoittanut Kristofer Janson. Norjan kielestä suomentanut E.

3. Luutnantti Jergunowin juttu. Kertonut Iwan Turgeniew. Suomennos.

4. Sisar Rosa. Seitsemässä kuwussa kertonut Charles Dickens. Suomennos Englannin kielestä. 1 Sm. 50 p:iä.

VIII wihko: 1. Lumottu. Kirjoittanut Kristofer Janson. Suomennos.

2. Rakkaita Sukulaisia. Kirjoitt. Mauri Jókai. Unkarin kielestä suomentanut Antti Jalawa. 1 Sm. 25 p:iä.

IX wihko: Nuoruuden unelmia. Suunnitteli Z. Topelius. Suomensi Samuli S. Edellinen osa. 1 Sm. 25 p:iä.

Runeberg, J. L., Hauta Perhossa. Suomennos. 25 p:iä.

— Runoelmia. Suomentanut A. Oksanen. 80 penniä.

Saharowa, A., Ystäwykset. Wapaasti wenäjänkielestä suomensi M. R—dt. 75 p:iä.

Scott, Walter, Wanha tarina Montrosesta. Historiallinen kertomus. Englannin kielestä kääntänyt J. Krohn. Iwanhoen suomentaja. Nid. 2 Sm. Sid. 3 Sm. 25 p:iä.

Scott, W., Talismani. Katso Kaunokirjallisuutta. VIII.

— Qwintin Durward. Katso Romaneja ja Kertom. II.

— Perthin kaupungin kaunotar. Katso sama. V.

— Iwanhoe. (Alkukielestä suomennettu). Nid. 4 Sm. Sid. 4 Sm. 50 p:iä.

Tarina, syntymäkaupungistani saatu. Katso Romaneja ja Kertom. I wihko.

Tegnér, E., Frithiofin Satu. Runoelma. Suomentaa kokenut E. J. Blom. Nid. 1 Sm. 50 p:iä. Sid. 2 Sm. 50 p:iä.

Thomasson, Pehr, Susi lammasten waatteissa. Nyky-ajan kuwaelma. Suomensi Juho Jäykkä. 75 p:iä.

— Waltiopäiwämies eli kunnianhimo. Ruotsin kielestä suomentanut J. Aulén. 75 p:iä.

Tietowarasto kansalle. Lukemista maantieteen, historian ja luonnontieteen aloilta.

N:o 1. Kristofer Kolumbus eli Amerikan löytö. 25 p:iä.

N:o 2. Yrjö Washington, maansa wapauden perustaja. 40 p:iä.

N:o 3. Wilhelm Tell, wapauden sankari. 15 penniä.

N:o 4. Orleanin neitsy. 15 p:iä.

„ 5. Luonnon helmassa. I. Käki. Pöllöt. 35 p:iä.

N:o 6. Luonnon helmassa. II. Sammakot. Termitit. 25 p:iä.

N:o 7. Luonnon helmassa. III. Petolinnut. 30 p:iä.

N:o 8. Luonnon helmassa. IV. Kieronokka. Tikat. Mato pähkinän kuoressa. 25 p:iä.

N:o 9. Luonnon helmassa. V. Käärmeet. Salama ja ukkonen. 40 p:iä.

N:o 10. Luonnon helmassa. VI. Korento. Yököt. 25 p:iä.

N:o 11. Adolf Nordenskiöld. 20 p:iä.

Tiitus, eli kaunis ja sydäntä liikuttawa kertomus eräästä Kristillisestä perhekunnasta. Luettawaksi niin nuorille kuin wanhoillekin. Ruotsista suomentanut Fredr. Ahlqwist. 25 p.

Topelius, Z., Wälskäärin kertomuksia.
Ensimäinen jakso. Kuninkaan sormus. — Miekka ja Aura. — Tuli ja Vesi. 3 Sm.
Toinen jakso. Onneaan vastaan kapinoitseva. Noita-akka. — Mainiemen linna. 4 Sm.
Kolmas jakso. Siniset. — Pakolainen. — Erään nimen varjo. 4 Sm.
Neljäs jakso. Erämaiden kevät. — Porvariskuningas. — Waasan prinsessa. 6 Sm.
Viides jakso. Vapaa uskoja. — Illan myrskyt. — Aamun valkeneminen. 4 Sm. 50 penniä.
— Nuoruuden unelmia. Katso Romaneja ja Kertom. IX.

Turgeniew, Luutnantti Jergunowin juttu. Katso Romaneja ja Kertom. VI.

Uusi Genowewa tahi Roosa Tannenpurista. Kaunis esimerkki lapsen rakkaudesta ja kuuliaisuudesta wanhempiansa kohtaan. Erinomattain nuorison luettawaksi suomennettu. 1 Sm.

Verne, Jules, Matkustus maan keskipisteeseen. Ruotsalaisen käännöksen mukaan suomentanut B. L. Varustettu 30:llä kuvalla. 4 Smk.
— Martin Paz. Katso Kaunokirjallisuutta. X vihko.

Wacklin, Saara, Satanen muistelmia pohjanmaalta. Suomentanut J. Aulén. Sid. 4 Smk.

Warelius, A., Wekkulit ja kekkulit, leikki-näytelmä kahdessa näytöksessä. 60 p:iä.

Waschington, Irwing, Alhambra. Katso Kaunokirjall. VI.

Wilkie Collins, Naisen haamu. Sama. I.
— John Jagon henki. Sama. III.

Wiina-myrkystä surullinen tarina. Waroitukseksi ja neuwoksi rikkaalle ja köyhälle, wanhalle ja nuorelle. Saksan kielellä kirjoittanut Heinr. Zschocke. Mukaellen suomentanut Abr. Poppius. 80 p:iä.

Oppikirjoja.

Ahlman, Ferd., Ruotsalais-Suomalainen ja Suomalais-Ruotsalainen Sanakirja. Toinen lisätty painos. Sid. 20 Sm.

Ahlqwist, A., Suomalainen murteiskirja tahi lukemisia Wiron, Karjalan, Watjan, Wepsän ja Liiwin kielillä suomalaisten sanastojen kanssa. 5 Sm.
— Walittuja Suomen kansan sananlaskuja. Nuorisoa warten sana ja asiaselitysten kanssa. 2 Sm.
— Uusi suomalainen lukemisto. Kolmas painos sekä kymmenen runoa Kalevalasta Suomalais-Ruotsalaisine Sanakirjoineen. Sid. 3 Sm. 50 p:iä.
— Suomen kielen rakennus vertaavia kieliopillisia tutkimuksia. I. Nominien Syntie ja Taivotus. Suomalainen runooppi. 3 Sm. 75 p:iä.

Andersson, N. J., Johdatus kasvi-oppiin. Suomalaiselle koululle sovittanut B. F. S. I. 29 kuvalla ja yhdellä taululla. Toinen painos. Sid. 1 Sm. 25 p:iä.

Anjou, L. Chr., **C. W.** ja **K. A. Kastman**, Kaswatus ja opetusoppi. Neljännestä painoksesta mukailen suomentanut Juhana Lehtinen. Sid. 1 Sm. 50 p:iä.

Bonsdorff, E., Algebran alkeet. Koulujen tarpeeksi. 3 Sm. 25 penniä.

Bock, Carl, Ihmisruumis, sen rakennus, elo ja hoito. Sanoin ja kuvin, opettajain avulla nuorisolle. Suomentanut K. K–s. 25 kuvalla. Sid. 3 Sm.

Cleve, Z. J., Sielutieteen oppikirja. Suomentanut Ferd. Ahlman. 1 Sm. 50 p:iä.

Christie, H., Oppikirja Fysikassa. Toisesta ruotsalaisesta painoksesta suomentanut P. W. 163:lla kuvalla. Sid. 4 Sm.

Cornelius, Nepos, Usui scholarum accommodavit atque indice vocabulorum instruxit Carolus Synnerberg. (Suomalainen Sanaluettelo). Sid. 2 Sm.

Ekeborgh, Chr. Aug., Lyhyt Raamatun Käsikirja kansakouluille ja yhteiselle kansalle. Suomentanut J. Judén. 25 p:iä.

Ekelund, B. M. ja **B. H. Ljunggren**, Oppikirja merikulun tieteessä. Suomentanut A. Cannelin. I ja II. 7 Sm.

Eklöf, Joh. Henr., Kolmiomittawiiwain merkillisimmät yhtisuodet ynnä tasannes-kolmiomitanto. 60 p:iä.

Englund, K. Kauno-kirjoitus-kaawa. Kansakouluja warten. 25 p:iä.

Euklideen alkeista kuusi ensimmäistä kirjaa, eli tasapinta-mitannon oppi. Suomensi Pekka Aschan. Toinen painos. 2 Sm. 40 p:iä.

Eurén, G. E., Suomalais-Ruotsalainen Sanakirja. Sid. 6 Sm.

Floderus, Manfr. M., Fysiikan ensimmäiset alkeet alkeisopistojen tarpeeksi. Suomeksi toimittanut K. Leonard Lindeberg. Magnetismi. Sähkö. Lämpö. 3 Sm.

Fröléen, J. F., Pieni luwunlaskija eli lyhyt ja selwä ohje kansalaisen luwunlasku-taidossa koulunkäymättömille. Suomentanut G. E. R. 25 p:iä.

Geitlin, Joh. Gabr., Suomalais-Latinainen Lukukirja. I. 1 Sm.

Grundtwig, A. F. S., Pieni oppikirja Ihmiskunnan Historiassa, Kansakouluja warten. Mukailemalla suomennettu. 20 p:iä.

Göthe, Wolfgang, von, Hermann und Dorothea. Opiskelevalle nuorisolle ulosannettu ynnä historiallisen johdatuksen sekä sanaselitysten ja asiantietojen kanssa. 75 p:iä.

Hallsten, A. G. J., Suomen Historian ja Geografian oppikirja. Wiidennestä ruotsalaisesta painoksesta suomentanut Ferd. Ahlman. 1 Sm.

Heikel, H., Mittauden oppi-kirja, jossa löytyy ensimäinen kirja Eukliideksen alkeista enennetty muistutuksilla ja lisäyksillä kuin myös sowittamisilla kaikellaisiin toimituksiin. D. E. D. Europaeus kääntänyt suomeksi kolmannesta ruotsalaisesta painosta. 1 Sm.

Heikkinen, E. O., Käytönnöllinen kirjoituskeino N:o 1—6. 20 p:iä wihko.

Historiallis-maantieteellinen Nimistö. Uusimpien lähteitten mukaan toimitti M. K. Sid. 1 Sm.

Hybner, Joh., Piplian historiat Wanhasta ja Uudesta Testamentista. Ynnä lyhykäinen kertomus Kristillisen kirkon waiheista kaikkina aikoina. Suomennos. Toinen painos. Historiat owat kuwilla kaunistetut. 1 Sm. 50 penniä.

Kansakoulun maantiede. Kuvilla varustettu. Ruotsalaisen alkuteoksen mukaan sovitellut Ferd. Ahlman. Sid. 90 p:iä.

Kastman, Karl, ja Thor Brunius, Maantieteellisiä kuwaelmia erityisistä maista ja kansoista. Kirja kouluille ja kodeille. Kolmannesta parannetusta painoksesta suomentanut ja Suomen koskewan osan lisännyt K. K - s. Sid. 2 Sm. 50 p:iä.

Keinänen, S. A., Helppoja harjoitelmia käsiwarrella piirustamiseen wasta alkawille kouluissa ja kodissa. I—IV. 30 p. wihkolta.

Koraalikirja Ewankelis Lutherilaisille seurakunnille Suomessa, Wirsikirja komitean käskystä kokoonpannut R. Lagi ja hänen kuolemansa jälkeen päättänyt ja täydentänyt F. R. Faltin. Toinen parannettu, enännetty ja soinnun suhteen yksinkertaisemmaksi tehty laitos. Sid. 8 Sm.

Koulutulkki, Ruotsalainen ja Suomalainen. Toinen painos. Nid. 1 Sm. Sid. 1 Sm. 25 p:iä.

Kurtz, Joh. H., Kristillinen Uskon-oppi, Ewankeliumillisen Seurakunnan opin mukaan. J. W. Murmanin suomentama neljännestä saksalaisesta painoksesta. Toinen painos. Sid. 2 Sm.

Lind, Carl, Tutkistelemuksia Lutheruksen lyhyestä Katekismuksesta, kansakoulun-opettajille. Suomennos. Sid. 4 Sm.

Lindforss, K. M., Kirja suusanallisia ja kirjallisia käännöksiä varten suomesta venäjäksi, varustettu selittävillä Muistutuksilla ja Suomalais-Wenäläisellä Sanakirjalla. Sid. 2 Sm.

— Käytännöllinen oppikirja Wenäjän kielessä, jonka koulujen ja yksityisten tarpeeksi J. Pihlmann'in saksalaisen alkuteoksen seitsemännestä painoksesta. Mukaelma. Toinen painos. Sid. 5 Sm.

— Walmistelewa oppi-kirja Wenäjän kielen alkeissa ynnä lukemisto. Toinen painos. Sid. 2 Sm. 50 p:iä.

— Wenäjän lukemisto, varustettu muistutuksilla, elämäkerrallisilla tiedoilla ja sanakirjalla. Sid. 6 Sm.

Linné'in Siitin-järjestö ja Fries'in Luonteisjärjestö. 60 p:iä.

Luku- ja kirjoitusharjoituksia Englannin kielessä ynnä sanakirja. Koulujen tarpeeksi toimittanut M. H. Sid. 3 Sm.

Lyhykäinen Kirkko historia, kuwilla. 40 p:iä.

Malmberg, A. J., Fauna Fennica. Suomen eläimistö. I—IV. Nisäkkäät, linnut, matelijat ja sammakot. 2 Sm. 50 p:iä.

Mau, E., Kristillinen lukukirja kotia ja koulua warten. Apukeino, jonka tarkoituksena on tehdä uskonnon opetusta elämälle hedelmälliseksi sisältäwä 400 todenmukaista, Lutheruksen katkismuksen jälkeen järjestettyä kertomusta. Suomennos toisesta ruotsalaisesta painoksesta. I osa. 2 Sm.

Merimiehen-tulkki Ruotsin, Suomen ja Englannin kielellä. Sid. 5 Sm.

Oppikirja luonnontieteessä kansakouluja warten. Parempain lähteiden mukaan toimittanut G. M. Celander. 145:llä puupiirroksella. Neljännestä, uudestaan parannetusta laitoksesta suomentanut P. W. Toinen painos. Sid. 95 p:iä.

Oppman, R. M., Käytännöllinen englannin kielioppi ynnä sanavarasto sekä puhe- ja lukuharjoituksia. Koulujen ja yksityisten oppivaisten tarpeeksi. 2 Sm. 25 p:iä.

Paul, H., Saksalainen kielioppi ja lukemisto. Toinen parannettu painos. Sid. 4 Sm.

Plœtz, K., Ranskan alkeiskirja. Alkuteoksen 30:stä painoksesta mukailemalla suomeksi toimittanut K. M. Lindforss. 2 Sm.

Puheluwarasto Wenäjän, Suomen ja Ruotsin kielillä sisältäwä puheharjoituksia pääasiallisesti matkustawille Wenäjällä ja Suomessa. 1 Sm. 50 p:iä.

Rasmussen, P. K. J., Kuwa-Piplia eli Piplian-Historia lapsille. Suomennettu ja 28 kuwalla kaunistettu. Toinen painos. Sid. 1 Smk.

Rein, Th., Oppikirja muodollisessa logiikassa. 1 Sm. 75 p.

Sahlman, J., Kirkkohistoria koulua ja kotoa varten, Nissen'in ja Kurtz'in mukaan. Sid. 2 m.

Schiller, Friedrich, v., Wilhelm Tell. Schauspiel in fünf Aufzeigen. Opiskelewaa nuorisoa warten ulosannettu ynnä historiallisen johdatuksen sekä sananselitysten ja asiantietojen kanssa. Sid. 75 p:iä.

— Die Jungfrau von Orleans. Eine romantische Tragödie. Opiskelewaa nuorisoa warten ulosannettu ynnä historiallisen johdatuksen johdatuksen sekä sananselitysten ja asiantietojen kanssa. Sid. 75 p:iä.

Smiles, Sam., Ihmisen oma woima, oikea arwon ja toimeentulon tie. Englannin kielellä kirjoittanut Sam. Smiles. Saksalaisen laitoksen jälkeen tehdystä ruotsalaisesta mukaelmasta suomeksi toimittanut J. Jäykkä. 6 Sm.

Steimnetz, Alfred, Piplian historia pikkukoululle eli pienemmille lapsille. Suomeksi toimittanut Ferd. Ahlman. Toinen painos, ynnä Palestinan kartan kanssa. Sid. 25 p:iä.

Sundén, D. A., Ruotsalainen kielioppi. Kääntänyt O. C. Toinen painos. Sid. 2 Sm.

Tamminen, E., Äidinkielen oppikirja kansakoulujen tarpeeksi lyhyesti esitelty. 30 p:iä.

Topelius, Z., Lukukirja alimmaisille oppilaitoksille Suomessa. Toinen jakso. Maamme Kirja. Suomentanut Joh. Bäckwall. 43 puupiirroskuwan kanssa. Wiides painos. Sid. 3 Sm.

Kirjallisuutta Lapsille ja Nuorisolle.

Aisopolaisia satuja. Kolmellatoista värikuvalla. Sid. 3 Sm.

Castrén, M. A., Elämä ja matkustukset, nuorisolle kerrotut. Ynnä kolme piirustusta A. Edelfelt'iltä sekä kartta. Sid. 4 Sm.

Chaillu, Paul, B. du, Matkustusretket Keski-Afrikassa. Suomentanut N. Hauwonen. Warustettu 41 kuwalla ja yhdellä kartalla. Sid. 7 Sm.

Edlund, E. O., Katso Muutamat Suomenmaan hist. rakennukset.

Hoffman, Frans, Jäämerellä. Kertomus. Neljällä kuwalehdellä warustettu. Suomennos Saksan kielestä. Sid. 1 Sm. 50 p:iä.

Hoffmann, Otto, Peter Simple eli merikadetin elämän vaiheet. Kertomus nuorisolle. Vapaasti kokoillut Kapteeni Marryat'in mukaan. Suomennos. Neljällä kuvalla. Sid. 4 Sm.

Kirjastoa lapsille ja nuorisolle.

N:o I. Kertomuksia historiasta ja elämästä lapsille ja nuorisolle. Suomennos. Kuwilla warustettuna. Sid. 2 Sm.

N:o II. Eläwänä haudattu. (Ps. 85, 10). Tosi kertomus wuodelta 1857. Nuorisolle ja kansalle kertonut Oskar Höcker. Neljällä teräs-piirroksella. Suomennos. Sid. 1 Sm.

N:o III. Sydämetön ja sydämellinen, kertomus nuorisolle. Frans Hoffmannin kirjoittama. Suomentanut A—a. Neljällä teräspiirroksella warustettu. Sid. 75 p:iä.

Kiwitaulu-kuwia. 25 p:iä.

Kuinka nuorukaisista tulee miehiä. Luento, jonka Hindholmin kansa-ylikoulussa piti Chr. Nielsen. Suomennos A. S—g:n ruotsalaisesta käännöksestä. 25 p:iä.

Kuvia Suomen lasten elämästä. 10 piirrosta tehnyt R Åkerblom. Selitykset sommitellut Juhani H. Sid. 2 Sm. 50 p.

Köyhän orwon joulun aatto. Kaunis kertomus hywille lapsille. 6:n wärikuwan kanssa. Sid. 3 Sm.

Lammas ja lapsukainen. Yksi kaunis ja sydäntä liikuttawainen kertomus nuorisolle. Ruotsista suomentanut Fredrik Ahlqwist. 40 p:iä.

Lapsen ensimmäinen luwunlasku-kirjanen. I. Yhteenlasku ja poisotto. II. Kerranto ja jakaminen. Kuwilla selwitetty. Sid. 3 Sm.

Lasten hyöty ja huwitus. III. Ihmeellinen onni. Itämainen satu. Suomentanut A. O. 40 penniä.

Lasten kesäinen elämä. Kolmekymmentä kuwaa, piirustanut Aleksandra Såltin. Sanat sowittanut Z. T. Suomentanut B. F. G. Sid. 2 Sm.

Leiwonen. 150 walittua laulua. Useimmat tunnetuilla nuoteilla. Suomentanut ja mukaillut Tuokko. Lisätty muutamilla muiden teoksilla ja kansanlauluilla. Sid. 1 Sm.

Prinsessan Lumisirkku ja kääpiöt. Lasten satu, 6 värikuvan kanssa. 2 Sm. 50 p:iä.

Luonnon waltakunnan kuwasto. Kolmellasadalla kolmellakymmenellä kolmella wärillisellä kuwalla. Sid 3 Sm.

Luthernksen, Martti, Wähä Katekismus ja synnintunnustus opettajille, yhteiselle kansalle ja lapsille. 32:lla tekstiin painetulla puupiirroksella. 15 p:iä.

Lindblad, Joh. Mich., Katso Rukouskirja lapsille.

Lieto, Suomen nuorisolle Ilolintunen. Leikkilauluja nuottien ja selitysten kanssa. Nid. 1 Sm. Sid. 1 Sm. 25 p.

Mikä mies Porthan oli? Juhlaksi syyskuun 9 p. 1864. Muutama sana. Suomennos. Toinen, lisätty painos. 20 p:iä.

Muutamat Suomenmaan historialliset rakennukset. Nuorisolle selittänyt E. O. E. Kuuden kuwan kanssa. Suomentanut F. A—n. 30 p:iä.

Nuorison kirja. Lasten leikkejä. H. Wagner'in, A. Norman'in y. m. mukaan laatinut ja suomentanut E. Wilponen. I. Leikkejä ulko-ilmassa. Varustettu 70:llä kuvalla. 1 Sm. 50 p:iä.

Pennikirjasto Lapsille. 1—5 sarja à 25 p:iä.

Pienten lasten kirjasto. N:o 2. Siwistäwiä kertoelmia ynnä muuta lapsukaisille. Kuwitettu. 25 p:iä.

Pienokaiset. Yksitoista kuwaa Oskar Pletschin piirustamaa. 1 Sm.

Punahilkka ja pahanilkinen susi kuudella wärikuwalla. 2 Sm. 50 p:iä.

Reiche, Fr. Neuvonantaja nuorisolle matkalla läpi elämän. Oppilauseita klassillisten kirjailijain teoksista ihmisen siveelliseksi jalouttamiseksi. Suomentanut Tuokko. Nid. 1 Sm. 25 p:iä. Sid. 2 Sm.

Risto Setän kirjeet, lasten hyödyksi, kahdellatoistakymmenellä kuwalla. Toinen painos. 50 p:iä.

Rukouskirja lapsille. Kirjoittanut Joh. Mich. Lindblad. Suomennos. Ensimäinen ja toinen wiikko. 25 p:iä.

Schmid, Kristofer von, 200 Pientä kertomusta lapsille. Suomentanut P. P. Ensimäinen, neljällä kuwalla kaunistettu, wihko sisältää 50 kertomusta. 75 p:iä.

Seurustelemisen taito tahi vaadittavia ominaisuuksia, jos tahdotaan tulla rakastetuksi ja arvossa pidetyksi. Suomennos Kniggen y. m. mukaan kirjoitetusta ruotsalaisesta teoksesta. 1 Sm.

Sotipoika. Laululipas Suomen asewelwollisille. 25 p:iä.

Swift, J., Gulliverin matkustukset tuntemattomissa maissa. Nuorisolle Englannin kielellä kirjoitettu. Suomennos ruotsalaisesta

painoksesta. I, II. Matkustukset Lillepytissä ja Brobdingnag'issa. 41:llä kuvalla. Sid. 3 Sm. 50 p:iä.

Såltin—Topelius, Katso Lasten kesäinen elämä.

Timotheus ja Philippi, Kertomus kahden nuorukaisen elämän waiheista kuin myös heidän isänsä surkeasta tilasta. Ruotsista suomentanut Fredr. Ahlqwist. 80 p:iä.

Wanhoja satuja uusilla kuwilla:

1 wihko. Punahilkka. Sukkapuikkokuningatar. Riita metsässä.

2 wihko. Lehmuspuu. Lintu-Janne.

3 wihko. Tuhkimus. Wellamo järwen rannalla.

4 „ Muurahaisten ilo ja suru. Ukkosen-ilmalla. Lintujen soidin kewäällä.

5 wihko. Metsään eksyneet. Orjantappuraruusu.

6 „ Kirotusta linnasta. Kaikellaisia suopakuplia.

7 wihko. Haltijatar Lemmikki. Matkanhaluinen sammakko.

8 wihko. Satu jänikseslä ja siilistä. Lumikki.

9 „ Ilmari ja Aino. Heinäsuowassa. 35 p:iä wihkolta.

Lasten-peliä.

Talvi. 1 Sm. 50 p:iä.

Huvi-matka Aavasaksaan. 1 Sm. 50 p:iä.

Gorni-Dubniak eli Yrjön ritaristo. Uusi shakipeli nuorille ja vanhoille 3 Sm.

Vaellus Lyyran saantiin. 1 Sm. 25 p:iä.

Metsämies. 1 Sm.

Suomessa näkyvien tähtien asemat, selitettyinä kuvilla Kalevalan mukaan. 3 Sm.

Maanwiljelystä ja Taloutta koskewia kirjoja.

Arrhenius, J., Maanwiljelys-oppi. Ruotsinkielisen käsikirjan mukaan toimittanut Ferd. Ahlman. Kaksi osaa yhdessä niteessä. Ensimmäinen ja toinen osa 90 tekstiin painetun kuwan kanssa. 12 Smk.

— ja Lindqwist, Toimellinen maanwiljeliä. Ensimäinen osa. Maanwiljelys-opin perusteet, esitellyt J. Arrhenius. Toinen painos, korjailtu ja toisen ruotsalaisen painoksen mukaan lisätty. 29 kuwapiirroksella. 4 Sm.

— Toinen osa. Karjanhoidon perusteet, esitellyt C. A. Lindqwist. 20 kuwapiirroksella. Toinen tarkastettu painos. 1 Sm 50 p:iä.

Björklund, Gustawa, Kokkikirja. Wähemmille pereille ja palwelijoille. Suomennos. 1 Sm.

Carlsson, M., Käsi-kirja maanwiljelyksessä. Ruotsista suomennettu, lisätty ja Suomen maanwiljelykseen sowitettu. Sid. 1 Sm.

Collan, Emil, Kemialliset lannoitusaineet ja niiden käyttäminen. Suomennos. 25 p:iä.

Gussander'in, P. U., Täydelliset tiedot miten parhaimmalla tawalla saadaan suurin woitto maidosta. Suomentanut A. R—n. 75 p:iä.

Holm, J. F., Ruokakaswiston hoidanto. Sisältäwä ruokakaswistojen perustamisen ja hoitamisen ynnä meidän ilmastollisiin oloihin sopiwain ruokakaswien, marjapensasten ja hedelmäpuiden wiljelemisen. Toisesta ruotsalaisesta painoksesta suomentanut S. Roos. 6:lla puupiirroksella. 1 Sm.

Mainita sopii, että kirjassa on kasweilla suomalaisen nimen wieressä niiden muukalaiset nimet, jotka owat niin yleisiä, että jokainen kaswitarhan hoitaja ja siemenen kauppias ne tuntee. Tämä siis helpoittaa oikeain tarkoitettujen siemenien ostoa.

Kertomus seitsemännestä yleisestä Suomen Maanwiljelys-kokouksesta Helsingissä 30 ja 31 p:nä Elokuuta sekä 1, 2 ja 3 p:nä Syyskuuta w. 1876. Kokouksen Sihteerin antama. 3 Sm.

Maanwiljelys-kirjasto. I. Maamme paras kulta eli muutamia sanoja maamiehelle, maanwiljelykselle erinomattomain tärkiässä asiassa. Ruotsin kielin kirjoittanut J. Arrhenius. Suomentanut D:r Samuel Roos. 50 penniä.

— II. Neuwoja, miten ensimmäinen lääkärinapu on annettawa sairastuneille kotieläimille. Maanmiesten awuksi toimittanut C. A. Lindqwist, apulainen K. Eläinopistossa Tukholmassa, suomentanut S. Roos. Toinen painos. 1 Sm.

— III. Lyhykäinen osoitus metsän hoitoon. Mukaelma ruotsista. (Kunnia-palkinnolla Ruotsissa palkittu). Toinen painos. 25 p:iä.

— IV. Maanwiljelys-wuosi. Huomauttamisia niistä töistä ja askareista, jotka wuoden eri aikoina owat maanwiljelijän toimittettawia. Esitellyt J. Arrhenius. Ruotsista suomentanut Ferd. Ahlman. 1 Sm. 25 p:iä.

— V. Nautakarjan ruokkiminen ja hoito. Lyhyesti esitellyt Abraham Forsell. Suomennos. 75 p:iä.

— VI. Alhomaitten wiljeleminen polttamatta. Kirjoittanut Hampus won Post. Suomennos. 25 p:iä.

— VII. Suomalainen siemenwiljelijä ja siemenkokooja. Neuwoja Suomen maanwiljelijöille ja puutarhureille J. Arrhenius'elta. Suomennos. 75 p:iä.

— VIII. Hywän woin walmistamisesta englantilaisen menettelytawan mukaan. Esitellyt A. F. Westerlund. Suomensi —s—n. 75 p.

— IX.

Manninen, Taito ja Toimi. Lyhykäinen käsikirja talouden hoitajille Suomen talonpoikaisten maamiesten hyödyksi. 10 kuwapiirroksen kanssa Toinen lisätty ja parannettu painos. 1 Sm. 20 p:iä.

Meidän metsät. 15 p:iä.

Alkulauseessa sanoo soumentaja. „Seuraawa lyhykäinen kertoelma: „**Meidän metsät**", on otettu eräästä ruotsalaisesta aikakauskirjasta ja kuwaelee todenmukaisesti seikkoja, jotka meillä owat yhdenlaiset. Nämät esitellään seuraawassa käännöksessä, josta on poisjätetty muutamia alkukirjoituksessa esiintulewia seikkoja, jotka koskewat yksinomaisesti ruotsia.

Metsästys-kirjaa. I. Petoeläinten ja ryöstölintujen jahdista. Suomennettuja otteita Th. Hahrin ruotsinkielisestä jahti-käsikirjasta. 14 tekstiin painetun kuvan kanssa. 1 Sm. 50 p:iä.

Rathhorst, A., Karjanhoidon järjestemisestä niin että siitä woi tulla suurin woitto. Suomentanut Ferd. Ahlman. 1 Sm. 50 p:iä.

Osoitus kuinka petoeläimiä pyydetään. 23 tekstiin painetun kuwan kanssa. 75 p:iä.

Pehrsson, Olawi, D:r, Oppikirja hewosen kengittämiseen, selittäwä hewosen tarkoituksenmukaista kengitystä, hewoisjalan rakennetta ja toimitusta. Sommittamalla suomentanut O G. Paldani. 42:lla kuwapiirroksella. Sid. 1 Sm.

Raha-asioista. Kaksi-kymmentä helppoa lukua, yhteisen kansan ja morison hyödyksi. Englannin kielestä mukailtu. 60 p:iä.

Sakari Sakarinpoika, Lyhykäisiä osoituksia Suomen emännille lehmä-karjan- sekä maidonhoidossa ja juuston teossa. Toinen, lisätty ja parannettu painos, jonka toimitti A. Manninen. 80 p:iä.

Alku-lause toiseen painokseen.

Yhdeksän wuotta on siitä kulunut kuin tämä kirjainen ilmestyi ensikerran kirjakauppaan. Waan se on jo aikaa sitte ollut lopussa. Tämä on ollut, ja wieläkin on ainoa kirja, jossa Suomen karjahoidon parantamisesta on yleisiä, meillä wieläkin sangen tarpeellisia ja meille hywin sopiwia ohjauksia. Senwuoksi, kustantajan siihen kehoitettua olen tämän lisäillen ja mieleni mukaan parannellen läpikäynyt. Ainoa toiwoni on, että niinhywin Suomen emännät, kuin isännät, ja nuoriso tarkoin lukisi tämän tärkeän kirjan ohjeita, sekä sen mukaan parantaisi wielä nykyjään usiammassa maamme paikakunnassa sangen huonolla kannalla olewaa karjanhoitoamme. Ainoasti karjanhoidon parantamisen kautta pääsee Suomen kansa parempaan warallisutteen. Ainoasti karjanhoidon parantamisen kautta wasta wähitellen paranee maawiljelyksemmekin ja tulee katowuodet tuntumattomimmiksi. Miksikäs sitte tästä asiasta ej toki alettaisi jo pitää parempaa huolta? Johan se on aina tunnettu ja tunnustettu meilläkin, että „**karjassa on talon turwa**".

Scheele, F. A. B. von, Lyhykäisiä opetuksia lannoitus-aineista ja lannoittamisista. Opetuskirjaksi maawiljelyskouluihin. Suomennos. 35 p:iä.

Täydellinen tieto kuinka saadan enemmän ja parempaa **woita** kuin tawallisesti. 12 p:iä.

Wegelius Joh. M., Neuwonantaja waikeissa raawaseläinten synnytyskohdissa. 1 Smk.

Yleishyödyllinen käsikirjasto.

N:o 1. Koto-askareet. Neuwoja huoneen siiwoamisesta, lapsenpiian welwollisuuksista, ompeluksista, keittiötoimista, pesemisestä, juomanpanemisesta, teurastuksesta, kynttiläin teosta, leipomisesta, kangasten kutomisesta, eläinten korjuusta, kirnuamisesta, juuston tekemisestä y. m. Ruotsiksi kirjoittanut A. de Frese. Suomentanut S. R. 50 p:iä.

N:o 2. Järjestäwä käsi taloudessa eli emännän ohje. Käytännöllisiä osotuksia keittiön, ruokawarain y. m. m. hoidossa. Kirjottanut ja Ruotsin emännille omistanut A. de Frese. Suomentanut S. R. 1 Sm. 75 p:iä.

N:o 3. Metsäpuunsiementen kokoomisesta ja säilyttämisestä. Neuwoksi kansalle. Oskar E. Gyberg'iltä. Suomentanut —l—t. 40 p.

N:o 4. Olkien palmikoiminen eli letitys. Helppotajunen neuwokki omin päinsä oppia walmistamaan olkipalmikoita. Toimitti C. A. Nyholm. Suomennos. 7:llä puupiirroskuwalla. 40 p:iä.

N:o 5. Pajatöiden eli sepityksen perusteet. Neuwoksi alkawille, erittäinkin maanwiljelys-kouluille ja rahwaan pojille. Toimitti P. Östman. Suomennos. 25 p:iä.

N:o 6. Käytännöllinen Nikkarin-kirja, jossa annetaan neuwoja miten eri puu-lajeja käytetään, mitä on waarin-otettawa niiden ostossa ja kuiwuussa, puuteosten yhteen-liittämisestä kuin myös liiman walmistuksesta, liina-öljyn puhdistuksesta, wernissain walmistuksesta y. m. siewäin ja kestäwäin nikkarinteosten walmistamiseksi. Howinikkarin H. F. Störckell'in ja Rakennusmestari A. W. Hertel'in mukaan. Kiwipiirroksilla warustettu. Suomennos. 1 Sm. 50 p:iä.

N:o 7. Pieni hewoiskirja. Opastus hewosen hoitamisessa. Kirjoittanut Ernst Schoug. 8:lla puupiirroksella. Toisesta painoksesta suomennettu. 50 p:iä.

N:o 8. Kotiwärjäri. Neuwoja uusimmilla tawoilla painamaan willaista, pumpulia ja silkkiä; walkaisemisesta ja pesusta ynnä wäri-aineiden tuntomerkit. Kirjoittanut. K. A. Rabe. Suomennos. 75 p:iä

N:o 9. Osoitus kanain kaswattamiseen sekä niiden lisäännyttämiseen ja lihottamiseen. Talouskirja jokaiselle, erittäinkin sille, joka wähillä kustannuswaroilla tahtoo hankkia wuotuisia tuloja 1,000 jopa 1,500 markkaa. Ruotsista suomennettu. 50 p:iä.

N:o 10. Kotimaalari. Muutamia neuwoja maamiehille kaikenlaisista sekä öljy- että wesi- ja maito-maalauksista ja lakeeraamisista toimittanut A. Manninen. Kolmas painos. 50 p:iä.

N:o 11. Neuwoja kopan kutomisessa käsityökouluja ja yksityisiä warten sekä lyhyeitä ohjeita piilipuun wiljelykseen mukaillut N. E. Rom'in y. m. mukaan Gustaf Flinta. Suomennos. Puupiirroksilla warustettu. 75 p.

Kauppa- ja asioimakirjoja.

Ahlman, Ferd., Pieni Toimikirja sisältävä neuvoja kirjanpitoon ja kaikellaisten asiakirjain tekemiseen, sekä ilmoituksia tavallisimmista asioimis- ja kunnallis-oloista. Rahvaan ja kansakoulujen tarpeeksi. Toinen lisätty painos. 1 Sm.

— Suomalainen Kirjuri, eli kauppa- ja asioimakirjeiden sekä kaikellaisen muun kirjewaihdon malleja. 1 Sm. 50 p:iä.

Korko- ja kuoletus-laskujen kaavat, johdettuina ja käytöllisiin tarpeisin sovitettuina. 75 p:iä.

Schentz, Georg, Käytännöllinen kauppamies. Käsikirja kauppiaille, käsityöläisille sekä tietoja nuorukaisille, jotka aikowat astua elinkeinoluokkiin. Suomen olojen mukaan sowitettu suomennos. Sid. 3 Sm.

Pieni Asetus-Kokous:

N:o 1. Waltiopäiwäjärjestys. Ritarihuoneen-järjestys. Laki kuuntelioille säätyjen kokouksissa. Ainehiston kanssa. Nid. 75 p:iä. Sid. 1 Sm.

N:o 2. Kirkkolaki ewankelis-lutherilaiselle seurakunnalle Suomen Suuriruhtinanmaassa, jonka Suomenmaan Säädyt waltiopäiwillä wuonna 1867 owat hywäksyneet ja Hänen Keisarillinen Majesteetinsa 9 päiwänä Joulukuuta (27 päiwänä Marraskuuta) wuonna 1868 on armossa wahwistanut. Annettu Helsingissä, 6 p:nä Joulukuuta 1869. Registerin kanssa. Nid. 1 Sm. 50 p:iä. Sid. 1 Sm. 75 p:iä.

N:o 3. Kunn. hallit. maalla. Katso N:o 15.

N:o 4. Kalastussääntö. Sääntö krapujen pyynnistä ja rauhoituksesta. Asetus Metsästyksestä ja otuksen pyynnöstä. Lisäysten kanssa. Nid. 30 p:iä. Sid. 55 p:iä.

N:o 5. Koulu-järjestys. Katso N:o 20.

N:o 6. Asetukset wesijohdoista ja wesilaitoksista sekä metsätuotteiden lauttaamisesta. Nid. 30 p:iä. Sid. 55 p:iä.

N:o 7. Merilaki Suomen Suuriruhtinanmaalle. Annettu Helsingissä, 9 p:nä Kesäkuuta 1873. Ainehiston kanssa. Nid. 1 Sm. 20 p:iä. Sid. 1 Sm. 50 p:iä.

N:o 8. Asetukset kaupasta ja elinkeinosta. Nid. 25 p:iä. Sid. 50 p:iä.

N:o 9. Asetus kunnallishallituksesta kaupungissa. Lisäyksen ja ainehiston kanssa. Nid. 40 p. Sid. 65 p:iä.

N:o 10. Palkkaussääntö. Katso N:o 14.

N:o 11. Asewelwollisuus-laki Suomen Suuriruhtinaanmaassa, Suomenmaan Waltiosäätyjen hywäksymä 1877—1878 wuosien waltiopäiwillä ja Hänen Keisarillisen Majesteetinsa armossa wahwistama 6/18 päiwänä Joulukuuta w. 1878. Annettu Helsingissä, 27 p:nä Joulukuuta w. 1878. Nid. 35 p:iä. Sid. 50 p:iä.

N:o 12. Rangaistuslaki ja järjestyssääntö Suomen sotawäelle. Annettu 9 p:nä Huhtikuuta w. 1877. Nid. 1 Sm. 50 p:iä. Sid. 1 Sm. 75 p.

N:o 13. Uusi elinkeino-laki. Annettu 31 p:nä Maaliskuuta 1879. Nid. 25 p:iä. Sid. 35 p.

N:o 14. Waiwaishoidon-asetus. Julistus muuttamisesta toisesta seurakunnasta toiseen. Palkkaussääntö. Asetus Joutolaisista. Asetus henkikirjoituksesta, ynnä kaawoja. Nid. 75 p. Sid. 1 Sm.

N:o 15. Asetus kunnallishallituksesta maalle. Lisäyksen kanssa. Terweydenhoito-sääntö Suomenmaalle. Nid. 60 p:iä. Sid.

N:o 16. Asetus kirjailijan ja taiteilijan oikeudesta työnsä tuotteisin. Asetus painotoimen-asioista siihen kuuluwain lisäysten ja muutosten kanssa. Nid. 50 p:iä. Sid.

N:o 18. Asetuksia asewelwollisuuden toimeenpanemisesta Suomessa. Wuosirahan säännöt Suomen sotawäelle. Nid. 1 Sm. Sid.

N:o 19. Asetuksia Suomen kielen käyttämisestä tuomio-istuimissa ja wirastoissa Suomenmaassa. Nid. 30 p:iä. Sid.

N:o 20. Asetuksia Koulu-toimesta. Nid. 2 Sm. 25 p:iä. Sid.

Lääkärinkirjoja.

Hartelius, T. J., Kotivoimistelu terveyden säilyttämiseksi ja saamiseksi, lapsille, nuorisolle ja vanhemmille, ynnä lyhykäinen osoitus uimisen taitoon. Ruotsin kielestä suomennettu. 32 kuvalla. 1 Sm.

Oppikirja Välskäreille. Kuvilla varustetut. 75 p:iä.

Rinman, Karl, Pieni Haawa-lääkäri. Ruotsin kielestä suomentanut A. Rothman. Selitykseksi, seitsemällä kuwapiirroksella warustettu. Toinen painos. Sisällys: Werenlaskuista. I. Werimatojen käyttämisestä. Werimadon tunteminen ja säilyttäminen. — Werimatojen paneminen. — Werimatojen irti päästäminen. — Kuinka werimadoista saadaan weri pois. — Kuinka liian wäkewää weren-

juoksua werimatojen pistämistä pysähytetään. — Werimatojen käyttäminen ja kuinka monta woipi käyttää kerrassaan. — II. Ihopiirtämistä eli wihlaimista. — III. Kuppaamisesta. — Kuppalasin päällepano. — IV. Suonen-iskusta. A. Suonen-isku käsiwaresta. Mistä suonista ja mistä paikasta on paras suonta iskeä? — Suoneniskun toimitus. — B. Suonen-isku jalasta. — C. Suonen-isku kaulasta. — D. Joitakuita muita suonen-iskuja. — Wastuksia suonta awatessa ja niitä onnettomia tilauksia, joita saattaa tapahtua silloin ja sen jälkeen. — Milloin on suonen-isku tarpeen? — Rokonpanosta tahi warjelusrokon istuttamista. — Rokonpanon alkuperä. — Panorokon omaisuudet. — Rokonpanon aika. — Miten rokkoa pannaan. — Rokko-aineen säilyttäminen. — Panorokon waiheet. — Huono panorokko. — Wetohaawain panemisesta. — Hankin panemisesta. — Weto-ainetten käyttämisestä. — I. Rakkolaastari tahi Hispanian kärpäislaastari. — II. Näsiämen kuori. (Tibart). — III. Janiini laastari. — IV. Sinappitaikina. — Syöwytys-ainetten käyttämisestä. — Ajosten parantamisesta. — Muutamista muista ulkonaiseen lääkintötaitoon kuuluwista toimituksista. Hieromisista. — Puurohauteista (Grötomslag). — Kääreistä ja muista hauteista. — Märät kääreet. — Kuiwa kääreet tahi hauteet. — Kylwistä. — Ruiskeista tahi Lawemangista. 2 Sm.

Sairastawaisten hoito kotona ja perheissä. Tehnyt Wanha Lääkäri. 50 p:iä.

Walldén, Maria, Pieni wesilääkäri tautiwuoteen wieressä. Köyhän ja rikkaan kotia warten. Suomennos ruotsin kielestä. Sisällys: Weden kylmyydestä ja lämpymyydestä. — Kylmät-märjät lakanat, kääreet, kiinekääreet y. m. — Kylwyt, pesemiset ja pyyhkimiset. — Hengen ahdistaja. — Luumärkö, paiseet, ajokset. — Tulenwiat. — Watsatauti (ulkotauti), huono watsa. — Huumeus ja pyörtyminen. Paleltuneet kädet ja jalat. — Luuwalo ja säilöstäjä. — Kaulatauteja. Kaulapolte, kaulatauti, kulkkukielekkeen (pikkukielen) heikontuminen. — Päänkiwistys. — Kinotauti. — Rintapoltteet. — Kuumeet. — Horkka eli wilutauti y. m. — Lapsen tauteja. — Sampaat ja silmipasko. — Puistutuksia eli Wäwähdyksiä. — Kapi ja rohtumat. — Umpitauti, unettomuus ja watsanturpo. — Ajeltumat, sarwenataudin, paiseet ja pöhötykset. — Kertomuksia raskaiden ja lapsensynnyttäjäin parannuksesta. — Muutamia yleisiä tauti- ja parannuskertomuksia. — Sananen wirkasisarilleni. — Loppusana. Hinta: 50 p:iä.

Sekalaista.

Kieletär. Tutkimuksia, arvosteluja ja muistutuksia Suomen kirjallisuuden ja kielitieteen alalta. Toimittanut Aug. Ahlqvist. 1—7 vihko.

Kielettären 1:sen–6:nen vihon sisällys: (Latinainen numero merkitsee vihkoa, tavallinen sivua), Agricolan kielestä I, 1. — Komitativus- eli Seura-sijasta I, 37. — Suupohja I, 40. — Kuinka datumi suomalaisessa kirjoituksessa oikein merkitään I, 42. — Eräs valhereflexivinen teonsanan muoto I, 44. — „Päiväänsä“, „viikkoonsa“ ja „vuoteensa“, kirj. A–n II, 3. — Kieltosanan kerronnasta II, 9. — Asetusten kielestä II, 13. — Isämeidänrukous länsisuomalaisilla kielillä II, 19. — Passivin substantivi-muodoista, kirj. T. A. II, 23. — Verbin V:nnen substantivin alkumuoto; kirj. T. A. II, 25. — Vielä sananen komitativista, kirj. T. A. II, 26. — Liittosyntyisistä nomineista Suomen kielessä II, 29. — Selityksiä runonkeräyksistäni ja niiden johdosta muutamia mietteitä Kalevalasta, kirj. A. Borenius III, 3. — Eräs virallinen kielitieteellinen lausunto III, 23. — Muistutuksia K. Collanin

Kalevalan-käännöksen III, 37. — Tutkimuksen aihetta reflexivisen verbin alalla III, 55. — Wepsän pohjoiset etujoukot I, kirj. A. G. IV, 3. — Arveluja alkusoinnun altaisesta alkuperäisyydestä IV, 33. — Suomen kieli viime valtiopäivillä IV, 46. — Wepsän pohjoiset etujoukot II, kirj. A. G. Kielennäytteitä V, 3. — Lisää alkusoinnun suomalais-ugrilaisesta alkuperäissyydestä; I. Kirje Hra Paavali Hunfalvylta Pestissä Kielettären toimittajalle V, 27. — Samasta aineesta: II. Kirje Kielittären toimittajalta Hra Paavali Hunfalvylle Pestissä VI, 1. — Merjäläiset, muinainen suomensukuinen kansa VI, 19. — Pari hyvää sanaa, kirj. F. A—n VI, 29.

Arvosteluja. Ylhäiset ja Alhaiset, kirj. K. J. Gummerus I, 46; Ivanhoe, alkukielestä suomennettu I, 50; Margareta. kirj. A. Kivi II, 44; Aristoteleen Runousoppi, kirj. J. V. Calamnius II, 47; Finska Språkets Satslära af A. W. Jahnsson II, 51 ; Erkon Runoelmia IV, 60; Suomen Saloilta I, IV, 64; Finska Språkets Satslära af A. W. Jahnsson (kirj. F. A—n) V, 40, VI, 30; Kaikuja Hämeestä I, V, 51; Waldemar Seier, suomentanut Erkki Almberg, V, 56; Seitsemän Veljestä, tehnyt A. Kivi VI, 39; Wiron Kielioppi Suomalaisille, koelmoinut J. Krohn VI; 50; Saksalais-Suomalainen Sanakirja VI, 56; Ruotsalais-Suomalainen ja Suomalais-Ruotsalainen Sanakirja, tekijä Ferd. Ahlman VI, 60; Joukahainen, Pohjalais-Osakunnan toimittama, 7 vihko VI, 63; Koitar Savo-Karjalaisen Osakunnan Albumi II, VI, 68.

Väittelyä. Länsisuomalaisten kielten sivistyssanoista, O. D:ia vastaan I, 25; Kielettären toiminnosta, Y. K:ta vastaan II, 59; nimistä: Suupohja, Yösalo ja Päiväsalo, Y. K:ta vastaan IV, 65; useammista sanoista ja lausetavoista, J. K:iä vastaan IV, 71; samoin 80; komitativista, J K:ia vastaan V, 60; persoona-pronominien akkusativi-sijasta. A. W. I:ia vastaan V, 61; useammista. A. W. sanamuodoista I:ia vastaan VI, 74.

Pieniä tietoja. Unkarilainen „Kieletär“ II, 64; Slavilaisia aineita Unkarin kielessä II, 64; Wiliandi Laulik II, 65; Lappalainen virsikirja II, 65; Kreevinit eli Krevingit II, 66; Kalevala käännetty Unkarin kieleen II, 67; Hunfalvyn A. Kondai Vogul Nyelv III, 58; unkarilainen kielentutkija Balint III, 59; Budenz professori III, 59; Kalevan poika III, 59; norsunluu III, 60; Warjakanmaa III, 61; Tornio III 61; itäsuomalaisista kansoista VI, 78; kinkeri VI, 80.

Muistutuksia. Espanja I, 61; maakanslia, maasihteri I, 61; talari ja taaleri I, 62; nouseva viikko I, 62; ensintuleva I, 62; *naida*-sanan objekti I, 62; 3:n persoonan suffixsta I, 62, III. 63; salama I. 62; se tahto sanoa I, 63; kuten I, 63; mieluummin I, 63; takaseinä ja peräseinä, morsiuskuulutus, kanta-rautatie II, 67, 68; jaloittelemassansa II, 68: vihollinen II, 68; passivin käytäntö participin ablativin kanssa III, 61; väärä ajanmuotojen käytäntö III, 62; tyyni ja tyyneys, ruma ilma, löysä omasto, sattunainen, luulotella III, 62; koiras ja naaras, laatia, kenraali-asiamiehet, suutarin oppilas III, 63; säätyhenki III, 64; paitsi, minun herrani, maamies ja maanmies V, 63; ruotsalaiset verbit päätteellä *-era* suomenkielisessä muodossa V, 64; julkaista V, 64; uusi ajanluvun-tapa VI, 79; ei saa kajota VI, 80; änkyttää IV, 80; ristinnaulita ja ristiinnaulita VI, 1; uusi äänilaki VI, 81.

7:nen vihon sisällys: Andr. Joh. Sjögrenin elämäkerta ja kirjoitukset. — Wotjakit, suomalaissukuinen kansa, kirj. A. G. — Sidevokaalista Suomen kielen lainanomineissa — Sanasta *pelto*. — Päätteet *-sen* ja *-sin* supistuneiden nimisanain illativissa — ovatko oikeita? kirj. G. C. — Professori Ingmanin ihmeetöin ikuistus. — Pieniä tietoja ja muistutuksia.

1, 2, 3 ja 5 vihkon hinta: 1 Sm. 25 p.
4, 6 ja 7 vihkon hinta: 1 Sm. 50 p:iä.
Kaikki vihoot 1—7 hinta: 8 Sm.

Aspelin, Eliel, Kalevalan tutkimuksia. Ensimmäinen vihko. I. Pohjola ja Kalevala. II. Wipusen taru. 3 Sm. 50 p:iä.

Almqwist, C. J. L., Työn kunnia. Rahwaankirja. Suomentanut B. F. S. 20 p:iä.

Arpakirja eli onnenpyörä, huwitukseksi kansalle. Kolmas painos. (Tätä kirjaa seuraa 2 arpanapua). 60 p:iä.

Franklin, Benjamin, Neuwoja kaikille säädyille rikkaaksi ja onnelliseksi päästäksensä. Suomentanut Jaakko Jaakonpoika. Toinen painos. 25 p:iä.

Kertoelma koirista, kuwapiirroksilla. 25 p:iä.

Käsi-kirja lain opissa, talonpojille. Asiat seuraawat toisiansa alku-puustawillisessa järjestyksessä. 1 Sm. 50 p:iä.

Käsikirja höyrypannun lämmittäjille ja masinisteille. Kirjoittaneet Ch. Beer, Siwili-insinööri, Koneenrakentaja; Ad. de Vaux, Wuori-insinööri; L. Pérard, Professori Liege'en yliopistossa; Ar. Stéwart, Belgian waltion-rautateitten insinööri. Ruotsiksi kääntänyt ja parantanut Niilo W. Bosæus, Wuori-insinööri. Suomennos ruotsalaisesta painoksesta. 24 kuwalla. Sid. 3 Sm.

Suomen asevelvollisten oppikirja.

N:o 1. Neuvoja sotavoimistelussa. 85 p:iä.

N:o 2. Otteita v. 1877. Armollisesti vahvistetusta ohjesäännöstä kotipalveluksesta jalkaväessä, soviteltuna suomalaisiin tarkka-ampujapataljooniin. 1 Sm. 25 p:iä.

N:o 3. Ohjesääntö ampumaharjoituksista 2:n osa, annettu vuonna 1876. Käännös. 50 p.

N:o 4. Ohjesääntö jalkaväen kaivautumisesta pienellä lapiolla. Ilmaantunut v. 1881. Suomennos. 27:llä kuvalla. 1 Sm.

Suomen Sotalaitoksen järjestämisestä. (Ote Kirjallisesta Kuukauslehdestä). 75 p:iä.

Suomen koulukysymystä koskevat Asiakirjat. Otteita Keisarillisen Suomen Senatin Talous-Osaston pöytäkirjoista, joita on laadittu Kirkollis-asian Toimiston esittelyssä Huhtikuun 7 ja Toukokuun 5 p. 1881. Painoon toimittanut And. Joh. Malmgren. Kristiinan kaupungin edusmies 1882 vuoden valtiopäivillä. Suomennos. 1 Sm. 50 p.

Tie rikkauteen. Esittänyt Setä Otto. Suomennos. 15 p:iä. Köyhälle kansalle ja mailmaan lähtewälle nuorisolle omistan nämät lehdet.

Wik, J. E., Sanasia Suomen Isille. Ruotsista kääntänyt F. A. 50 p:iä.